

(I)
UYGULAMA ESASLARI

GİRİŞ	4
BİRİNCİ BÖLÜM	4
A. AMAÇ	4
B. KAPSAM	4
C. DAYANAK	5
D. TANIMLAR	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
A. KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI UYGULAMA BİRİMLERİ	6
B. BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR	7
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	8
A. YATIRIM KONULARI (TEDBİRLER)	8
DAMIZLIK BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ YETİŞTİRİCİLİĞİNE YÖNELİK SABİT YATIRIM PROJELERİ;	11
HİNDİ VE KAZ YETİŞTİRİCİLİĞİ İÇİN SABİT YATIRIMLAR;	12
KÜLTÜR BALIKÇILIĞINA YÖNELİK SABİT YATIRIMLAR;	12
B. UYGULAMA İLLERİ	19
C. YATIRIM SÜRESİ	19
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	21
A. BAŞVURU SAHİPLERİNDE ARANACAK ÖZELLİKLER:	21
B. UYGUN OLMAYAN BAŞVURU SAHİPLERİ	22
BEŞİNCİ BÖLÜM	22
A. YATIRIM TUTARI VE DESTEKLEME ORANI:	22
ALTINCI BÖLÜM	25
A. HİBE DESTEĞİ KAPSAMINDAKİ PROJE GİDER ESASLARI:	25
B. HİBE DESTEĞİ VERİLEN PROJE GİDER KALEMLERİ:	25
C. İNŞAAT İŞLERİ ALIM GİDERLERİ:	25
D. MAKİNE, EKİPMAN VE MALZEME ALIM GİDERLERİ:	27
E. PROJE KAYNAKLARINDAN KARŞILANAMAYACAK GİDERLER:	28
F. AYNI KATKILAR:	29
YEDİNCİ BÖLÜM	30
A. BAŞVURU SÜRESİ:	30
B. BAŞVURACAKLARA SAĞLANACAK TEKNİK DESTEK:	30
C. BAŞVURULACAK YERLER:	30
D. BAŞVURU ŞEKLİ:	30
SEKİZİNCİ BÖLÜM	35
A. BAŞVURULARIN İL DÜZEYİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ :	35
B. YATIRIM BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK AÇISINDAN İNCELENMESİ :	35
C. BAŞVURULARIN BAŞVURU SAHİBİ, ORTAKLARI VE PROJENİN UYGUNLUĞU AÇISINDAN İNCELENMESİ:	37
D. BAŞVURULARIN ÖN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:	38
E. BAŞVURULARIN GENEL DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:	40
F. İL PROJE DEĞERLENDİRME RAPOR :	41
BÜİ	43
ÇES	43
SHD	43
SER	43
HÜİ	43
HOG	43
YEÜ	43
ÇFG	45
BSY	45
G. HİBE BAŞVURUSUNUN REDDEDİLME NEDENLERİ :	46
DOKUZUNCU BÖLÜM	47

A. NİHAİ DEĞERLENDİRME KARARI:	47
B. DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ AÇIKLANMASI :	47
C. TATBİKAT PROJELERİ VE KESİN BÜTÇELERİN HAZIRLANMASI:	48
D. HİBE SÖZLEŞMESİ:	49
E. HİBE SÖZLEŞMELERİNDE TEMİNAT ALINMASI:	49
F. HİBE SÖZLEŞMESİ AKDİ:	50
G. HİBENİN NİHAİ TUTARI:	50
H. YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ:	51
ONUNCU BÖLÜM	52
UYGULAMALAR, SATIN ALMALAR VE ÖDEMELER.....	52
A. PROJE UYGULAMALARININ İZLENMESİ:	52
B. SATIN ALMA VE UYGULAMA SÖZLEŞMELERİ:	54
C. PROJE HARCAMALARININ KONTROLÜ:	56
D. ÖDEMELER:	57
E. PROJE HESAPLARI :	59
F. HİBE SÖZLEŞMESİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER :	59
G. BÜTÇE İÇİ DEĞİŞİKLİKLER:	60
H. UYGULAMA SORUMLULUĞU:	60
I. PROJE İLE SAĞLANAN EKİPMANLARIN MÜLKİYETİ:	60
ONBİRİNCİ BÖLÜM	61
DENETİM VE YAPTIRIMLAR	61
A. DENETİM:	61
B. YAPTIRIMLAR:	61
ONİKİNCİ BÖLÜM	61
A. DİĞER DESTEKLERDEN YARARLANMA:	61
B. ÖRNEK UYGULAMALAR	61
C. PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN YAYINLAR:	62
ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM	62
A. HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE.....	62
A. YATIRIM PROJESİ, BAŞVURU SAHİBİ VE ORTAKLARI İLE İLGİLİ BİLGİ VE BELGELER:	62
B. PROJE BÜTÇE TABLOLARI :	62
C. YATIRIM İŞLETME PLANI DOSYASI :	62
D. HİBE SÖZLEŞMESİ :	62
E. DESTEKLEYİCİ BELGELER:	62

*Not: İçindekiler menüsünde **Ctrl** tuşuna basılı tutularak listeden gitmek istediğiniz konuya tıklamanız gerekmektedir.*

Bakanlık bu Uygulama Rehberinde değişiklik yapma hakkını saklı tutar.

GİRİŞ

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, Ulusal Tarım Stratejisi Kırsal Kalkınma Planı çerçevesinde; doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması ve kırsal toplumda belirli bir kapasitenin oluşturulması amacıyla Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı uygulamaya konulmuştur.

Bakanlığımızca, 2006-2015 yıllarında Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında, tabandan yukarıya doğru yaklaşımla katılımcılığı sağlayan, yerel kapasiteyi ve örgütlenmeyi geliştiren, istihdam yaratma potansiyeli olan, üretici gelirlerini artıran ve çeşitlendiren, tarıma dayalı küçük ve orta ölçekli sanayinin gelişmesini ve yaygınlaştırılmasını esas alan projelerin yanı sıra kırsal altyapının rehabilitasyonuna yönelik projeler ile üretime yönelik makine-ekipman alımı projeleri de desteklenmiştir.

Proramın 2016-2020 yıllarında devam etmesine yönelik olarak, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesine ilişkin 2016/8541 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 22/02/2016 tarih ve 29637 Sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır. 2016/8541 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında 81 ilde ekonomik yatırımlar ile bireysel sulama sistemlerine yönelik proje konularının desteklenmesi öngörülmüştür.

Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesine ilişkin 2016/8541 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında yürütülecek olan 11. etap Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ gereğince; 81 il kapsamında kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak için gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik yatırımlara yönelik olarak bu rehberde belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hazırlayacakları hibe başvurularının il ve Bakanlık düzeyinde değerlendirilmeleri sonucunda uygun bulunanlar programa alınacak ve hibeye esas proje tutarlarının % 50'si hibe desteği olarak program bütçesinden karşılanacaktır.

Bu uygulama rehberi, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2017/22) gereğince uygulamanın yapılacağı 81 proje ilinde, ekonomik yatırım/kırsal ekonomik altyapı yatırımları konularında hibe başvurusunda bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin proje hazırlamalarını kolaylaştırmak ve başvurularında yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

A. Amaç

Bu Tebliğin amacı; doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi, tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması, kırsal toplumda yerel kalkınma kapasitesinin oluşturulmasına katkı sağlamak için yeni teknoloji içeren yatırımların desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

B. Kapsam

Bu Tebliğ, 1/1/2016-31/12/2020 tarihleri arasında, kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak, tarım ve tarım dışı istihdamı geliştirmek, gelirleri artırmak ve farklılaştırmak için, kadın ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik faaliyetlere yönelik yatırımlar için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususları kapsar.

C. Dayanak

18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunu, 22/2/2016 tarihli ve 2016/8541 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesine İlişkin Karara dayanılarak 13/9/2017 tarih ve 2017/22 nolu Tebliğin 52 nci maddesi (programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi, satın alma kitabı ve genelgeler “www.tarim.gov.tr” internet adresinde yayımlanır. Bu yayımlar, bu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul ve esaslarını belirler. Bu Tebliğde ve bu yayımlarda yer almayan hususlarda ulusal mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.) hükmüne dayandırılmıştır.

D. Tanımlar

Bu rehberde geçen;

- a) Avan proje: Başvuru konusu olan tesise ait vaziyet planı ile tesisin ihtiyaçlarına göre elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan plan ve kesitlerin yer aldığı projeyi,
- b) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
- c) Elektronik ağ: “www.tarim.gov.tr” internet adresini,
- ç) Genel Müdürlük: Tarım Reformu Genel Müdürlüğünü,
- d) Gerçek kişi başvurusu ve yatırımı: Belirlenmiş nitelikleri taşıyan birey tarafından yapılacak başvuru ve gerçekleştirilecek yatırımları,
- e) Hibe sözleşmesi: Proje sahipleri ile il müdürlüğü arasında imzalanan ve hibeden yararlanma esasları ile tarafların yetki ve sorumluluklarını düzenleyen sözleşmeyi,
- f) Hibeye esas proje tutarı: Bu Tebliğde belirtilen kriterleri sağlayan hibe desteği verilecek giderler toplamını,
- g) İl müdürlüğü: Bakanlık il müdürlüklerini,
- ğ) İl proje değerlendirme komisyonu: Vali yardımcısı başkanlığında; il gıda, tarım ve hayvancılık müdürlüğü, yatırım izleme koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresi genel sekreterliği, il çevre ve şehircilik müdürlüğü, ticaret borsası, ziraat odası başkanlığı ile ihtiyaç duyulması halinde proje konusuna göre belirlenecek diğer ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu temsilcilerinden en az beş kişiden oluşturulan ve bu Tebliğ kapsamında ilinde yapılan proje başvurularını değerlendiren komisyonu,
- h) İl proje yürütme birimi: İl düzeyinde programın tanıtımından, projelerin uygulamasından ve tamamlanan projelerin izlenmesinden sorumlu olan, yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürüten, ilgili şube müdürü ve elemanları ile gerektiğinde il müdürlüğü ve diğer kamu kurumu elemanlarının valilik oluruyla görevlendirilmesi ile oluşturulan en az üç kişilik birimi,
 - ı) İlerleme raporu: Yatırımcı tarafından hazırlanıp üç ayda bir il müdürlüğüne teslim edilen iş gerçekleştirme raporunu,
 - i) Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenilenmesine yönelik yatırım: Faal olsun veya olmasın, çalışma ve üretim izinleri başvuru sahibi adına olmak üzere yasal izinleri alınmış ve tarımsal ürünlerden belli bir ürünün işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik olarak yapılmış tesisler, kırsal turizm hariç kırsal ekonomik altyapı yatırımları ile tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar için yeni teknolojiler içeren makine-ekipman alımları ve gerekli olması halinde inşaat giderini kapsayan yatırımı,
 - j) Kısmen yapılmış yatırımların tamamlanmasına yönelik yatırım: Tarımsal ürünlerden belli bir ürünün işlenmesi, depolanması, paketlenmesi ile tarımsal üretime yönelik sabit yatırım projelerine yönelik olarak inşaatı yarım kalmış tesislerin inşaatının tamamlanması ve gerekli makine ekipmanının alımını ya da inşaatı tamamlanmış ancak üretime geçmemiş tesislerin makine ekipman alımlarını içeren projeyi,
 - k) Kırsal alan: 31.12.2012 tarihli TÜİK verilerine dayanılarak, nüfusu 20.000’den az olan tüm illerdeki yerleşim yerlerini,
 - l) Kırsal ekonomik altyapı: Kırsal turizm, bilişim sistemleri ve eğitimi, el sanatları ve katma değerli ürünler, çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemlerini,
 - m) Merkez proje değerlendirme komisyonu: İl proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda uygun görülen proje başvurularına ait değerlendirme raporlarını, ihtiyaç olması halinde uygun görülen proje başvurularını, bu Tebliğde yer alan esaslar doğrultusunda değerlendiren ve Genel Müdürlükçe oluşturulan ilgili Genel

Müdür Yardımcısı ve Daire Başkanının bulunduğu en az beş, en fazla dokuz kişiden oluşturulan komisyonu,

n) Nihai rapor: Yatırımcı tarafından yatırıma ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben son ödeme talebi evrakı ile birlikte hazırlanıp il müdürlüğüne teslim edilen ve il müdürlüğüne uygun kabul edilen raporu,

o) Ödeme icmal tablosu: Yalnız bir yatırıma ait olan o dönemin inşaat ödemeleri ile makine, ekipman ve malzeme ödemelerini kapsayan tabloyu,

ö) Program: Kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programını,

p) Proje: Hibe desteğinden yararlanabilmek için belirlenmiş nitelikleri sağlayan gerçek ve tüzel kişilerin gerçekleştirecekleri yatırım projelerini,

r) Proje toplam tutarı: Program kapsamında hibeye esas proje tutarı ile tamamı yatırımcı tarafından gerçekleştirilen aynı katkı tutarının toplamını,

s) Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar: Büyükbaş, küçükbaş, hindi ve kaz yetiştiriciliği, su ürünleri ve kültür mantarı üretimine yönelik sabit yatırım tesislerini,

ş) Tarımsal ürün: Tütün hariç tüm bitkisel ürünleri, hayvansal ürünleri ve su ürünlerini,

t) Tatbikat projesi: Başvuru konusu olan tesisin ihtiyaçlarına göre arazi ve zemin etütleri yapılmış, yapı elemanları kesitlerinin ölçülendirilip boyutlandırıldığı, inşaat sistem ve gereçleriyle teknik özelliklerinin belirtildiği, mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat projeleri ile maliyet hesapları dahil her türlü ayrıntıyı içeren projeyi,

u) Tüzel kişi başvurusu ve yatırımı: Belirlenmiş nitelikleri sağlayan bireylerin yasal olarak oluşturdukları ticari ortaklıklar tarafından yapılacak başvuru ve gerçekleştirilecek yatırımları, (hukuki kişilikler)

ü) Uygulama sözleşmesi: Yatırımcılar ile proje kapsamında satın aldıkları makine, ekipman ve malzeme ile inşaat işlerini sağlayan yükleniciler arasında yapılacak akdi,

v) Yatırımcı: Bu Tebliğ kapsamında proje hazırlayıp başvuruda bulunan ve başvurusu kabul edilerek hibe sözleşmesi imzalayan gerçek ve tüzel kişileri, (Yararlanıcı)

y) Yenilenebilir enerji: Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisini,

z) Yeni yatırım tesisi: Tarımsal ürünlerden belli bir ürünün işlenmesi, depolanması, paketlenmesi ile yenilenebilir enerji kullanan sera, kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından kırsal turizm ve tarımsal üretime yönelik sabit yatırım projelerine yönelik olarak henüz yapı ruhsatı alınmamış yatırım yerinde temelden yapılacak inşaat ve makine ekipman alımını kapsayan tesisi,

aa) Yüklenici: Hibe sözleşmesi akdedilen yatırım projesi kapsamında yatırımcılar tarafından satın alınacak makine, ekipman ve malzeme ile inşaat işlerini sağlayan bağımsız gerçek ve tüzel kişileri,

bb) Yatırımın niteliği: Yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı-teknoloji yenileme projesini,

cc) Program teklif listesi: İlin önceliklerine göre sıralanmış sektörel bazdaki proje konularına göre oluşturulan gruplar ile bu grupların içinde büyükten küçüğe nihai puan sırasına göre yer alan projeleri içeren listeyi,

çç) Tebliğ: 13/9/2017 tarih ve 30179 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkındaki 2017/22 numaralı Tebliğ’i ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

A. KIRSAL KALKINMA YATIRIMLARININ DESTEKLENMESİ PROGRAMI UYGULAMA BİRİMLERİ

a. Genel Müdürlük

- Bu Tebliğ kapsamındaki çalışmaları Bakanlık adına Genel Müdürlük yürütür. Genel Müdürlük;

a) Programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar. Program kapsamında yapılacak çalışmaların kontrolüne, idari, mali, mühendislik ve çevresel uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesine destek verir.

b) Program ile ilgili olarak, yıllık yatırım programı ve bütçe teklifi hazırlıkları, bu tekliflerin ilgili Bakanlık birimlerine iletilmesi ve bu tekliflerin kabulü için gerekli çalışmaları yapar.

- c) Programın izleme ve değerlendirmesini yapar veya yaptırır.
✓ *Bu Program ile "IPARD II Programı" arasında usul ve esaslar bakımından tamamlayıcılığı ve uyumu esas alınır.*
✓ *Proje başvurularının belirlenen sürede değerlendirilmesi, uygulamaların kontrolü, yatırımcı sorumluluklarının izlenmesi, ödemelerin yapılması ve faaliyetlerin programın amaçlarına uygunluğunu beş yıllık izleme süresince yapar veya yaptırır.*

b. İl Müdürlüğü

- İl Müdürlüğü Program kapsamındaki çalışmaların Bakanlık adına 46 ncı maddede belirtilen sorumlulukların idari, mali, hukuki, mühendislik ve çevresel uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesini ve program kapsamında yapılacak tüm çalışmaların il bazında uygulanmasını, izlenmesini, sekreteryasını ve koordinasyonunu sağlar.

- ✓ *Bakanlık adına hibe sözleşmesi imzalar.*

c. İl Proje Değerlendirme Komisyonu ve İl Proje Yürütme Birimi;

İl Proje Değerlendirme Komisyonu;

a) Program kapsamında alınan hibe (proje) başvurularının idari uygunluğunu, başvuru sahiplerinin ve projelerin uygunluğunu kontrol eder, başvuruları ön değerlendirme ve genel değerlendirme kriterleri açısından inceler, tüm proje başvurularının nihai puanlarını tespit eder, değerlendirme raporlarını ve sonuç tablolarını hazırlar, program teklif listelerini belirler.

b) Başvuruların, Bu Tebliğe, uygulama ve değerlendirme rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden sorumludur. Komisyon en az beş kişiden oluşturulur.

- ✓ *Tebliğe bağlı uygulama rehberi ile proje başvurularının değerlendirilmesine yönelik usul ve esasları düzenleyen değerlendirme rehberi.*

İl Proje Yürütme Birimi;

a) İl düzeyinde programın tanıtımı, projelerin uygulanması ve tamamlanan projelerin beş yıl süreyle izlenmesi ile ilgili olarak yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürütür. Bu birim; ilgili şube müdürü ve elemanları ile gerektiğinde il müdürlüğü ve diğer kamu kurumu elemanlarının valilik oluruyla görevlendirilmesi ile en az üç kişiden oluşur.

b) İl düzeyinde proje hazırlanması aşamasında potansiyel başvuru sahiplerini program hakkında ve proje başvurularının hazırlanması konusunda bilgilendirir.

c) İl proje yürütme biriminde görevli elemanlar il proje değerlendirme komisyonunda görevlendirilemez

İl proje değerlendirme komisyonunda görevlendirilen üyeler hiçbir şekilde il proje yürütme birimi elemanlarından oluşturulamaz.

ç) Hibe sözleşmesi imzalanmadan önce; başvuru aşamasında elektronik ortama girişi yapılan bilgi ve belgelerle, sunulan hibe sözleşmesi ve eklerinin uyumunu ve mevzuata uygunluğunu inceler. İnceleme sonucunu bir rapora bağlar ve hibe sözleşmesi imzalamaya yetkili il müdürüne sunar.

d) Projelerin uygulamasını bu Tebliğ, yürürlükteki ilgili mevzuat ve bu amaçla Genel Müdürlük tarafından hazırlanan uygulama rehberi, satın alma kitabı, genelgeler ve uygulama talimatları hükümleri doğrultusunda kontrol eder, izler ve değerlendirir.

B. BAŞVURU/PROJE SAHİBİ VE YATIRIMCILAR

Başvuru/Proje sahipleri ilgili tebliğ ve bu tebliğ uyarınca hazırlanan uygulama rehberi, satın alma kitabı ve kendilerine iletilen tüm dokümanlarda belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hibe başvurusu ve eki dokümanları hazırlamak ve sunmakla sorumludurlar. Bu dokümanlarda belirtilen nitelikleri taşıyan tüm gerçek ve tüzel kişiler proje sahibi olarak program hibe desteğinden yararlanmak amacıyla başvuruda bulunabilir.

Hibe başvurusuna ait yapılan değerlendirmeler sonucunda uygunluk kriterlerini sağlayan ve değerlendirme sonucunda yeterli bulunan proje sahipleri, potansiyel yatırımcı olarak hibe sözleşmesi akdine davet edilir. Hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılar, yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden ve belgelerin muhafazasından sorumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programı yatırım konuları:

A. Yatırım konuları (tedbirler)

(1) Ekonomik yatırım konularında;

a) Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik yeni tesislerin yapımı,

b) Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik mevcut faal olan veya olmayan tesislerin kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenilenmesi,

c) Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması,

ç) Yenilenebilir enerji kaynakları kullanan yeni seraların yapımı,

- Sera tesisleri için tamamlama ve kapasite artırımı-teknoloji yenileme hibe başvurusu yapılamaz. Ancak, mevcut seralar için sadece yenilenebilir enerji kullanımına yönelik başvuru yapılabilir ve bu başvurular kapasite artırımı-teknoloji yenileme olarak değerlendirilir.

- Yenilenebilir enerji kaynaklı (Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar) sera başvuruları yeni tesis olarak yapılır.

- Yenilenebilir enerji dönüştürme tesisleri ile sera yapımı projesinin birlikte tek bir yatırım proje teklifi olarak verilmesi gerekir.

- Yenilenebilir enerji kaynağı olarak güneş enerjisi kullanan sera projelerinde; **güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisinin** başvuruya esas projede bulunması zorunludur. Bunların dışındaki sistemler kabul edilmez.

- Mevcut seralarda kullanılmak üzere yenilenebilir enerji üretim tesisi konulu başvurularda güneş enerjisi kullanılması halinde teknik gerekçelerinin açıklanması ve ilgili mevzuata aykırı olmaması durumunda paneller yakın parselde yer alabilir. Bu durumda seranın bulunduğu parselde yer alan enerji nakil hattı da hibe desteği kapsamında olup enerji nakil hattının parsel dışındaki kısmı yatırımcı tarafından aynı katkı olarak karşılanmalıdır.

- Yenilenebilir enerji içermeyen sera yapımına yönelik yatırım proje başvuruları kabul edilmez.

- Yenilenebilir enerji kaynaklı (Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar) sera başvurularında başvuru konusu SER olur, niteliği yeni tesis ve elektrik enerjisi üretilecekse en geç ilk ödemede bağlantı anlaşması alınması şarttır.

- Ancak, mevcut seralar için sadece yenilenebilir enerji kullanımına yönelik başvuru yapılabilir ve bu başvurular kapasite artırımı -teknoloji yenileme olarak değerlendirilir.

- Yenilenebilir enerji kaynaklı sera başvurularında yenilenebilir enerji kaynağı eğer jeotermal veya biyogaz ise seranın sadece ısı ihtiyacını karşılaması yeterlidir.

-Mevcut seraların enerji ihtiyacının yenilenebilir enerji kaynağından karşılanmasına yönelik başvuruda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği **kapasite artırımı-teknoloji yenileme**, projenin konusu kodu ise **YEÜ** (yenilenebilir enerji üretim tesisi) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konusu kodu **SER** (yenilenebilir enerji kullanan seralar) olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.

- Daha önce yenilenebilir enerji kaynaklı sera ile ilgili olarak hibe desteğinden yararlanan yatırımcılar aynı sera ile ilgili başvuru yapamazlar.

- Yenilenebilir enerji kaynaklı yeni sera başvurularında dekara maliyet;
- Topraklı seralarda en fazla 125.000 TL/da,
- Topraksız seralarda en fazla 160.000 TL/da,
- Topraksız sislemeli cam seralarda en fazla 200.000 TL/da,
- Topraksız, sislemeli ve su kültürü (Hidroponik) kullanan seralarda örtü malzemesine bakılmaksızın en fazla 200.000 TL/da olmalıdır.

- Yenilenebilir enerji kullanan yeni seralar en az üç dekar olmalıdır.

d) Bu Tebliğ kapsamında bulunan konularla ilgili tarımsal faaliyetlere yönelik yapılmış tesisler ile bu tebliğ kapsamında yapılacak tesislerde, ayrıca üç dekardan küçük olmaması şartıyla örtü altı kayıt sistemine kayıtlı mevcut modern seralarda kullanılmak üzere; yenilenebilir enerji kaynaklarından jeotermal ve biyogazdan ısı ve/veya elektrik üreten tesisler ile güneş ve rüzgar enerjisinden elektrik üreten tesislerin yapımı,

Yenilenebilir enerji kaynaklarından jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisi üretim tesisleri;

- Tebliğde yer alan yatırım konularıyla ilgili yeni tesis başvurularında projenin bir unsuru olması halinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

- Tebliğ kapsamında bulunan konularla ilgili tarımsal faaliyetlere yönelik yapılmış ya da yapılacak tesislerin enerji ihtiyacını karşılamak üzere birden fazla yenilenebilir enerji kaynağı kullanılabilir.

- Tebliğde yer alan yatırım konularıyla ilgili mevcut bir tesisin (mevcut tesisin program kapsamında gerçekleştirilmiş olması şartı aranmaz) enerji ihtiyacını karşılamaya yönelik başvuru olması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği kapasite artırımı -teknoloji yenileme, projenin konusu YEÜ (yenilenebilir enerji üretim tesisi) olarak belirtilmelidir.

- Yenilenebilir enerji olarak jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisi kullanacak bütün yatırım konularında yenilenebilir enerji üretimi mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisin kurulu güç üzerinden hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az % 51 ini en fazla %110unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi halinde hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerji; mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisteki enerji ihtiyacının % 110 unu aşması durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır. Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanmalıdır.

Örneğin: Tesisin onaylı elektrik projesinde belirtilen toplam kurulu gücü 15 kW/h ve yıllık enerji ihtiyacı ise $15 \text{ kW/h} \times 24 \text{ saat} \times 360 \text{ gün} = 129.600 \text{ kW/yıl}$ olsun. Bu tesise rüzgar santrali kurulmak istenmesi durumunda santralin gücünü belirlemek için meteorolojiden rüzgar santralini çalıştıracak kuvvetdeki yıllık rüzgarlı saat miktarı alınacak $66.096 \text{ kW/yıl} - 142.560 \text{ kW/yıl}$ arasında üretim yapacak kapasitede rüzgar santrali seçimi yapılmalıdır. yenilenebilir enerji üretim tesisinin kapasitesi yıllık enerji ihtiyacının % 51'i olan 66.096 kW/yıl ın altında kalıyor ise bu tesis veya ünite için hibe desteği verilmez. Yapılacak yenilenebilir enerji üretimi tesisine ait yıllık enerji üretiminin % 110'u olan 142.560 kW/yıl dan fazla olması halinde aşan kısım aynı katkı olarak projelendirilmelidir. Yatırımcının projelendirdiği yenilenebilir enerji üretim tesisinin veya ünitesinin yıllık enerji üretimi 200.000 kW/yıl ve maliyeti $1.000.000 \text{ TL}$ olsun. Bu durumda yatırımcı proje başvurusunu yaparken $(142.560 \text{ kW/yıl} / 200.000 \text{ kW/yıl}) \times 1.000.000 \text{ TL} = 712.800 \text{ TL}$ 'lik kısmı hibeye esas proje tutarı kapsamında, bu miktarın dışında kalan 287.200 TL ise aynı katkı olarak bütçelendirilmelidir.

- Elektrik piyasasında lisanssız elektrik üretimine ilişkin yürürlükte olan yönetmelik hükümlerine göre projelendirilmelidir.(Ruhsat işlemlerinin uzun zaman alabileceği öngörüsü üzerine yatırımcıların mağduriyet yaşamamaları için işlemlere hibe sözleşmesi öncesi başlaması kendi menfaatlerine olacaktır.)

- Jeotermal enerji kaynağı için kiralama yapılabilir. Ancak kiralama süresi tebliğ yayım tarihinden itibaren en az 7 (yedi) yıl olmalıdır. Kiralama bedeli ise hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Tesisin bulunduğu parselde yer alan jeotermal nakil hattı hibe desteği kapsamında olup parsel dışındaki nakil hattı hibe desteği kapsamı dışındadır.

- Jeotermal kuyu ile ilgili hibe ödemesi yapılabilmesi için sondaj neticesinde pompa tecrübesi sonucu yeterli suyun çıkarılması ve işletme ruhsatının alınmış olması gerekmektedir.

- Ürün atıkları, katı yakıtlar, doğal gaz, likit gaz gibi maddelerin yakılması sonucu elde edilecek enerji yenilenebilir enerji olarak değerlendirilmez.

e) Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar,

I- Büyükbaş için sabit yatırımlar

a) **Damızlık** (Manda/Sığır)

II- Küçükbaş için sabit yatırımlar

a) Et (Koyun/Keçi)

b) Süt (Koyun/Keçi)

III- Hindi ve kaz yetiştiriciliği için sabit yatırımlar

Et (Hindi/Kaz)

Hindi ve kaz yetiştiriciliğinde yumurta üretimine hibe desteği verilmez.

IV- Kültür Balıkçılığına yönelik sabit yatırımlar

V- Kültür Mantarçılığına yönelik sabit yatırımlar

Tarımsal üretime yönelik sabit yatırım projelerinin kapasiteleri en az aşağıdaki büyüklükte olacaktır;

Damızlık sığır: en az **10 baş damızlık** kapasiteli tesis,

Damızlık Manda yetiştiriciliği: en az **10 baş** süt mandası kapasiteli tesis,

Et /Süt koyuncululuğu: en az **100 baş** et/süt koyunu kapasiteli tesis,

Et /Süt keçiciliği: en az **100 baş** et /süt keçisi kapasiteli tesis,

Hindi/kaz yetiştiriciliği: en az 1000 adet hindi/kaz kapasiteli tesis,

Kültür balıkçılığı: en az **10 ton** kurulu üretim kapasiteli tesis, olmalıdır.

Büyükbaş, Küçükbaş, Kanatlı, Örtüaltı yetiştiriciliğine yönelik yatırım konularında yapılacak tesislerde; iyi tarım uygulamaları kodu Tebliği (Tebliğ no: 2016/46) yer alan kapasite ve yapım standartlarına uygun olması, ayrıca Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğüne www.tarim.gov.tr adresinde 9/5/2017 tarihinde yayınlanan Ticari etlik ve yumurtacı kanatlı işletmelerin Biyogüvenlik talimatına uygun olması gerekmektedir.

Süt üretimine yönelik küçükbaş (koyun/keçi) ve damızlık büyükbaş (manda/sığır) konusunda yapılacak başvurularda aşağıdaki kriterler dikkate alınacaktır.

- Kapasitesine uygun planlanmış ahır/ağıl yapımı ile süt sağım ünitelerini içeren yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı-teknoloji yenileme başvuruları hibe kapsamında değerlendirilir.

- Sunulacak projede sürü projeksiyonu yer alacaktır.

- **Damızlık** büyükbaş süt üretimi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında; başvuru sahibinin kendisine ait olan veya taahhüt edeceği hayvan varlığı proje kapasitesinin % 60'ından az olamaz. Örneğin sunulacak projenin kapasitesi 50 baş ise başvuru sahibinin en az 30 baş süt ineği veya süt mandasına sahip olması veya nihai rapordan önce hayvan varlığını karşılayacağını (30 baş) taahhüt etmesi gerekmektedir.

- Koyun ve/veya keçi için sabit yatırım proje başvurularında; başvuru sahibinin kendisine ait olan veya taahhüt edeceği hayvan varlığı proje kapasitesinin % 40'ından az olamaz. Örneğin sunulacak projenin kapasitesi 500 baş ise başvuru sahibinin en az 200 baş koyun-keçiye sahip olması veya taahhüt etmesi gerekmektedir. Süt sağım ünitesi, yem kırma makinesi, yem deposu, süt soğutma tankı, kuzu/oğlak bakım ünitesi ve padok gibi unsurları bulundurması zorunludur. Ancak kapasitesi 500 baştan küçük olan başvurularda ise bu unsurlar zorunlu değildir.

- **Damızlık** büyükbaş süt üretimi için yapılacak yeni tesis başvurularında, ahır ve sabit süt sağım ünitesi birlikte projelendirilecektir. Bilgisayarlı sürü yönetimine sahip sağım ünitesi veya komple sistem süt sağım ünitesi, gübre sıyrıcı, gübre çukuru, yem karma makinesi

(sabit/hareketli), yem deposu, süt soğutma tankı, buzağı kulübeleri, hayvan bakım sehpası, silaj çukuru, doğumhane, buzağı bakım nitesi ve padok gibi unsurlar hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

- Koyun-keçi yatırımlarında et ve süt üretimi ayrımı yapılmamaktadır. Bu nedenle koyun-keçi için yapılacak yeni tesis başvurularında, ağıl ve süt sağım nitesi birlikte projelendirilecektir. Yatırımın niteliği yeni yatırım olması Şartıyla mobil süt sağım nitesi projenin içinde hibeye esas gider olarak değerlendirilebilir. Aksi halde mobil süt sağım ünitesine destek verilmez. Yeni yatırım olmadığı durumda yatırımcı mobil süt sağım ünitesini almak isterse aynı katkı ile karşılamak durumundadır.

- Büyükbaş ve küçükbaş konularında yeni yatırım niteliğindeki başvurularda kendisine ait veya en az 7 yıl kiralanmış tarım arazisinde yem bitkisi ekimi yaptığını göstermesi durumunda; yem bitkileri ekim, biçim, paketleme ve gübre dağıtma makineleri projenin içinde hibeye esas gider olarak değerlendirilebilir. Yem bitkisi üretim alanı hayvan sayısıyla orantılı olmak zorunda olup 1 büyükbaş veya 10 küçükbaş hayvan için en az 3 dekar ekilir yem bitkisi arazisi olmalıdır.

- Mevcut ahır/ağılın kapasitesini artırmaya yönelik olarak kapasite artırımı - teknoloji yenileme konusunda hibe başvurusu yapılabilir. Örneğin mevcut ahır/ağılın kapasitesi 200 baş iken 400 başa çıkarılması gibi.

- Mevcut ahır/ağılda yukarıda açıklanan unsurların mevcut olması Şartıyla, sadece sabit süt sağım nitesi için de kapasite artırımı-teknoloji yenileme konusunda hibe başvurusu yapılabilir.

- Canlı hayvan alımı hibe kapsamında değildir.

- Ayrı bölümlerde yer alması Şartıyla, koyun ve keçi aynı proje kapsamında yer alabilir.

- Hayvan alacağını taahhüt ederek proje sunanlara bu taahhüdünü yerine getirmediği sürece hibe ödemesi yapılmaz. Yatırımcının hayvan alımı ile ilgili taahhüdünü yatırım süresi içerisinde yerine getirmesi ve hayvan varlığının il müdürlüğünce yerinde tespit edilerek kayıt altına alınması ve yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

- Hayvan varlığı mevcut olan yatırımcılar için yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

Eti ırk damızlık sığır yetiştiriciliğinde süt sağım nitesi Şartı aranmaz.

Eti damızlık büyükbaş (sığır) konusunda yapılacak başvurularda aşağıdaki kriterler dikkate alınacaktır.

- Yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı-teknoloji yenileme başvuruları hibe kapsamında değerlendirilir.

- **Eti damızlık** Büyükbaş için yapılacak yeni tesis başvurularında, projede belirtilen tesis kapasitesindeki hayvan varlığının en az % 70'i karşılanacaktır. Örneğin, ahır kapasitesi 100 baş ise, en az 70 baş **damızlık et** hayvanı alması gereklidir. Hibe demesi bu koşul yerine getirilmeden yapılmaz. Gübre sıyrıcı, gübre çukuru, yem karma makinesi (sabit/hareketli), yem deposu, silaj çukuru gibi unsurlar hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Kesimhane hibe desteği kapsamda değerlendirilmez.

- **Damızlık** büyükbaş süt üretimi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında sürü projeksiyonu taahhüt sayılır. **Eti damızlık** büyükbaş için yapılan sabit yatırım proje başvurularında faaliyete başlamak için edinilen canlı hayvan sayısı için taahhüt ayrıca verilebilir, ya da başvuruda belirtilir.

- Canlı hayvan alımı hibe kapsamında değildir.

- Hayvan alacağını taahhüt ederek proje sunanlara bu taahhüdünü yerine getirmediği sürece hibe ödemesi yapılmaz. Yatırımcının hayvan alımı ile ilgili taahhüdünü yatırım süresi içerisinde yerine getirmesi ve hayvan varlığının il müdürlüğünce yerinde tespit edilerek kayıt altına alınması ve yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

- Hayvan varlığı mevcut olan yatırımcılar için yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

Damızlık büyükbaş ve küçükbaş yetiştiriciliğine yönelik sabit yatırım projeleri;

- Bakanlığımızın yürürlükte olan iftlik Hayvanlarının Refahına İlişkin Yönetmelik hükümleriyle uyumlu olmalıdır.

- Maliyetleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birim fiyatlarını aşamaz.

Hindi ve Kaz yetiştiriciliği için sabit yatırımlar;

- Beyaz et üretimine yönelik et /hindi/kaz yetiştiriciliği konusunda yapılan tesisler.

- Kesimhane hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

Kültür Balıkçılığına yönelik sabit yatırımlar;

- İç sulara üretim ve yetiştirme amacıyla yapılan sabit yatırımları kapsar.

- Destekleme kapsamında üretim ve yetiştirme amacıyla yapılan havuzların betonarme olması zorunludur.

- Sadece kuluçkahaneye yönelik başvurular da hibe kapsamında değerlendirilir.

Kültür Mantarcılığına yönelik sabit yatırımlar;

- Kültür mantarcılığına yönelik sabit yatırımlar; mantar üretim tesisi ve bu tesisin kapasitesine uygun kompost hazırlama ünitesi ile birlikte projelendirilebileceği gibi sadece mantar üretim tesisi olarak da projelendirilebilir.

- Yeni tesis olarak tek başına kompost hazırlama ünitesine hibe desteği verilmez. Ancak mevcut bir mantar üretim tesisi için yapılacak kompost hazırlama ünitesi için kapasite artırımı - teknoloji yenileme olarak başvuruda bulunulabilir.

- Sabit raflar ve paketleme ünitesi de hibe desteği kapsamındadır.

f) Hayvansal ve bitkisel orijinli gübrelerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması, hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

- Hayvansal orijinli gübreler, hayvanların dışkıları ile yataklıklarının artıklarından oluşan ürün (Ahır gübresi veya çiftlik gübresi)

- Bitkisel orijinli gübreler, tarımsal amaçlı yetiştirilen bitkilerin kendisinden yada işlenmesi sonrası elde edilen yan ürünlerinden oluşan ürün. (örnek sera veya budama atıkları v.b.)

- Hayvansal ve bitkisel orijinli gübrelerin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik yeni tesis, kapasite artırımı - teknoloji yenileme ile tamamlama proje başvurularına hibe desteği verilmektedir. Ancak yeni tesis veya tamamlama hibe başvurularında sunulan projede mutlaka işleme ve paketleme üniteleri birlikte yer almalıdır. Hayvansal ve bitkisel orijinli gübrelerin her biri için tek başvuru yapılabileceği gibi iki konuyu birlikte içeren başvuru da yapılabilir.

- Yeni tesis veya tamamlama kapsamında sadece işleme veya sadece paketleme tesisi başvurularına hibe desteği verilmez.

- Gübre toplayıcı ve taşıyıcı işlevi yapan kendinden hareketli ya da çekilir tip makine ve ekipman hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

2) Kırsal ekonomik altyapı yatırım konularından;

a) Kırsal turizm yatırımları,

b) Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri,

c) El sanatları ve katma değerli ürünler,

ç) Bilişim sistemleri ve eğitimi,

hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

a) Kırsal turizm: 39 ilde; Sadece yeni tesis başvuruları için kırsal alanda en az 5, en fazla 25 oda kapasiteli konaklama tesisleri ile sosyal yaşam alanlarını (Restoran, kafe, çocuk parkı v.b) içinde barındıran tesislere verilecektir. Alınacak makine ekipman ve malzemeler tesisin kapasitesiyle orantılı olmalıdır. Konaklama tesislerinde gerekli izin, ruhsatlar, işyeri açma ve çalışma belgesi nihai rapor ile birlikte istenir. Konaklama tesisi yatırımları dışındaki yatırımlarda ise turizm belgesi istenir.

b) Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri:

1- Balıkçı barınaklarının modernizasyonu, balıkçı barınakları ile birlikte iç sulara, denizlerde ve havuzlarda yetiştiricilik yapan işletmeler için buzlama makinesi, balık nakil tankı

(Balık nakil tankı üretimi ile orantılı olmalı), kafes ve kafes ağı, balık boylama makinası, fish pump, tambur filtre, **tekne üzerinde hidrolik yükleme ve boşaltma aparatı.**

2- Çiftlik gübresi depolama ve/veya işleme ve dağıtma sistemleri, çiftlik gübresi depolama ve/veya işleme tesisi olanlara çiftlik gübresi dağıtma sistemleri,(tüm imalatlar TSE, yürürlükteki teknik mevzuata, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yapı işleri genel teknik şartnamesine uymalıdır, kullanılacak yapı malzemesi sızdırmaz ve sülfata dayanıklı olmalıdır) **ceviz hasat makinesi.**

3- Yayılacılar ve gezici arıcılar için çekilir tip güneş paneli, **çekilir tip karavan**, yayılacılar için çadır ahır ve ağıl, arıcılar için bal süzme, sır alma, bal dinlendirme.

4- Bitkisel üretime yönelik yüksek plastik tünel (**Bağımsız veya blok şeklinde tünel**), meyve bahçelerinde don ve dolu zararını engellemeye yönelik sistemler, mantar yetiştiriciliğine yönelik sera, faal durumda olup yenilenebilir enerji kullanacak seraların modernizasyonu için ısıtma sistemi, ısı perdesi, polikarbon sera örtüsü.

5- Tarımsal üretimiyle orantılı çiftlik içinde üretilen ürünlerin işlenmesine yönelik işleme tesisleri, soğuk hava deposu, soğuk oda, şoklama ünitesi, çelik silo,

6- Hayvansal üretime yönelik en fazla 1000 adet kapasiteli taşınabilir kanatlı kümesi, süt soğutma tankları, süt sağım sistemleri, yem karma (**sabit/hareketli**), yem kırma/ezme, büyükbaş yemlik ve suluk küçükbaş yemlik ve suluk, hayvan padok sistemleri, üstü kapalı kaba yem deposu,

* Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik olarak yukarıda belirtilen gruplardan sadece bir tanesi için başvuru yapılabilir.

Örneğin; Yatırımcı yukarıdaki altı guruptan sadece bir gurubun içinde bulunan mal alımlarından birini, birkaçını veya tamamını almak için başvuruda bulunabilir. Yatırımcı aynı anda üçüncü gurubun içindeki çadır ağıl, ahır ve dördüncü gurup içindeki plastik tünele başvuruda bulunamaz.

* Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik gezici arıcı ve yayılacılar için yapılan başvurularda sabit işletmenin olduğu yerin mülkiyet belgesi istenir.

* Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik yatırımlarda yatırımcıya ait farklı parseller bir bütün ve tek işletme olarak değerlendirilir.

c) El sanatları ve katma değerli ürünler: 39 ilde, Kırsal alanda bulunan tesislerde illerce belirlenecek çeşitli el sanatları.

UYGUN EL SANATLAR LİSTESİ EL SANATININ ADI		TANIM
1	Ahşap işi	Ahşap işi mimariyle ilişkili olarak ahşap işi iki gruba ayrılır. Ahşap, sehpa, çekmeceler, sandıklar, kaşıklar, bastonlar, kürsüler, Kuran muhafazaları, beşik, sedir gibi eşyaları ve minberler ve cami işlemleri, tavanlar, sütun başları, pencereler, kapılar, konsollar, kirişler gibi mimari parçalar için kullanılır. Ceviz, elma, sedir, abanoz ve gül ağacı, boyama, kabartma, oyma, dekorlama gibi farklı tekniklerle işlendiğinde özellikle popüler olmaktadır.
2	Metal işi	Metal işleri: metal işi farklı alet ve gereçlerle ham metali işlenmiş metal yapmaktır. Atölyenin koşulları ve uygulanan teknik, metalin sertliğine ve ürün tipine göre değişmektedir. Altın işleri altına şekil verme çalışmasıdır. Özellikle değerli ve yarı değerli taşlarla takımlar için farklı teknikler kullanılmaktadır. Bakır Anadolu sanatında önemli bir yer tutar ve kolayca elde edilir. Bakır kapıları dekore etmek için ve kapı tokmakları, başlıklar, mücevher, kaplar için günlük yaşamda kullanılır. Şekil vermek için gümüşle çalışma. Özellikle takılar, süsler, v.b. üretme için farklı teknikler kullanılır. Demir işleri (demir-çelik) bıçaklar, bahçe gereçleri (balta, kürek, keser, kazma, v.b.) el aletleri ve kaplar, tencereler, setler, başlıklar ve kapılar için kullanılır.
3	Cam eşya	Ham madde olarak camı kullanarak mavi boncuk ve gaz lambası, lale vazosu, şeker kaseleri, mozaik cam panolar, kadehler gibi aksesuarlar ve aletlerin üretimi Üfleli cam eşya, kakmacılık, boyalı ve mozaik cam kullanılan tekniklerden bazısıdır.

4	Seramiklerin Üretimi	Seramik çeşitli araçlarla inorganik malzemelerin pişirilmesi ve oluşumu demektir. Seramiğin ana bileşeni, bir fırında pişirilen ve bir torna veya kalıpta şekil verilebilen kildir.
5	Çanak çömlek (toprak eşya, çömlek yapma)	Toprak kaplar ve çömlerler kil ve suyu karıştırarak veya torna veya kalıpta şekillendirilip fırında pişirerek yapılır. pişirme aşamasından sonra, nesnelere sertleşir ve şekil alırlar.
6	Çinicilik	Çini ana malzemesi kuvars olan nesne veya bir pişmiş bisküvi panelle kullanılır ve bir ya da dekorasyonda sirlanır. Çiniler mimaride kullanılıp kullanılmamalarına göre iki gruba ayrılır.
7	Dokumacılık	Mendil, puşu, Trabzon giysisi, peştemal, el yazmalı başörtüsü, Vezirköprü giysisi gibi yün, pamuk ve ipek iplikleri kullanarak bir tesgahta kumaşın yaratılması
8	Hasır işi	Saz ve mısır kapçığından kullanarak yapılır. (Karadeniz bölgesi). Sazlar ve kapçıklar tezgahın üzerine yerleştirilir. Dokuma aynı malzemenin birbirine sarılmasıyla yapılır. Bu teknik duvar kaplaması, zemin kaplaması, tabanlık, seccase, kova olarak kullanılmaktadır, günümüzde asıl olarak dekorasyon için kullanılmaktadır.
9	Sepet dokuma	Bir sepet, plastik mazlemeler ve ince ağaç dalları, sazlardan yapılır ve farklı eşyaları taşımak için kullanılan el kabıdır. İnce, sağlam sepetler bambu veya söğüt ağacı, kestane, ceviz, hasır, palmiye gibi farklı ham maddelerden üretilir. Nemli malzeme, sepetin istenen boyutunu yansıtan bir + şeklindeki zemine yerleştirilir. Aynı malzemenin farklı miktarları daha sonra eklenir ve örülür.
10	Müzik aletleri yapımı	Bu aletler ahşap, bitkiler, hayvan bağırsağı, hayvan kılı, kemik ve boynuz kullanarak yapılır. Nefesli, perküsyon, telli çalgılar olarak sınıflandırılır.
11	Keçe yapımı	Keçe, sabun, yağlar ve asitle ısı, nem ve basınç altında özellikle yün gibi hayvansal dokuları katarak elde edilir. Keçe fabrikalarda veya baskı yöntemiyle üretilir. Kuzu yününün yanı sıra, tavşan, deve, tiftik ve keçi tüylerinin tümü kullanılır. Doğal renkler (siyah, beyaz, kahverengi) yüzey için kullanılır ve genelde sentetik boyalarla renklendirilen keçeli tasarımlar uygulanır. Tasarımların çoğu geometrik şekillere sahiptir ancak doğadan şekiller de görülebilir.
12	Kilimcilik	Bu örgü yüzeyli dokumadır, örgü iplikleri, çözgü ipliği boyunca biri öne biri arakaya geçirilip çözgü iplikleri sıkılaştırılıp gizlenir. Tasarımın olduğu özel alanlardaki kilimlerde, renkli çözgü iplikleri, diğer tasarımın sınırına erişip dönene kadar devam eder. Bu şekilde tasarımı aynı renkli örgüler çözgüler arasında gidip geliyor şeklinde görünür. Kilim, çanta, zemin örtüsü, seccade bu teknikle üretilen bazı ürün örnekleridir.
13	Halıcilik	Yan yana pamuk, ipek, tiftik ve yün iplikleri yerleştirilerek bir çözgü iskeleti oluşturulur. İskeletteki her çift iplik çapıtli teknikler aracılığıyla ipek veya floşla bağlanır çözgü ipliğiyle sağlamlaştırılır. Halı üretiminde iki veya üç çözgü olabilir. Bir kaç sırayı tamamladıktan sonra, dokuma halı makaslarının yardımıyla istenilen uzunlukta kesilir.
14	Semer yapımı	Eşek, katır veya beygürlere binme için kullanılan hayvanların sırtına yerleştirilen ahşap yastık semer olarak adlandırılır. Ahşap, netal, deri, hasırotu veya dokunmuş kumaştan yapılabilir. Güçlü ipler semeri bağlamak için kullanılır.
15	Taş işleme	Taş işleme sanatından kullanılan taş, oyma, rölyef ve kazıma gibi farklı inşaat tekniklerine göre sınıflandırılabilir. Süsleme unsurları genelde bitkiler, geometrik tasarımlar ve yazıdır. Geleneksel mimaride, taş işleme iç ve dış duvarların inşaat ve dekorasyonunda önemli rol oynar. Diğer yaygın kullanım mezar taşları, el değirmeni ve mozaik taş sanatıdır.
16	Dekoratif taş işi	Zümrüt, yakut, ametist, yeşim, kehribar, mercan gibi doğal dekoratif taşları kullanarak mücevher, çelenk, sigara kutusu ve baston gibi ürünlerin üretimi
17	Sedef döşeme	Sedef yerleştirilerek farklı motifler yaratmak için abanoz, maun ve ceviz gibi pahalı ahşaplar üzerinde dekorasyon yapma. Kapı, pencere, bardak, sandalye, çekmece, Kuran kabı, masa, koltuk, silah, kahve takımı, v.b.de kullanılır.
18	Kağıt sanatları (hattatlık (kaligrafi),ebru sanatı, tezhip)	Kaligrafi, arap harfleriyle yapılan yazı sanatı türüdür. Bu sanat Arap harflerinin ilerleme yaptığı dönemden sonra 6. ve 10. yüzyıllarda çıkmıştır. Kaligrafi, Arapça hat demektir. Ebru sanatı, renklerin ve çizimlerin birbirine girmeden yapılması ve bakışla seçilebilmesi demektir. Kağıt üzerine aktarılan bu şekillerle yapılan resimler ve su içinde sıvı boyayla rasgele çıkan şekiller sanatıdır. Tezhip, altın kaplamayı kasteder. Altın ve boyanın kullanımıyla yapılan dekorasyon sanatıdır. Kitaplar, hat panoları, harfler, deri ve ahşap işleri üzerine yapılan geleneksel şekillerle yapılan dekorasyondur.
19	Saraçlık	Saraçlık, kalın deri ve ince deri kullanarak koşum takımı, kemer, silah kılıfı, çanta, dekorasyon malzemeleri, ayakkabı gibi eşyaları üretme sanatıdır. Kürkçülük deri
20	Folklorik bebek ve giyim yapımı	Orijinalinin aynısının minyatür boyutunda veya bire bir aksesuarlar ve geleneksel giysilerin üretimidir. Geleneksel giysiler her ilde farklıdır. Bu giysilerin üretiminde farklı giysiler, boncuklar ve farklı metaller kullanılır.

21	Yorgancılık	Farklı dikiş teknikleri kullanarak farklı giysilerle yapılan kılıfa konan yüü veya yün, pamukla yapılan şilte dekorasyonudur.
22	Tarak yapımı	Modern tekniklerden önce metaller ve bazı hayvanların kabuğu, kemiği kullanılarak geleneksel yöntemlerle ayna ve tarakların üretimidir.
23	Alçı işleri/tandır yapımı	Alçıyla yapılan dekorasyonlara mala kari denir. Alçı işleri taş işi ve seramik tekniklerinin karışımıdır. Mimari dekorasyonların bazı örnekleri, trabzan, tavan, kubbe, mihrap, kürsü, tandır v.ddir.
24	Dikişçilik, giysi dekorasyonu, nakış işleme, örgü	İğne, mekik, tığ, firkete kullanılarak yapılır. Teknikler birbirine bağlı zincir, örme ve bazen pullar, boncuklar ve payetler kullanarak yapıma kadar uzanır. İğne, tığ, firkete, yün, boncuk, koza gibi tipler vardır. İğne işleri: çin iğnesi, çapraz iğne, şahmerdan, iri iğne işleri, meşhur bazı iğne işlerinin örnekleridir. Dikişçilik, makine kullanarak veya elle ev tekstili veya giysileri üretmek için dokumayı birleştirme. Dekoratif amaçlı dikişçilik çerçeve veya diğer el aletlerini kullanarak mendil, başörtüsü, seccade, bohça ve peçete yapmak için farklı renkler ve şekillerde yapılır. Kumaş boyama boya ve fırça kullanarak bir kumaş üzerine her çeşit şekli aktarmadır. Genellikle ana malzemesi kumaş olan çeyiz malzemeleri, perdeler, giysiler, çanta ve diğer eşyalar için kullanılır. Örgü, süeter, çorap, patik, eldiven, başörtüsü, başlık v.b.de kullanılır.
25	Süpürge yapımı	Araziden toplanan süpürge out, süpürge yapmak için kesilir ve demet yapıp sulanır. Sulanan süpürge otu kükürtle beyazlatılır. Ve beyazlatılan süpürge çıkırıla temizlenir demetler olarak toplanır ve iple bağlanır ve süpürge yapılır.

ç) *Bilişim sistemleri ve eğitimi: Sürü yönetim sistemi, Bakanlık kayıt sistemlerine entegre bilişim sistemleri ile ekipmanları ve sadece tarımsal kooperatiflere yönelik yürürlükteki mevzuatlara uygun çalışacak su ürünleri mezat sistemi.*

3) Tarımsal ürünlerin işlenmesi kapsamında, başka bir yatırım tesisinde ilk işleme yapılan mamul ürünün ikincil işlenmesine ve paketlenmesine yönelik yatırım teklifleri hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. (Sert kabuklu meyveler bu madde kapsamında değildir.)

Örneğin çay, zeytinyağı, un vb. gibi başka bir yatırım tesisinde işlenmiş, mamul haline getirilmiş ürünlerin işlenmesi, paketlenmesine yönelik başvurular hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

- İlk ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlara hibe desteği verilir.

- Kanatlı, büyükbaş ve küçükbaş hayvanların etlerinin işlenmesinde **karkas et birinci ürün** olup tanımları aşağıdaki gibidir.

Kanatlı Karkası: Tekniğine uygun olarak kesilmiş, tüyleri yolunmuş, içi boşaltılmış, baş ve ayakları kesilmiş, yıkama ve soğutma işlemi görmüş, suyu sızdırılmış bir bütün halindeki kasaplık kanatlı hayvan gövdesidir.

Büyük ve Küçük Baş Karkası: Kasaplık hayvanın kanının akıtılıp yüzüldükten, iç organları boşaltılıp, baş ve ayaklarından ayrıldıktan sonra elde edilen gövdesidir.

- Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların derilerinin işlenmesinde ham deri birinci ürün olup tanımı aşağıdaki gibidir.

Ham Deri: Hayvanlardan yüzülmüş ve koruma işlemleri dışında işlem görmemiş derilerin tamamını kapsamaktadır.

- Hayvansal ürün olarak derinin işlenmesine yönelik yatırım tesislerinde birinci ürün olarak pikle deri ve kromlu deri hariç sadece tuzlu yaş veya kuru (Hava kurusu, tuzlu kuru, don kurusu) ham derinin işlendiği tesisler hibe desteği kapsamındadır.

- Deri işleme tesisine yönelik hibe başvuruları yatırım yerinin organize sanayi bölgesi olması şartıyla kabul edilir.

4) Un ve karma yem konularında yeni yatırım tesisi başvuruları kabul edilmez. Kütlü pamuk konusunda kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme dışındaki başvurular kabul edilmez. Çay konusunda sadece yaş çay üretiminin yapıldığı illerdeki başvurular kabul edilir. (Yaş çay üretiminin yapıldığı iller: Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin.)

5) Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik yeni tesis başvurularında sadece çelik silo ve soğuk hava deposu hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

- Doğal yapılar için depolama başvurusu kabul edilmez.

- Çelik silo başvurusu mevcut bir tesisin (un fabrikası, yem fabrikası vb.) bir ünitesi olarak yapılıyor ise yatırımın niteliği kapasite artırımı -teknoloji yenileme, proje konusu kodu ise BÜİ olmalıdır. Çelik silo başvurusu bağımsız bir tesis olarak yapılıyor ise niteliği yeni tesis, kodu ise ÇES olmalıdır.

- Mevcut bir tesisin ünitesi olarak yapılacak silo başvurularında mevcut tesise ait yapı kullanma izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu silo inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının ilk ödeme talebi ekinde sunulması gerekmektedir.

- Soğuk hava deposu başvurusu mevcut bir tesisin (süt işleme, et işleme vb.) bir ünitesi olarak yapılıyor ise yatırımın niteliği kapasite artırımı - teknoloji yenileme, proje konusu kodu ise BÜİ/HÜİ/SÜİ olmalıdır. Soğuk hava deposu başvurusu bağımsız bir tesis olarak yapılıyor ise niteliği yeni tesis, kodu ise SHD olmalıdır.

- Soğuk hava deposu (SHD) için yapılan yeni tesis başvurularında hayvansal ürünler ve/veya su ürünleri ve/veya bitkisel ürünler depolanabilir.

- Mevcut bir tesisin ünitesi olarak yapılacak soğuk hava deposu başvurularında mevcut tesise ait yapı kullanma izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu soğuk hava deposu inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının ilk ödeme talebi ekinde sunulması gerekmektedir.

- Soğuk hava depolarında depolama alanı 750 m² den veya depolama hacmi 4500 m³ den düşük olamaz. (Gerçek kişi başvuruları ve tarımsal amaçlı kooperatif başvuruları hariç.)

- Çelik silo ve soğuk hava deposu tesislerine yönelik **tamamlama ve kapasite artırımı-teknoloji yenileme** başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

6) Yatırımcılar bu Tebliğ kapsamında tüm yatırım konularında ülke genelinde sadece bir adet proje başvurusunda bulunabilir.

7) Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından kırsal turizm için yeni tesis, diğer yatırımlar için kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda başvuru yapılabilir. Ayrıca, kırsal turizm ve el sanatları ve katma değerli ürünler konularına sadece kırsal alanda başvuru yapılabilir.

- Yatırım konuları tebliğ gereği illere göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle tarımsal amaçlı kooperatif, birlik ve bunların üst birlikleri; hangi ilde yatırım yapacaklarsa o il için tebliğde belirtilen yatırım konularından birine başvurabilirler.

8) Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri hariç, bütün başvurularda başvuruya esas yatırım konusunun hibe desteği kapsamında değerlendirilebilmesi ve hibe desteğinden yararlanabilmesi için, alınmış veya alınacak olan yapı ruhsatı ve yapı kullanım izin belgelerinin mutlaka başvuru konusu ile uyumlu olması gerekir.

- Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri yatırımlarında yapı ruhsatı ve yapı kullanım izin belgesi şartı aranmaz. **Ancak ulusal mevzuat gereği yapılacak olan alt yapı sistemleri yatırımları ruhsatlara tabi ise, yatırımcı bu ruhsatları nihai rapor ekinde sunmak zorundadır.** Bitkisel ve hayvansal üretimine dair kapasite raporu veya ekspertiz raporu il müdürlüğünden alınır.

Çiftlik olarak; Sadece hayvansal üretim yapan ya da kanatlı üretimi yapan işletmeler çiftlik kabul edilmemekte, sadece bitkisel üretim yapan veya bitkisel üretim ile birlikte hayvansal üretim yapan işletmeler çiftlik olarak kabul edilmektedir.

- ÇFG projelerinde ruhsat alınmasında yasal zorunluluk bulunan tarımsal amaçlı tesisler için (başvuruda aranmayan) nihai rapor ekinde ruhsat ve izinler istenir. Örneğin; Çelik silo, soğuk hava deposu, tarımsal amaçlı depo, biyogüvenlik tedbirlerine yönelik kümeslerin işletme alanı ve yapısal tedbirler için proje gerçekleştirildikten sonra (çed, ruhsat,) yeniden hayvan konulmasına ilişkin il müdürlüğünce verilen rapor vb.

- Kısmen yapılmış tesislerin tamamlanmasına veya kapasite artırımı- teknoloji yenilemeye yönelik başvurularda; yatırım yeri organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi veya küçük ihtisas sanayi sitesinde ise, işletmenin uygulayacağı yatırım konusu ile uyumlu olduğunu gösteren belgenin yukarıda belirtilen yatırım yerleriyle ilgili yönetim kurulundan alınması gerekir.

9) Bütün başvurularda yatırım yerinin; başvuru sahibi adına olması veya Hazine, belediye, il özel idaresi, ticaret odası, sanayi odası, ziraat odası, ticaret borsası, Vakıflar Genel Müdürlüğü, organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve küçük ihtisas sanayi sitesinden başvuru sahibi adına bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren en az yedi yıl tahsis/irtifak tesis edilmiş olması veya Hazine, belediye, il özel idaresi, ticaret odası, sanayi odası, ziraat odası, ticaret borsası, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile bunlar dışında kalan tüzel ve gerçek kişilerden bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren en az yedi yıl kiralanmış olması gerekir. Tarımsal amaçlı kooperatiflerce balıkçı barınaklarına yapılacak olan soğuk hava deposu başvurularda yedi yıl kira süresi şartı aranmaz.

✓ *Tarımsal kalkınma kooperatifleri (TKK) ile su ürünleri kooperatifleri (SÜK).*

10) Yatırım, mülkiyeti veya kullanım hakkı başvuru sahibine ait olmak üzere bitişik birden fazla parselde yer alabilir. Mevcut seralarda kullanılmak üzere yenilenebilir enerji üretim tesisi konulu başvurularda güneş enerjisi kullanılması halinde teknik gerekçelerinin açıklanması ve ilgili mevzuata aykırı olmaması durumunda paneller komşu parsellerde yer alabilir.

11) Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri konusunda yapılan başvurularda mevcut kümeslerin 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu hükümleri ile birlikte 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu hükümlerine göre zorunlu olan biyogüvenlik tedbirleri hibe kapsamında değerlendirilir.

12) Tarımsal amaçlı kooperatifler, birlikler ile bunların üst birlikleri hariç, son başvuru tarihinde faaliyet süresi beş yılını doldurmamış tesisler Kapasite Artırımı ve Teknoloji Yenileme niteliğinde başvuruda bulunamaz. Ayrıca daha önce Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Çerçevesinde hibe desteğinden yararlanmış olan tesisler için nihai rapora bağlanma tarihi itibarı ile beş yılını doldurmamış olanlar Kapasite Artırımı ve Teknoloji Yenileme veya Tamamlama niteliğinde bu Tebliğ kapsamında hibe başvurusunda bulunamaz.

13) Niteliği yeni tesis olan başvurular sadece kırsal alan ve tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinde yapılır.

- Bütün başvuruları için yatırım yerinin mülkiyeti;

1) Başvuru sahibi adına olabilir.

2) Hazine, belediye, il özel idaresi, ticaret odası, sanayi odası, ziraat odası, ticaret borsası, Vakıflar Genel Müdürlüğü, organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve küçük ihtisas sanayi sitesinden başvuru sahibi adına tahsis/irtifak tesis edilmiş olabilir.

3) Hazine, belediye, il özel idaresi, ticaret odası, sanayi odası, ziraat odası, ticaret borsası ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden kiralanmış olabilir.

4) Yukarıda sayılanlar dışında kalan diğer tüzel kişiler ile gerçek kişilerden kiralanmış olabilir.

5) Yatırım yeri kamu kurum ve kuruluşları dışında gerçek ya da tüzel kişilerden kiralanmış ise kira sözleşmesinin noter tasdikli olması şarttır.

-Yeni tesis, tamamlama ve kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvurularında ;

1) Tahsis / irtifak / kiralama süresi Tebliğin (2017/22 nolu Tebliğ) yayım tarihinden itibaren en az 7 (yedi) yıl olacaktır.

2) Köy tüzel kişiliğine ait yerlerde mutlaka Kaymakamlık onayının alınması gerekir.

3) Organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve ihtisas küçük sanayi sitesinde yapılacak yatırımlar için alınan arsa tahsis/irtifak belgesi bağlı oldukları mevzuata göre alınır.

4) 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanununa göre kurulmuş **serbest bölgelerde** yapılacak yatırımlar için başvuru kabul edilmez.

- Yatırımın yapılacağı yerin hisseli olması halinde;

a) Hissedarlardan birisinin başvurusu halinde diğer hissedarlardan muvafakat alınmalıdır.

b) Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.

- Aynı parselin birden fazla kişi tarafından kiralanarak başvuru yapılması halinde;

a) Kiralanan alan sunulan yatırım projesi için yeterli olmalıdır.

b) Kiralama, başvuru yılı itibariyle en az 7 (yedi) yıl süreli ve noter tasdikli olmalıdır.

c) Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.

YATIRIM KONULARINA İLİŞKİN DİĞER AÇIKLAMALAR

- Aynı proje kapsamında farklı ürün ya da ürün gruplarının işlenmesi ve paketlenmesine yönelik proje teklifi yapılamaz.

Örneğin, sütün işlenmesine yönelik faaliyette bulunan bir işletmede meyve, sebze gibi başka bir ürünün işlenmesi ya da paketlenmesi gibi bir proje başvurusu yapılamaz. Ancak, ilgili mevzuatına uygun olması koşuluyla soğuk hava depolarında farklı ürün ya da ürün gruplarının depolanmasına yönelik projeler kabul edilir.

- Ürün çeşitlendirmesine yönelik yatırım başvuruları faal olan tesislerde kapasite arttırımı ve teknoloji yenileme niteliğinde yapılır.

- Üretim kapasitesine uygun soğuk hava ve/veya şoklama ünitesi bulunmayan büyük baş, küçükbaş ve kanatlı hayvan kesimhaneleri, su ürünleri, et ve süt işleme tesisi projeleri hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Yasal mevzuata uygun bir soğuk hava ve/veya şoklama deposuna sahip olduğu belgelenen başvurular ise söz konusu soğuk hava deposunun, tesisin yapılacağı parselde yer alması ve tesis ile bir bütünlük arz etmesi halinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

Örneğin faal olan bir soğuk hava deposu işleten yatırımcı et işleme tesisi için başvuruda bulunduğu soğuk hava deposunun tesis ile aynı parselde yer alması halinde projede soğuk hava deposu bulunması şartı aranmaz ve bu başvurular yeni tesis olarak yapılır.

- Kapasite arttırımı - teknoloji yenileme başvurularında işleme, paketlenme ve depolama tesislerinde depolama ünitesi ek ünite olarak yapılacak ise kapasitesinin tesisin kapasitesi ile uyumlu olması gerekmektedir.

Örneğin tohum işleme, paketlenme ve depolama tesisinde tesisin depolama kapasitesi yetersiz ise bu durumda tesis kapasitesi ile uyumlu olması şartıyla çelik silo dışındaki depolama yapısı da hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

Zeytinyağı konusunda;

- Yeni tesis proje başvurularında iki fazlı sistem olması koşulu aranmaz.

- Tamamlama projesi başvurularında sunulan projelerin iki fazlı sistem olması koşulu aranmaz

- Kapasite arttırımı-teknoloji yenileme projesi başvurularında iki fazlı tesisler ile üç fazlı tesislerin iki fazlı sisteme dönüştürülmesine yönelik projeler değerlendirilir.

- Meyve ve/veya sebze (kayısı, incir, domates, biber vb.) kurutma tesisi projelerinin iklimlendirme unsurlarını içermesi şarttır.

B. Uygulama illeri

1) Program çerçevesinde Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Mersin, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa, Uşak, Van, Yozgat, Aksaray, Karaman, Ardahan illerinde;

- a) *Yaş meyve sebze tasnif, paketleme ve depolama yatırımları hariç bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması (BÜİ),
- b) Hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması konusunda sadece ham derinin işlenmesi **ve günlük en fazla 20 baş hayvan kesim kapasiteli mezbaha (HÜİ)**,
- c) Soğuk hava deposu (SHD),
- ç) Çelik silo (ÇES),
- d) Hayvansal ve bitkisel orjinli gübre işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması (HOG),
- e) Yenilenebilir enerji kullanan yeni sera (SER),
- f) Yenilenebilir enerji üretim tesisleri (YEÜ)**,
- g) Kırsal ekonomik alt yapı yatırım konularından; çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri, bilişim sistemleri ve eğitimi yatırımları,

**Yaş meyve sebze tasnif, paketleme ve depolama yatırımları: Yaş meyve sebzenin tasnifi (boy, renk vb.) paketlenmesi (yıkamış, yıkamamış, dondurulmuş, dondurulmamış) ve soğuk hava deposunda depolanması proseslerinin tamamını sağlayan yatırımı ifade eder. Örneğin, domatesin boylanarak paketlenip soğuk hava deposunda saklanmasını sağlayan tesis bu yatırım adı altında ifade edilir. Ancak, domatesin suyunun çıkartılması, kurutulması, salça yapılması, doğranması gibi işlemlere tabi tutulması halinde bu kapsamda değerlendirilmez, BÜİ kapsamında değerlendirilir.*

2) Adana, Adıyaman, Antalya, Artvin, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Muğla, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Zonguldak, Bayburt, Kırıkkale, Batman, Şırnak, Bartın, Iğdır, Yalova, Karabük, Kilis, Osmaniye ve Düzce illerinde ise;

- a) Bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması (BÜİ),
- b) Hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması (HÜİ),
- c) Su ürünlerinin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması (SÜİ),
- ç) Soğuk hava deposu (SHD),
- d) Çelik silo (ÇES),
- e) Hayvansal ve bitkisel orjinli gübre işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması (HOG),
- f) Yenilenebilir enerji kullanan yeni sera (SER),
- g) Yenilenebilir enerji üretim tesisleri (YEÜ),
- ğ) Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar (TÜY),
- h) Kırsal ekonomik alt yapı yatırım konularından; kırsal turizm, çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri, el sanatları ve katma değerli ürünler, bilişim sistemleri ve eğitimi yatırımları, hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

C. Yatırım süresi

- Yatırım projelerinin fiziki olarak tamamlanma son tarihi 1/10/2018'dir. Bu tarih itibarıyla fiziki olarak tamamlanamayan projeler, yatırımcıların talebi ve il müdürlüğünün uygun görmesi halinde kendi kaynakları ile doksan günü aşmamak üzere verilecek süre içinde fiziki gerçekleşmesi tamamlanır. 1/10/2018 tarihinde veya ek süre sonunda fiziki gerçekleştirmeleri tamamlanmış olan ancak yasal izinlerini alamamış yatırımlar için ise yatırımcının başvurması halinde doksan günü aşmamak üzere yasal izinleri alabilmesi için süre verilir.

2017/22 sayılı Tebliğ kapsamında imzalanacak bütün hibe sözleşmelerinde işin bitim tarihi 1/10/2018 olarak belirtilecektir. Taslak hibe sözleşmesinde de yazılmış olan bu tarih kesinlikle değiştirilmeyecektir.

- Mücbir sebepler dışında, yatırımın süresi içerisinde fiziki olarak tamamlanamaması halinde yatırımcının gerekçeleriyle birlikte 1/10/2018 tarihinden en az bir ay öncesinden talep etmesi ve idarece de uygun görülmesi halinde projenin kalan kısmının yatırımcı tarafından kendi kaynakları ile tamamlaması şartıyla il müdürlüğünce en fazla doksan gün süre uzatımı verilir. Bu durumda; 1/10/2018 tarihi itibariyle fiziki olarak gerçekleştirilen işler mahallinde tespit edilerek bir tutanağa bağlanır. Verilen bu süre içerisinde yatırımın tamamlanması ve nihai rapora bağlanması durumunda 1/10/2018 tarihinden önce fiziki olarak gerçekleştirilen işler hibeye esas proje gideri olarak değerlendirilir. 1/10/2018 tarihinden sonra fiziki olarak gerçekleştirilen işler aynı katkıyla karşılanır ve ödeme talebi bu çerçevede düzenlenir. Verilen süre uzatımı sonunda da yatırım tamamlanamaz ise Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda il müdürlüğünce hibe sözleşmesi feshedilir ve teminat Hazineye irat kaydedilir. Ayrıca yapılan hibe ödemeleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre hesaplanarak geri alınır. Sözleşmenin feshi nedeniyle yatırımcı Bakanlıktan herhangi bir hak talebinde bulunamaz.

- Projenin fiziki olarak 1/10/2018 tarihi itibari ile gerçekleştiğinin faturalar ile belgelendirilmesi ve il müdürlüğünce de yerinde tespit edilerek tutanağa bağlanması halinde söz konusu yasal izinlerin alınabilmesi ve nihai raporun düzenlenebilmesi için, yatırımcının talebi, il müdürlüğünün uygun görmesi şartıyla doksan güne kadar süre uzatımı verilir. Verilen süre uzatımı sonunda da yatırım tamamlanamaz ise Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda il müdürlüğünce hibe sözleşmesi feshedilir ve teminat Hazineye irat kaydedilir. Ayrıca yapılan hibe ödemeleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre hesaplanarak geri alınır. Sözleşmenin feshi nedeniyle yatırımcı Bakanlıktan herhangi bir hak talebinde bulunamaz.

Yatırımın tamamlanması; yatırıma ait fiziki gerçekleşmenin tamamlanması, nihai rapor ve eklerinin idareye sunulmuş olması ve idarece de kabul edilmesi halinde yatırım tamamlanmış sayılır.

- Yatırımın 1/10/2018 tarihine kadar hibe sözleşmesinde belirtilen projenin uygulamasını zorlaştıracak veya geciktirecek herhangi bir durum veya mücbir sebeplerden dolayı tamamlanamaması durumunda;

a) Yatırımcının gerekçeleriyle birlikte **bir ay** içerisinde talep etmesi ve uygun görülmesi halinde sözleşme tasfiye edilir ve yatırımcının teminatı iade edilir.

b) Yatırımcının ek süre talep etmesi halinde, yatırım süresi ne kadar kesintiye uğramış ise o kadar ek süre verilir. Bu sebepten verilen süre uzatımı içinde yapılan harcamalar hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Bu süre içerisinde yatırımın tamamlanamaması durumunda, yatırımcının talebi ve idarenin uygun görmesi halinde en fazla doksan gün ek süre verilerek yatırımın geri kalan kısmının yatırımcının kendi kaynaklarıyla yaptırılarak, yatırımın tamamlanması sağlanmalıdır. Ancak verilen bu süreler içinde yatırımın tamamlanamaması durumunda hibe sözleşmesi fesh edilir ve teminat Hazine adına irat kaydedilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

A. Başvuru Sahiplerinde Aranacak Özellikler:

1) Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek üzere hazırlanacak proje başvuruları gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.

2) Kırsal ekonomik alt yapı konularından kırsal turizm, el sanatları ve katma değerli ürünler hariç başvuru sahibi gerçek ve tüzel kişilerin, Bakanlık tarafından oluşturulan çiftçi kayıt sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulmuş diğer kayıt sistemlerine son başvuru tarihinden önce kayıtlı olması gerekir.

- *Başvuru sahibi tüzel kişiliğin Bakanlık tarafından oluşturulan Çiftçi Kayıt Sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulan diğer kayıt sistemlerine kaydı esastır. Bu nedenle tüzel kişiliği oluşturan bireylerin ayrıca kayıt olmaları gerekmemektedir.*

3) Tüm yatırımlara yönelik proje konularına başvurabilecek tüzel kişilerin idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olması gerekir.

4) Tüm yatırımlar için son başvuru tarihinden önce kurulan;

a) Kollektif şirket, limited şirket ve anonim şirket şeklinde kurulmuş olan şirketler ve bunların aralarında oluşturdukları ortaklıklar,

- *Kollektif şirket, limited şirket ve anonim şirket şeklinde kurulmuş olan şirketlerin aralarında oluşturulacak ortaklıklar için görev, sorumluluk, ortaklıktaki payların detaylı olarak belirlendiği noter tasdikli sözleşme yapılmalıdır. Başvurular, ortaklığı oluşturan tüzel kişiliklerden birisi adına yapılır.*

- *Bakanlık tarafından oluşturulan çiftçi kayıt sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulan diğer kayıt sistemlerine kayıtlı olmayan şirketler de, yukarıda belirtilen nitelikleri sağlayan şirketlerle ortaklık yaparak ortak üye olarak projeye katılabilir. Ancak, başvuru sahibi, mutlaka Bakanlık tarafından oluşturulan Çiftçi Kayıt Sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulan diğer kayıt sistemlerine başvuru tarihinden önce kayıtlı olmalıdır.*

- *Ortaklıklar oluşturularak başvuru yapılması durumunda, proje başvuru sahibi tüzel kişilik yatırımcı sıfatı ile tüm uygulamaları gerçekleştirecektir. Satın alma işlemleri ve tüm finansal işlemler (faturaların düzenlenmesi, ödemeler vb.) başvuru sahibi ortak tarafından gerçekleştirilecektir. Ortaklık sonucunda yeni bir tüzel kişiliğin oluştuğu ve bu tüzel kişiliği de başvuru sahibi ortağın temsil ettiği kabul edilmektedir. Ortaklık şeklindeki başvurularda, satın alma işlemleri, özellikle fatura düzenlenmesi ve ödemelerle ilgili konularda sonradan çıkabilecek sorunlar nedeniyle bu husus başvuru sahipleri tarafından dikkate alınmalıdır.*

b) Tarımsal amaçlı kooperatifler, birlikler ile bunların üst birlikleri ekonomik yatırım konularına tüzel kişilik olarak başvurabilirler.

✓ *Tarımsal amaçlı kooperatifler, üretici birlikleri ve bunların üst birlikleri (tüzel kişilikler)*

5) Dördüncü fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kuruluşlar, kuruluş tüzüklerinde/ ana sözleşmelerinde belirtilen faaliyet alanları ile ilgili yatırım konularına başvurabilir.

- *Başvuruya esas proje konusunun kuruluş tüzüklerinde/ana sözleşmelerinde bulunan faaliyet konuları arasında yer alması gerekmektedir.*

Örneğin *Tarımsal amaçlı kooperatiflerin, ekonomik faaliyetlere yönelik bir yatırım konusuna başvuru yapabilmesi için, Bakanlık tarafından onay verilmiş tüzüğünde, o yatırımı yapabileceği konusunda bir hüküm bulunması ve son genel kurulda gündeme alınıp karara bağlanmış olması gereklidir.*

- *Tüzel kişiler başvuruları ile birlikte, halen geçerli olan tüzük/ana sözleşmesinin yer aldığı Ticaret Sicil Gazetesi ile Tebliğin Resmi Gazete'de yayım tarihinden sonra Ticaret ve Sanayi Odasından alınmış Faaliyet Belgesini vermelidirler.*

6) Dördüncü fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kuruluşların proje başvurusu, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurullarından son başvuru tarihinden önce yetki almış olması ve bu yetki belgesini proje başvurularında ibraz etmiş olmaları gerekir.

- *Bu programa proje başvurusu yapılması, ortaklık kurulması, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurullarından son başvuru tarihinden önce yetki almış olması ve bu yetki belgesini proje başvurularında ibraz etmelidir.*

- *Başvuruda bulunacak tüzel kişilikler, yetkili kurul ve/veya organlarından; Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Programına başvuru, ortaklık yapılması, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetki almış olmalıdır. Bu yetki belgesi hibe başvuruları ile birlikte sunulmalıdır.*

- *Örneğin, hibe başvurusu şirket adına yapılıyorsa, başvuruyu imzalayarak sunan kişinin yetkilendirildiğine dair yetkili organ kararı, kooperatif adına kooperatif başkanı tarafından yapılan bir başvuruda ise, kooperatif başkanına yetki veren yönetim kurulu kararı (kooperatif genel kurul kararı ile yönetim kurulu bu tip yetkilendirmeler için yetki almışsa) hibe başvurusu ekinde verilmelidir.*

B. Uygun olmayan başvuru sahipleri

- *Tebliğin 11 inci maddesinde açıklanan gerçek ve tüzel kişilikler haricindekiler hibe başvurusunda bulunamazlar.*

- *Önceki tebliğler kapsamında hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılardan yatırımını henüz nihai rapora bağlayamayanlar hibe başvurusunda bulunamazlar.*

- *Tarımsal amaçlı kooperatifler ve birlikler hariç, tüzel kişi ortaklarının gerçek kişi olması halinde ortaklar gerçek kişi olarak hibe başvurusunda bulunamaz. Ayrıca tüzel kişi ortaklarının tüzel kişi olması halinde de tüzel kişi ortaklar ayrı olarak hibe başvurusunda bulunamaz. Gerçek ve/veya tüzel kişiler kendileri hibe başvurusunda bulunmaları halinde oluşturdukları ya da oluşturacakları farklı tüzel kişi olarak ayrıca hibe başvurusunda bulunamaz.*

BEŞİNCİ BÖLÜM

A. Yatırım tutarı ve destekleme oranı:

1) Ekonomik yatırım konularında hibeye esas proje tutarı;

a) 8 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen yatırım konularında hibeye esas proje tutarı; Yatırım niteliği yeni tesis olan başvurularda 2.000.000 Türk Lirası, yatırım niteliği kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme olan başvurularda 1.500.000 Türk Lirası, yatırım niteliği tamamlama olan başvurularda ise 1.750.000 Türk Lirası, üst limitini geçemez.

2) Kırsal ekonomik alt yapı yatırım konularında hibeye esas proje tutarı;

a) 8 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yatırım konularında hibeye esas proje tutarı; Kırsal turizme yönelik niteliği yeni tesis olan yatırımlar için 1.500.000 Türk Lirası, diğer yatırım konuları için 500.000 Türk Lirası, üst limitini geçemez.

YATIRIMIN NİTELİĞİ	IPARD İLLERİ DIŞINDA 39 İLDE DESTEKLENEBİLİR EKONOMİK YATIRIMLAR (EK-5a)								
	Adana, Adıyaman, Antalya, Artvin, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Muğla, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Zonguldak, Bayburt, Kırıkkale, Batman, Şırnak, Bartın, Iğdır, Yalova, Karabük, Kilis, Osmaniye, Düzce								
	PROJE KONUSU KODLARI VE PROJE TUTARLARI								
	BÜİ	HÜİ	SÜİ	SHD	ÇES	HOG	TÜY	YEÜ	SER
01 - YENİ TESİS	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	---	2.000.000 TL
02 - KAPASİTE ARTIRIMI VE TEKNOLOJİ YENİLEME	1.500.000 TL	1.500.000 TL	1.500.000 TL	---	---	---	1.500.000 TL	1.500.000 TL	1.500.000 TL**
03 - TAMAMLAMA	1.750.000 TL	1.750.000 TL	1.750.000 TL	---	---	---	1.750.000 TL	---	---

YATIRIMIN NİTELİĞİ	IPARD KAPSAMINDA 42 İLDE DESTEKLENEBİLİR EKONOMİK YATIRIMLAR (EK-5a)						
	Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Mersin, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa, Uşak, Van, Yozgat, Aksaray, Karaman, Ardahan						
	PROJE KONUSU KODLARI VE PROJE TUTARLARI						
	*BÜİ	*HÜİ	SHD	ÇES	HOG	YEÜ	SER
01 - YENİ TESİS	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	2.000.000 TL	---	2.000.000 TL
02 - KAPASİTE ARTIRIMI VE TEKNOLOJİ YENİLEME	1.500.000 TL	1.500.000 TL	---	---	---	1.500.000 TL	1.500.000 TL**
03 - TAMAMLAMA	1.750.000 TL	1.750.000 TL	---	---	---	---	---

*IPARD illerinde; BÜİ konu başlığında “Yaş meyve sebze tasnif, paketlenme ve depolama yatırımları hariç” Bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlar ile HÜİ konu başlığında Hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması konusunda sadece “Ham derinin işlenmesi ve günlük en fazla 20 baş hayvan kesim kapasiteli mezbaha” konusundaki yatırımlar hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

**81 ilde sera tesisleri için tamamlama ve kapasite artırımı-teknoloji yenileme hibe başvurusu yapılamaz. Ancak, mevcut seralar için sadece yenilenebilir enerji kullanımına yönelik başvuru yapılabilir ve bu başvurular kapasite artırımı-teknoloji yenileme olarak değerlendirilir.

IPARD İLLERİ DIŞINDA 39 İLDE DESTEKLENEN KIRSAL EKONOMİK ALTYAPI YATIRIMLARI (EK-5b)				
Adana, Adıyaman, Antalya, Artvin, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Muğla, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Zonguldak, Bayburt, Kırıkkale, Batman, Şırnak, Bartın, Iğdır, Yalova, Karabük, Kilis, Osmaniye, Düzce				
PROJE KONUSU KODLARI VE PROJE TUTARLARI				
YATIRIMIN NİTELİĞİ	KTY	ÇFG	ELS	BSY
01 - YENİ TESİS	1.500.000 TL	---	---	---
02 - KAPASİTE ARTIRIMI VE TEKNOLOJİ YENİLEME	---	500.000 TL	500.000 TL	500.000 TL
03 - TAMAMLAMA	---	---	---	---

IPARD KAPSAMINDA 42 İLDE DESTEKLENEN KIRSAL EKONOMİK ALTYAPI YATIRIMLARI (EK-5b)		
Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Mersin, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa, Uşak, Van, Yozgat, Aksaray, Karaman, Ardahan		
PROJE KONUSU KODLARI VE PROJE TUTARLARI		
YATIRIMIN NİTELİĞİ	ÇFG	BSY
01 - YENİ TESİS	---	---
02 - KAPASİTE ARTIRIMI VE TEKNOLOJİ YENİLEME	500.000 TL	500.000 TL
03 - TAMAMLAMA	---	---

*Yaş meyve sebze tasnif, paketlenme ve depolama yatırımları: Yaş meyve sebzenin tasnifi (boy, renk vb.) paketlenmesi (yıkamış, yıkanmamış, dondurulmuş, dondurulmamış) ve soğuk hava deposunda depolanması proseslerinin tamamını sağlayan yatırımı ifade eder. Örneğin, domatesin boylanarak paketlenip soğuk hava deposunda saklanmasını sağlayan tesis bu yatırım adı altında ifade edilir. Ancak, domatesin suyunun çıkartılması, kurutulması, salça yapılması, doğranması gibi işlemlere tabi tutulması halinde bu kapsamda değerlendirilmez, BÜİ kapsamında değerlendirilir.

** Kırsal Ekonomik Altyapı yatırımları konusunda Kırsal Turizm yatırımları hariç, Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri, Bilişim sistemleri ve eğitimi yatırımları ile El sanatları ve katma değerli ürünler yatırımlarında ödemeler, yatırımın tamamlanmasını müteakip nihai ödeme şeklinde (Tek ödeme) yapılır.

****39 İl IPARD II Uygulamalarının Dışında Kalan İllerdir.**

Bu iller;

Adana, Adıyaman, Antalya, Artvin, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Muğla, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Zonguldak, Bayburt, Kırıkkale, Batman, Şırnak, Bartın, Iğdır, Yalova, Karabük, Kilis, Osmaniye ve Düzce.

3) Hibeye esas proje tutarı alt limiti en az 30.000. Türk Lirası'dır. Bu limitin altındaki başvurular kabul edilmez.

4) Hibeye esas proje tutarının %50'sine hibe yoluyla destek verilir. Diğer %50'si oranındaki tutarı başvuru sahipleri temin etmekte yükümlüdür.

5) Proje bütçesi KDV (Katma Değer Vergisi) hariç hazırlanır.

6) Proje toplam tutarının; Bu maddede belirlenen hibeye esas proje tutarını aşması durumunda, artan kısma ait işlerin proje sahiplerince aynı katkı olarak finanse edilmesi ve yatırım süresi içerisinde tamamlanması gerekir. Bu durumun hibe başvurusu ile beraber taahhüt edilmesi şarttır.

7) Küçük ve orta ölçekli ekonomik faaliyetlere yönelik yatırım tesislerinin desteklenmesi amaçlandığından, başvuruda belirtilen proje toplam tutarı ile yatırım konusunun tam olarak gerçekleşmesi sağlanır.

- Büyük bir projenin kısmi gerçekleştirilmesi veya bölümler/üniteler şeklinde program kapsamında yapılmasına yönelik olarak hazırlanan proje başvuruları kabul edilmez.

ALTINCI BÖLÜM

A. Hibe desteği kapsamındaki proje gider esasları:

Tebliğ kapsamında hibe desteği verilecek proje giderlerinin;

- a) Yatırımcı ile akdedilen hibe sözleşmesinden sonra gerçekleştirilmesi,
- b) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan tatbikat projesinde belirtilmiş olması ve hibe desteği verilecek proje giderleri kapsamında yer alması,
- c) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan proje bütçesi tablosundaki hibeye esas proje giderlerinin, tüm başvurularda 13 üncü maddesinde belirtilen limitlerin içerisinde kalması.
- ç) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan iş planında öngörülen yatırım süresi içerisinde gerçekleşmesi, hibe desteği kapsamındaki giderlerin Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma kitabında belirtilen kurallara uygun olarak gerçekleştirilmesi ve belgelere dayandırılması gerekir.

B. Hibe desteği verilen proje gider kalemleri:

- 1) Tebliğde belirtilen esaslar çerçevesinde; öngörülen yatırım projesinin ayrılmaz bir parçası ve projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan bu maddede giderler, ilgili bölümlerde belirtilen istisnalar geçerli olmak kaydıyla hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- 2) Yatırım uygulamalarına ait;
 - a) İnşaat işleri alım giderlerine,
 - b) Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine,hibe desteği verilir.
- 3) Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında satın alınacak ve hibe desteği verilecek tüm makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri ihale sonucunda belirlenen yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında sağlanır.
- 4) Yatırımcılar ve ortakları tarafından sürekli çalıştırılan düzenli, dönüşümlü, yarı-zamanlı ve geçici olarak işe alınmış kişiler, kamu çalışanları, kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar yüklenici olamaz.
- 5) Hibeye esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik projeye ve piyasa etütlerine dayandırılır ve proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilir.
- 6) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarı uygulama sürecinde artırılamaz. Ancak sözleşmeye bağlanan tutarı aşmamak kaydıyla gider kalemleri arasında ilgili maddelerde belirtilen kısıt ve limitlere aykırı olmamak üzere aktarımlar yapılabilir.
- 7) Yatırımcı, hibeye esas proje giderlerinden inşaat ve makine ekipmanı ayrı ayrı ihale edebileceği gibi bu giderlerin tamamını tek bir ihale şeklinde de gerçekleştirebilir.

C. İnşaat işleri alım giderleri:

- 1) Program kapsamında hibe desteği verilecek inşaat işleri alım giderleri, projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan inşaat işlerini kapsar.
- 2) Yeni yatırım başvurularında hibeye esas proje gideri sadece inşaat faaliyetinden ibaret olamaz. Ancak çelik silo, soğuk hava deposu ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanan sera yatırımları sadece inşaat faaliyetinden ibaret olabilir.
- 3) İnşaatın yapılma yöntemi ile kullanılacak teknolojiyi açıklayan, inşaat işleriyle doğrudan ilgili malzeme, işçilik, makine, ekipman kullanım veya iş makinesi giderlerini kapsayan ve gider türü, ölçü birimi, miktar, birim fiyat ve tutar ayrıntılarını da ihtiva eden taslak yapım şartnameleri ve uygulama aşamalarını süreleriyle birlikte gösterir bir iş programı da proje başvuruları ekinde sunulur.
- 4) İnşaat işleriyle ilgili mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat ve çevre düzenlemesine ait uygulama projelerinin ve bu projelere ait metraj ile keşif özetlerinin imzalı suretleri incelenmek üzere hibe sözleşmesi ekinde sunulmuş olması gerekir. İnşaat işleriyle ilgili mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat ve çevre düzenlemesine ait uygulama projelerinin hazırlayan kişinin ilgili meslek odasına kayıtlı olması şarttır.
- 5) İdari kısımlarla ilgili harcamalar, hibeye esas inşaat giderinin % 15'ini, çevre düzenlemelerinde de hibeye esas inşaat giderinin % 15'ini aşamaz.

*Örneğin: 500 bin TL inşaat giderinde %15*500 = 75 bin TL*

6) İdareye ait personel odaları, yatakhane, yemekhane, bakıcı evi, teşhir ve satış reyonu, bekçi kulübesi idari kısım olarak değerlendirilir, bahçe duvarı, çit, tesis bahçesinin düzenlenmesi gibi bölüm ve bunlara ait giderler çevre düzenlenmesi olarak değerlendirilir ve bu maddenin beşinci fıkrası gereği işlem görür.

**Bakıcı evi hibeye esas proje maliyeti içinde 60 bin TL yi aşamaz.*

**Çevre düzenlemesinde çim ekimi, ağaç alımı, aydınlatma, sulama sistemi gibi giderler projelendirilmesi halinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.*

7) Mesken ve benzeri yapıları kapsayan proje başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

8) İnşaat işleri ile ilgili ulusal mevzuat gereğince alınması gerekli izin, ruhsat, denetim işleri ve uygulamalarda yapılması zorunlu olan tüm işlemlerin yerine getirilmesinden yatırımcılar sorumludur.

9) Çelik silo, sera ve soğuk hava deposu yatırımları hariç yeni tesis ve tamamlama yatırımlarında inşaat gideri, hibeye esas proje tutarının %80'inden fazla olamaz. Kapasite artırım ve/veya teknoloji yenilemeye yönelik yatırımlarda ise inşaat gideri hibeye esas proje tutarının %20'sinden fazla olamaz. Ancak kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına yönelik başvurularda bu oran aranmaz.

Örneğin;

- Hibeye esas proje tutarı 1.000.000 TL. ise bu tutarın en fazla 800.000 TL. si inşaat gideri, 200.000 TL.si makine-ekipman gideri olmalıdır. Bu tutarı aşan kısımlar ise aynı katkı olarak gösterilmelidir.

- Hibeye esas proje tutarı 600.000 TL. ise bu tutarın en fazla 480.000 TL. si inşaat gideri, 120.000 TL.si makine-ekipman gideri olmalıdır.

10) Yenilenebilir enerji olarak jeotermal kaynağın kullanılacağı yatırımlarda kuyu maliyetinin hibe desteğinden yararlanabilmesi için; elde edilen enerjinin mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesiste kullanılması şarttır. Sadece jeotermal kuyu için hibe desteği verilmez.

**Jeotermal kuyu ile ilgili hibe ödemesi yapılabilmesi için sondaj neticesinde pompa tecrübesi sonucu yeterli suyun çıkarılması ve işletme ruhsatının alınmış olması gerekmektedir.*

**Jeotermal kuyunun farklı parselde olması durumunda isale hattına hibe desteği ödenmez.*

11) Yenilenebilir enerji olarak jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisi kullanacak bütün yatırım konularında yenilenebilir enerji üretimi mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisin kurulu güç üzerinden hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az % 51 ini en fazla % 110 unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi halinde hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerji; mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisteki enerji ihtiyacının % 110 unu aşması durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır. Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanır.

12) Yenilenebilir enerji olarak biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisi kullanarak elektrik üretecek bütün yatırım konularında enerjinin ulusal şebekeye bağlanması şarttır. Bu maddenin on birinci fıkrasında belirtilen kriterlerin karşılanması şartı ile hibe ödemeleri bağlantı sözleşmesinde belirtilen kurulu güç üzerinden yapılır. Bağlantı sözleşmesinde belirtilen gücün, bağlantı izni ve ruhsatı veren kurumdan kaynaklanan sebeplerle, projesinde öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da resmi belgelerle tespit edilmesi halinde, yenilenebilir enerji üretim tesisi başvurularında hibe sözleşmesi tasfiye edilerek teminat yatırımcıya iade edilir. Yenilenebilir enerji üretimi, başvuruya esas yatırım projesinin bir ünitesi

ise, bu durumda projede enerji ünitesine ait giderler hibeye esas proje tutarından düşürülerek, yatırımın geri kalan kısmı hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

- Yenilenebilir enerji üretiminde % 51 kurulu güç hesaplanırken mevcut trafo üzerinden değil işletmeye ait kapasite raporundaki mevcut makinelerin çalışma süreleri ve güçleri dikkate alınarak hesaplama yapılır.

Yapılacak işlerle ilgili Teknik Şartnameler;

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Genel Teknik Şartnamesi ile yürürlükte olan ilgili diğer şartnamelerine uygun olarak düzenlenmeli veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teknik Şartnamelerinin kullanılacağı yatırımcı tarafından taahhüt edilmelidir. Ayrıca hazırlanacak olan bu teknik şartnamede kullanılacak malzemelerin niteliği marka verilmeden detaylı olarak açıklanmalıdır.

- Hibe başvuru aşamasında, proje başvuru sahibi inşaat işlerine yönelik olarak avan veya uygulama/tatbikat/kati proje sunmak konusunda serbesttir. Ancak, hibe sözleşmesi aşamasında onaylanmış tatbikat/uygulama projeleri sunulması zorunludur.

- Proje başvuru sahipleri tarafından, avan projelere dayanılarak oluşturulacak hibeye esas proje tutarlarında oluşabilecek yanılmalar ve sapsmalardan proje sahipleri sorumludurlar.

Avan proje ile başvurulması halinde;

- Hazırlatılacak mimari projeye uygun makine yerleşim planı, inşaat, elektrik ve sıhhi tesisat projeleri yaklaşık maliyetleri veya toplam inşaat alanının Çevre ve Şehircilik Bakanlığının metrekare birim fiyatları ile hesaplanan yaklaşık maliyeti başvuru dosyasında bulunmalıdır. Bu durumda projelerde onay şartı aranmaz. Hibe sözleşmesi aşamasında ise ilgili kanun ve mevzuatlara uygun proje değişiklikleri yapılabilir, bu durumda oluşacak fiyat artışları aynı katkı olarak karşılanır.

Tatbikat projesi ile başvurulması halinde;

- Mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat vb. projeler ile bunların ayrıntılı metraj ve yaklaşık maliyetlerinin sunulmuş olması gerekir. Hibeye esas bu projenin; Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve/veya Büro Tescil Belgesine sahip, gerekli meslek disiplinlerini (Ziraat Mühendisi, İnşaat Mühendisi vb.) barındıran kurum ya da kişi/kişilerce hazırlanmış ve onaylanmış olması gerekmektedir.

D. Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri:

1) Program çerçevesinde yapılacak yeni makine, ekipman ve malzeme alımları, üretimi de içeren bir proje bütününe parçası olduğu takdirde finanse edilir.

2) Yeni yatırım başvurularında hibeye esas proje gideri sadece makine ve ekipman alım giderinden ibaret olamaz.

- Çelik silo ve soğuk hava deposuna ait giderlerin tamamı yeni tesis başvurularında inşaat gideri olarak bütçelendirilebilir.

- Mevcut tesisin (örneğin BÜİ/HÜİ/SÜİ) bir unsuru olarak yapılacak çelik silo ya da soğuk hava deposuna ait kapasite artırımı - teknoloji yenilenmesine yönelik başvurularda da giderlerin tamamı inşaat gideri olarak bütçelendirilebilir.

3) Tamamlama ve kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenilenmesine yönelik proje tekliflerinde hibeye esas proje tutarının tamamı makine ve ekipman alım giderinden ibaret olabilir.

4) Makine ve ekipman alımlarında, alım bedeli ile proje sahasına teslim giderleri, montaj giderleri tek bir alım faturası şeklinde düzenlenmesi durumunda hibe desteği verilir. Ayrı faturalandırılması durumunda sadece mal alım bedeline hibe desteği verilir.

5) Makine ve ekipman ile ilgili taslak teknik şartname proje başvuruları ekinde sunulur ve projede kullanım amacı belirtilir.

6) Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında, demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alımı gibi giderler ve tesis tamamlandıktan sonra tesisin işletilmesine yönelik hammadde veya malzeme giderlerine hibe desteği verilmez. Ancak kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından kırsal turizm konusunda yapılan başvurularda demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alım giderleri hibe kapsamında değerlendirilir.

7) Trafo satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

8) Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üreten tesisler hariç enerji nakil hattı satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

9) Yeni tesis ve tamamlama konusu dışında jeneratör satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

10) Bilişim sistemleri ve eğitimi ile ilgili satın alımlar; makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında değerlendirilir.

11) Ekonomik yatırım konularında makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu olduğuna dair raporu hazırlayan ve tasdik eden kişilerin ilgili meslek odasına kayıtlı olması şarttır.

- Makine ekipman alımlarında özel imalat makineler hariç Deney Raporu, TSE ve/veya CE belgesi olması şarttır.

- Kırsal ekonomik alt yapı yatırımlarından çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri hariç, kendinden hareketli/çekilebilir makine, taşınabilir depo vb. giderlere hibe desteği verilmez. Küçükbaş/Büyükbaş için sabit yatırımlarda kullanılacak yem karma makinesinin hibe desteğinden faydalanabilmesi için sabit olması şartı aranmaz.

E. Proje kaynaklarından karşılanamayacak giderler:

1) Tebliğin 16 ve 17 inci maddelerinde açıklanan proje giderlerine uygun olmayan ve hibe desteği kapsamı dışında kalan giderler şunlardır:

- a) Her türlü borçlanma giderleri,
- b) Faizler,
- c) Başka bir kaynaktan finanse edilen harcama ve giderler,
- ç) Kira giderleri,
- d) Kur farkı giderleri,
- e) Arazi, arsa ve bina alım bedelleri,
- f) Bina yakıt, su, elektrik ve apartman aidat giderleri,
- g) Ayrı faturalandırılmış nakliye, montaj giderleri,
- ğ) Bankacılık giderleri,
- h) Denetim giderleri,
- ı) KDV de dahil iade alınan veya alınacak vergiler,
- i) İkinci el mal alım giderleri,
- j) Proje yönetim ve danışmanlık giderleri,
- k) Makine tamir ve parça alım giderleri. (Örneğin: Kurutma fırınının içerisinde bulunan yıpranmış/arızalı fırın paletlerinin tamiri ya da değiştirilmesi.)

l) Laboratuvar sarf malzemeleri.

2) Program kapsamında; hibe sözleşmesi onaylanmayan projelerle ilgili yapılan hiçbir harcama karşılanmaz, bu giderlerden dolayı herhangi bir sorumluluk ve yükümlülük üstlenilmez.

3) Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma kitabında belirtilen usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirilmeyen, belgelendirilmeyen ve ibraz edilmeyen her türlü satın alma giderleri, hibeye esas gider kapsamında olsa dahi hibe desteğinden karşılanmaz.

F. Aynı katkılar:

1) Proje sahiplerinden, ortaklarından veya işbirliği yapılan kişi ve kuruluşlardan herhangi biri tarafından hibe sözleşmesi öncesi edinilmiş arazi, bina, makine ve ekipmanlar, aynı katkı olarak proje yatırım tutarına dahil edilmez.

2) Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, hibeye esas proje giderleri dışında kendi kaynaklarını kullanarak yatırımcılar tarafından bina, malzeme, makine ve ekipman ile işgücüne yönelik olarak yapılacak herhangi bir katkı, yatırım süresi içerisinde tamamlanması koşulu ile aynı katkı olarak değerlendirilir. Ancak, iş takvimleri ve uygulamalar sırasında bu katkıların, hibeye esas proje giderlerine yönelik kullanımlar yapılmadan önce veya eşzamanlı olarak yatırımcı tarafından tamamının gerçekleştirilmesi zorunludur. Başvuru sahipleri, bu hususları başvuru formlarında taahhüt ederler.

3) Aynı katkılar hibeye esas proje giderleri kapsamında öngörülmuş satın alımlardan ayrı bağımsız ihaleler veya gerçekleştirmeler şeklinde yapılır.

- Ancak zorunlu hallerde birlikte ihaleye çıkılması durumunda ihale sonrası oluşacak tutarda tenzilat söz konusu ise aradaki fark hibeye esas proje tutarından düşülür.

- Örneğin, Bitkisel Ürün İşleme ile ilgili projeye ait hibeye esas inşaat tutarı 1.000.000 TL+ makine 500.000 TL., aynı katkı tutarı inşaat 300.000 TL.+ makine 200.000 TL olsun. Bu durumda hibeye esas proje tutarı 1.500.000 + aynı katkı 500.000 TL olmak üzere Toplam proje tutarı 2.000.000 TL, olur.

Zorunlu hal nedeniyle inşaat ihalesine 1.000.000 TL (Hibeye esas) + 300.000 Tl Aynı katkı.) = 1.300.000 TL üzerinden çıkılmış ise yüklenici firma hem hibeye esas inşaat iş kalemleri için hem de aynı katkıdaki inşaat iş kalemleri için tenzilatlarını ayrı ayrı göstermelidir. Birlikte ihaleye çıkılmasına rağmen eğer tenzilat sadece aynı katkıdaki inşaat iş kalemlerine uygulanmış ise, örneğimizdeki 300.000 TL lik aynı katkıdaki iş kalemleri %25 düşülerek 225.000 TL ye yapılacağı belirtilmiş ve 1.000.000 TL hibeye esas inşaat iş kalemlerinde hiçbir tenzilat yapılmamış ise bu durumda yapılan %25 lik tenzilat aynı katkıdaki inşaat kalemlerine uygulanmaz. Aynı katkı aynen 300.000 Tl kalır. %25 lik tenzilat hibeye esas inşaat iş kalemlerine uygulanarak 1.000.000 Tl klik hibeye esas inşaat iş kalemleri 750.000 Tl ye düşer. Aynı örnekleme metodu makine ekipman satın alımları içinde geçerlidir.

4) Başvuru aşamasında aynı katkı olarak taahhüt edilen işlerin projede öngörülen nitelik ve nicelikte gerçekleştirilmesi şarttır.

- Bu husus il müdürlüğü tarafından mahalinde izlenir ve rapora bağlanır.

5) Bu kapsamda yapılacak aynı katkılar, yatırımcının yapmakla yükümlü olduğu katkı payının yerine ikame edilemez.

- Aynı katkıda fiziki gerçekleşme esas alınır, aynı katkıda gösterilen inşaat, makine- ekipman için ayrıca ihale yapma zorunluluğu yoktur.

- Toplam proje tutarı 1.200.000 TL olan hibe başvurusuna ait bütçe içerisinde hibeye esas proje tutarı, aynı katkı ve toplam proje tutarı dağılımı şu şekilde oluşturularak sunulabilir:

Örnek :

A-Hibeye Esas Proje Tutarı

Mal alımları (18 kalem)	: 440.000 TL
<u>Inşaat İşleri (2 ünite; 88 kalem)</u>	<u>: 560.000 TL</u>
Toplam	: 1.000.000 TL

B- Aynı Katkı Tutarı

Mal alımları (4 kalem)	: 55.000 TL
<u>Inşaat İşleri (1 ünite; 14 kalem)</u>	<u>: 145.000 TL</u>
Toplam	: 200.000 TL

C- Toplam Proje Tutarı (A+B) : 1.200.000 TL

- Proje sahipleri tarafından taahhüt edilen aynı katkı, mutlaka bir iş karşılığı olmalı ve bütçe büyüklüğü ile birlikte iş kalemi olarak hibe başvuru formları bütçe tablolarında belirtilmelidir. Aynı katkı kapsamında belirtilen işin karşılığı olan tutarın uygulama aşamasında

aynı tutarda gerçekleşmesinden ziyade, taahhüt edilen işin yapılması gerekmektedir. Bu nedenle de mutlaka hibe başvuru formları ve bütçe formlarında aynı katkı bölümlerinde yapılması planlanan işler ayrıntılı olarak belirtilmelidir.

- **Örneğin**, hibeye esas proje tutarı büyüklüğü limiti içerisine girmediği için, yatırımın gerekliliği olan bir makinenin ve/veya inşaatın bir bölümüne ait gider tutarının tamamının kendi kaynakları kullanılarak temin edileceği ve/veya gerçekleştirileceği proje sahibi tarafından taahhüt edilmişse, hibe sözleşmesi akdedildikten sonra inşaat işleri ile ilgili aynı katkı, inşaatın uygulama sırasına uygun olarak yatırımcı tarafından yerine getirilmelidir. Yatırımcının inşaat ile ilgili aynı katkısı gerçekleşmeden ve inşaat bir bütün olarak tamamlanmadan makine, ekipman, malzeme alımı ile ilgili hibe ödemesi talep edilemez. Makine, ekipman, malzeme alımı ile ilgili yatırımcının taahhüt ettiği aynı katkı yerine getirilmeden mal alımı ile ilgili hibe desteği talep edilemez.

YEDİNCİ BÖLÜM

A. Başvuru süresi:

- 1) Bu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan başvuru dosyasının girişi bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren **doksan** gün içerisinde elektronik ağ üzerinden yapılır.
- 2) Son başvuru tarihi bitiminde elektronik ağ başvurular için veri girişine kapatılır.
- 3) Yapılan başvurular son haliyle işleme alınır.

- Başvurunun elektronik ağdan yapılması için son tarih 11/12/2017 dir.

B. Başvuracılara sağlanacak teknik destek:

- 1) Başvuracak gerçek ve tüzel kişiler, program konusunda il proje yürütme biriminden ihtiyaç duydukları bilgiyi alabilirler.
- Genel Müdürlük de programın tanıtımını ve yatırımcıların bilgilendirilmesini sağlar.
- 2) İl proje yürütme birimlerinde verilecek bilgi, proje hazırlanmasında karşılaşılabilecek sorulara cevap vermekle sınırlı olup projenin kabul edilmesi konusunda bir taahhüt niteliği taşımaz.
- 3) İl proje yürütme birimleri, yatırımcılara kesinlikle proje hazırlayamaz.
- 4) Tebliğde belirtilen esaslara uygun olarak hazırlanacak, programa ait uygulama rehberi, başvuru formları ve bilgilendirici dokümanlar ile satın alma kitabı www.tarim.gov.tr internet sayfasından temin edilebilir.
- 5) Bakanlık tarafından düzenlenecek eğitim, çalıştay, bilgilendirme toplantılarıyla ve www.tarim.gov.tr internet adresinden ilgililere bilgi aktarılır.

C. Başvurulacak yerler:

Program ile ilgilenen gerçek ve tüzel kişiler başvurularını www.tarim.gov.tr internet adresinden yaparlar.

D. Başvuru şekli:

- 1) Proje başvuruları;
 - a) Tebliğin 8 inci maddesinde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek amacıyla hazırlanır.
 - b) Tebliğin 11 inci maddesinde belirtilen niteliklere sahip gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.
 - c) Bu rehbere uygun olarak hazırlanır.
- 2) Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan başvuru dosyasının girişi elektronik ağ üzerinden yapılır.
- 3) Başvurunun gerçekleşmesi için başvuru dosyasının elektronik ağ üzerinden girişinin yapılması şarttır.
- 4) **Başvuru tarihinin bitiminden sonra başvuru dosyasında hiçbir belgede ve/veya dokümanda düzeltme yapılamaz ve doküman tamamlanamaz.**

Elektronik ortamdaki başvuruların;

- Tüzel kişilerin vergi numarası ve yetkilendirilen kişinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile yapılması zorunludur.

- Gerçek kişilerde ise başvuru sahibi ya da yetkilendirdiği kişinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile yapılması zorunludur.

Proje başvuru dosyaları :

a) Başvuru formu,

b) Ekleri,

c) Destekleyici belgeler

olmak üzere üç ana bölüm halinde hazırlanmalıdır. Proje başvurusuna esas belgelerin elektronik ortamda girişleri yapılır.

Hibe başvuru formu ile birlikte başvuru formu eklerinden yatırım özeti, yatırım projesi, başvuru sahibi ve başvuru sahibinin projeye katılan ortaklarına ait bilgi ve belgeler ile proje bütçe tablolarının elektronik ortamda www.tarim.gov.tr internet adresindeki ilgili alanlara veri girişleri eksiksiz olarak yapılır. Proje başvuru formu eklerine ait yatırım işletme planı, hibe sözleşmesi taslağı ve başvuru aşamasında yüklenmesi gereken “EK-I Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi”nde belirtilen diğer destekleyici belgeler elektronik ortama yüklenir.

EK-I Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesinde Yer Alan Belgelerin Elektronik Ortamda Yüklenmesinde Dikkat Edilecek Hususlar

No	KONTROL EDİLECEK BELGELER	AÇIKLAMA
1	Gerçek kişiler için nüfus cüzdanı kopyası/nüfus kayıt örneği	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
2	Ortaklık varsa; İmzalı ortaklık bilgi formu (Proje ortaklığı)	Ortaklar tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır.
3	Başvuru sahibi kuruluşun tüzük veya ana sözleşmesinin yer aldığı ticaret sicil gazetesi,	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
4	Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olduğuna dair belge. (Kırsal turizm ve el sanatlarında Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olduğuna dair belge istenmez.)	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
5	Tüzel kişiler için Ticaret ve Sanayi Odasından Tebliğ tarihinden sonra alınmış Faaliyet Belgesi	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
6	Yatırım için yetkili kurul kararı ile yetkilendirme kararı	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
7	Yetkilendirilen kişiye ait imza sirküleri	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
8	Projesinde varsa aynı katkının karşılanacağına dair taahhütname	Başvuru sahibi tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır.
9	İnşaat varsa, inşaat metrajı, keşif özeti ve teknik şartnamesi	Başvuru sahibi Hazırlayan tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır.
10	Makine ekipman varsa, makine ekipman teknik şartnamesi	Başvuru sahibi/Hazırlayan tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır.
11	Başvuru sahibinin kâr-zarar hesabı ve son yıl bilanço hesapları (Başvuru yılında faaliyete geçenler hariç).	Asıl belgeden taranmış olmalıdır. (Yeminli mali müşavir/serbest muhasebeci mali müşavir/vergi dairesi onaylı)
12	Proje bütçesi, ek-1 tablosuna göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
13	Projesinde inşaat işleri varsa; alım giderleri ek-1.1 tablosuna göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
14	Projesinde makine-ekipman ve malzeme alımı varsa; giderleri ek-1.2 tablosuna göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
15	Projesinde aynı katkı varsa; aynı katkı ek-1.3 tablosuna göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
16	Gider gerekçeleri ek-2 tablosuna göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
17	Finansman kaynakları ek-3 tablosuna göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
18	Tahmini iş takvimi ek-4 tablosuna göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
19	Yatırım işletme planı dosyası ek-5 formatına göre hazırlanmıştır.	Başvuru formunda yer aldığından yükleme zorunluluğu yoktur.
20	Proje başvuruları için avan / tatbikat projesi	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
21	Proje başvuruları için alınması planlanan makine ve ekipmana ait ölçekli yerleşim planı	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
22	Yatırım yeri başvuru sahibine ait ise yatırım yeri mülkiyet (tapu) belgesi	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
23	Yatırım yeri başvuru sahibine ait değilse kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan kira kontratı veya tahsis/irtifak belgesi, yatırım yeri kamu kurum ve kuruluşları dışında gerçek ya da tüzel kişilerden kiralanan ise noter tasdikli kira sözleşmesi	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
24	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda yapılan başvurular için üretim izin belgesi (işletme kayıt belgesi/işletme onay belgesi)	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
25	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda yapılan başvurular için kapasite raporu veya ekspertiz raporu	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
26	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda yapılan başvurular için yapı kullanma izin belgesi (Bu belge için Tebliğin 8.8 nci maddesine dikkat edilmesi gerekir.)	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
27	Tamamlama proje başvuruları için yapı ruhsatı veya yapı kullanma izin belgesi	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.

28	Bütün başvurularda yatırım yerinin icralı ve davalı olmadığına ilişkin yatırımcı beyanı	Başvuru sahibi tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır.
29	Bütün başvurularda yatırım yerinin ipotekli ve şerhli olup olmadığına ilişkin tapu müdürlüğünden alınan belge	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
30	Bütün başvurularda yatırım yerinde 3083 Sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh varsa, ilgili kurumundan yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair alınan belge	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
31	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak başvuru sahibi tarafından bankalardan alınan kredi nedeniyle yatırım yerinin ipotekli olması halinde, geri ödemelerinin düzenli yapıldığına dair ilgili bankadan alınan belge	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
32	Başvuruya esas proje için, bu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında hiçbir kamu kurum ve kuruluşun desteklerinden, faiz niteliğindeki destekler hariç, yararlanmayacağına dair taahhütname	Başvuru sahibi tarafından imzalanmış belgeden taranmış olmalıdır.
33	Organik ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvuruları için organik tarım müteşebbis sertifikası	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
34	Organik ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvuruları için ürün sertifikası	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.
35	Başvuru sahibinin yüklemek istediği diğer belge ve dokümanlar.	Asıl belgeden taranmış olmalıdır.

Not: 7. Madde de istenecek belgelerden tüzel kişi başvurularında yetkilendirilen kişiye ait imza sirküleri, bireysel kişi başvurularında ise yetkilendirilen kişi varsa noterden onaylı imza sirküleri istenir. Şahıs kendi adına işlem yapacaksa bu şart aranmaz.

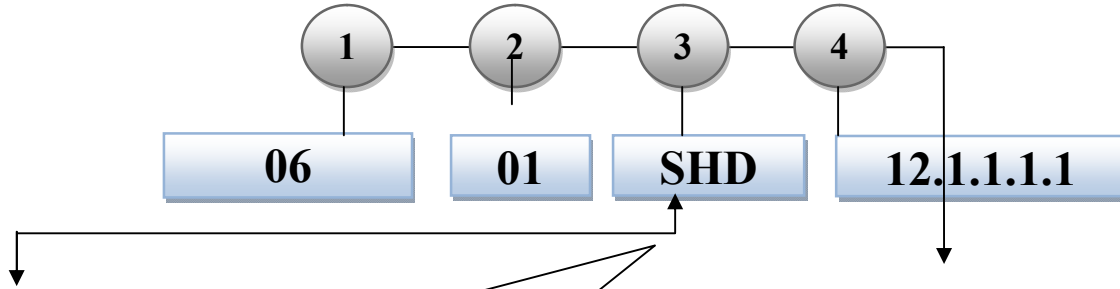
Not: 21. Madde de ÇFG başvurularında istenecek belge; Proje başvuruları için alınması planlanan makine ve ekipmana ait ölçekli yerleşim planı biyogüvenlik tedbirlerine yönelik projeler için istenir.

Not: 24. Madde de istenecek belgelerden; çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımları için ÇKS belgesi veya işletme kayıt belgesi/işletme onay belgesi istenir.

Teslim alınan başvurulara numara verilmesi :

Başvurular öncelikle elektronik ortamda yapılacağından başvuru numarası bu aşamada sistem tarafından otomatik olarak verilecektir.

BAŞVURULARDA PROJELERE VERİLECEK NUMARA SİSTEMİ

PROJE KONUSU KODLARI

Ekonomik yatırımlar;

BÜİ-Bitkisel ürün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması

HÜİ-Hayvansal ürün işl.-pak. ve dep.

SÜİ-Su ürünleri işl.-pak. ve dep.

ÇES- Çelik silo (tarımsal ürünlerin dep.)

SHD-Soğuk hava deposu

SER- Yenilenebilir enerji kullanan seralar

YEÜ-Yenilenebilir enerji üretim tesisi

HOG-Hayvansal ve bitkisel orijinli gübre işl. pak. ve dep.

TÜY-Tarımsal üretime yönelik sabit yat.

Kırsal ekonomik altyapı yatırımları;

KTY- Kırsal turizm yatırımları

ÇFG- Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesi

ELS- El sanatları ve katma değerli ürünler

BSY- Bilişim sistemi yatırımları

1 İl trafik kodu.

2 Yatırımın Niteliği Kodları

01- Yeni Tesis

02- Kapasite Artırımı ve/veya Teknoloji Yenileme

03- Kısmen Yapılmış (Tamamlama)

3 **Projenin Konusu** ; Harf kodları ile başlayan ve projenin ana konusunu gösteren kodlardan oluşmaktadır. Alt Sektörü varsa veri sistemine giriş yapılırken seçildiğinde otomatik olarak noktadan sonraki rakamla gösterilir.

ÖRNEK : Aşağıdaki örnek numaralandırmada ;

A) **06. İl Trafik Kodu.**,

B) **01 Yatırımın Niteliği**, Yeni Tesis

C) **SHD Ana Sektör Bazında Projenin Konusu** Soğuk hava Deposu yapım projesini,

D) **12.1.1.1.1 Veri sisteminin Otomatik olarak verdiği Sıralama sayıları.**

06.01.SHD.12.1.1.1.1

SEKİZİNCİ BÖLÜM

A. Başvuruların il düzeyinde değerlendirilmesi :

İl proje değerlendirme komisyonu

- Program kapsamında, başvurusu alınan projelerin incelenmesi ve ilk değerlendirmeleri bu bölümde belirtilen kriterlere göre il proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılır. Başvuruların, bu tebliğe, uygulama ve değerlendirme rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden il proje değerlendirme komisyonu sorumludur.
- İl proje değerlendirme komisyonunun oluşturulma ve çalışma şekilleri valilik tarafından son başvuru tarihinden önce belirlenir ve taraflara duyurulur. İl proje değerlendirme komisyonu en az beş temsilciden oluşur.
- İl proje değerlendirme komisyonuna, değerlendirme sürecinde gerekli tüm teknik ve lojistik desteğin verilmesi, tabloların düzenlenmesi, proje özetlerinin hazırlanması, verilerin muhafazası gibi konularda çalıştırılması amacı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilebilir.
- Değerlendirmeye; son başvuru tarihini takiben ilk iş günü içerisinde yapılacak toplantıda belirlenecek kriterlere göre elektronik ağ üzerinden başlanır. Valilik makamının ihtiyaç duyması halinde teknik alt komisyon görevlendirilebilir. Oluşturulan alt komisyon İl proje değerlendirme komisyonu ile eş zamanlı olarak ilk 10 gün içinde projelerin incelemesini tamamlar.

- Komisyon, bu değerlendirmeleri son başvuru tarihini takiben en geç kırk beş gün içerisinde tamamlar ve görevi sona erer.

* Valilik makamınca teknik alt komisyon kurulması halinde, il proje yürütme biriminde ve il proje değerlendirme komisyonunda görevli kişiler bu teknik alt komisyonda görev alamaz.

B. Yatırım başvurularının idari uygunluk açısından incelenmesi :

1) İl proje değerlendirme komisyonu, ilk on gün içerisinde öncelikli olarak proje başvuru dosyalarında istenilen belgeleri ek-1’de yer alan “Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi” ne göre “var/yok/muaf” olarak değerlendirir.

2) Belge ve dokümanları tam olan başvuru dosyalarının uygunluk yönünden incelenmesine geçilir.

3) Başvuruda yüklenen hiçbir belge ve/veya dokümanda düzeltme veya değiştirme yapılamaz.

4) Yüklenen belge ve/veya dokümanlar sonucunda ek-1’de yer alan “Başvuruların İdari Uygunluk Kontrol Listesi” ne göre eksiksiz olduğu tespit edilen başvurular uygunluk yönünden incelenir.

5) İdari Uygunluk Kontrol Listesine göre tam ve içeriği uygun olan başvurular ve ekleri, 26 ncı maddede açıklanan, başvuru sahibi ve projenin uygunluğu açısından değerlendirmeye alınır.

BAŞVURULARININ İDARİ UYGUNLUK KONTROL LİSTESİ

No	KONTROL EDİLECEK BELGELER	VAR/YOK/MUAF	UYGUN/UYGUN DEĞİL
1	Gerçek kişiler için nüfus cüzdanı kopyası/nüfus kayıt örneği.		
2	Ortaklık varsa; İmzalı ortaklık bilgi formu.		
3	Başvuru sahibi kuruluşun tüzük veya ana sözleşmesinin yer aldığı ticaret sicil gazetesi.		
4	Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olduğuna dair belge.		
5	Tüzel kişiler için Ticaret ve Sanayi Odasından bu Tebliğin yayımı tarihinden sonra alınmış Faaliyet Belgesi.		
6	Yatırım için yetkili kurul kararı ile yetkilendirme kararı.		
7	Yetkilendirilen kişiye ait imza sirküleri.		
8	Projesinde varsa aynı katkının karşılanacağına dair taahhütname.		
9	İnşaat varsa, inşaat metrajı, keşif özeti ve teknik şartnamesi.		
10	Makine ekipman varsa, makine ekipman teknik şartnamesi.		
11	Başvuru sahibinin kâr-zarar hesabı ve son yıl bilanço hesapları. (Başvuru yılında faaliyete geçenler hariç)		
12	Proje bütçesi, ek-1 tablosuna göre hazırlanmıştır.		
13	Projesinde inşaat işleri varsa; alım giderleri ek-1.1 tablosuna göre hazırlanmıştır.		
14	Projesinde makine-ekipman ve malzeme alımı varsa; giderleri ek-1.2 tablosuna göre hazırlanmıştır.		
15	Projesinde aynı katkı varsa; aynı katkı ek-1.3 tablosuna göre hazırlanmıştır.		
16	Gider gerekçeleri ek-2 tablosuna göre hazırlanmıştır.		
17	Finansman kaynakları ek-3 tablosuna göre hazırlanmıştır.		
18	Tahmini iş takvimi ek-4 tablosuna göre hazırlanmıştır.		
19	Yatırım işletme planı dosyası ek-5 formatına göre hazırlanmıştır.		
20	Proje başvuruları için avan / tatbikat projesi.		
21	Proje başvuruları için alınması planlanan makine ve ekipmana ait ölçekli yerleşim planı.		
22	Yatırım yeri başvuru sahibine ait ise yatırım yeri mülkiyet (tapu) belgesi.		
23	Yatırım yeri başvuru sahibine ait değilse kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan kira kontratı veya tahsis/irtifak belgesi, yatırım yeri kamu kurum kuruluşları dışında gerçek ya da tüzel kişilerden kiralanmış ise noter tasdikli kira sözleşmesi.		
24	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda yapılan başvurular için üretim izin belgesi. (işletme kayıt belgesi/işletme onay belgesi)		
25	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda yapılan başvurular için kapasite raporu veya ekspertiz raporu.		
26	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda yapılan başvurular için yapı kullanma izin belgesi. (Bu belge için Tebliğin 8.8 nci maddesine dikkat edilmesi gerekir.)		
27	Tamamlama proje başvuruları için yapı ruhsatı veya yapı kullanma izin belgesi.		
28	Bütün başvurularda yatırım yerinin icralı ve davalı olmadığına ilişkin yatırımcı beyanı.		
29	Bütün başvurularda yatırım yerinin ipotekli ve şerhli olup olmadığına ilişkin tapu müdürlüğünden alınan belge.		
30	Bütün başvurularda yatırım yerinde 3083 Sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh varsa, ilgili kurumundan yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair alınan belge.		
31	Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak başvuru sahibi tarafından bankalardan alınan kredi nedeniyle yatırım yerinin ipotekli olması halinde, geri ödemelerinin düzenli yapıldığına dair ilgili bankadan alınan belge.		
32	Başvuruya esas proje için, bu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında hiçbir kamu kurum ve kuruluşun desteklerinden, faiz niteliğindeki destekler hariç, yararlanmayacağına dair taahhütname.		
33	Organik ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvuruları için organik		

	tarım müteşebbis sertifikası.		
34	Organik ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvuruları için ürün sertifikası.		

Not 1: Belgelerin tam olması bu belgelerin içeriklerinin uygun olduğu anlamına gelmez.

Not 2: 29. Maddede yer alan belgede ipotek veya şerh var ise bu Tebliğin 30 uncu maddesinin ikinci fıkrasının i) ve j) bendine göre değerlendirilmelidir.

Not 3: 31. maddede yer alan ipotek; hibe başvurusuna esas yatırımın faaliyeti gereği bankalarca başvuru sahibine kullandırılmış kredi karşılığı konulmuş ipotegi ifade eder.

Not 4: 33. maddede yer alan belge; organik ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvuruları için başvuru sahibinin organik ürün işleme, paketlenme ve depolama faaliyetini yaptığını gösteren organik tarım müteşebbis sertifikasını ifade eder.

Not 5: 34. maddede yer alan belge; organik ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvuruları için başvuru sahibinin organik ürün işleme, paketlenme ve depolama faaliyetini yaptığını gösteren ürün sertifikasını ifade eder.

Not 6: Avan projede inşaat keşif, metraj şartı aranmaz. Projede üretime yönelik olarak yer alan makine ekipmanlar için ise; ölçekli makine yerleşim planı ile bu makinelere ait teknik şartname eklenmelidir.

Not 7: Projesi sadece makine ekipmandan ibaret olan başvurular tatbikat projesi olarak sunulmalıdır.

Not 8: Yaklaşık maliyetler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birim fiyatlarını aşamaz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birim fiyatlarında bulunmaması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlara ait birim fiyatlar esas alınır.

Not 9: 12,13,14,15,16,17,18,19 sıralarda yer alan belgeler; başvuru formu ve işletme planı bölümlerinde yer aldığından bu belgelerin ayrıca bu tabloda yer alma zorunluluğu yoktur.

Not 10: 26. Maddedeki belge için bu Tebliğin 8.8 nci maddesine dikkat edilmesi gerekir.

Yatırım yeri; Organize Sanayi Bölgesi, Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ya da İhtisas Küçük Sanayi Sitesinde yer alıyorsa ve tahsisli ise Başvuruların İdari Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi tablosunun (Tablo-1) 29. Maddesinde istenilen belgenin, tapu idaresi yerine yukarıda anılan idarelerden alınmış olması yeterlidir.

C. Başvuruların başvuru sahibi, ortakları ve projenin uygunluğu açısından incelenmesi:

- Tebliğin, 11 inci maddede belirtilen kriterlere göre başvuru sahiplerinin, eğer varsa ilişkili kurumların ve projenin uygunluğunun incelenmesi ek-2’de yer alan “Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu” kriterlerine göre yapılır.

- Tebliğin, 25 inci madde ile bu madde uyarınca yapılan uygunluk kontrollerinde elektronik ağ üzerinde düzeltme yapılmaz, yaptırılması talep edilmez ve uygunluk kriterlerini sağlamayan proje başvuruları değerlendirme dışında tutulur. Başvuru Sahibi ve Projenin Uygunluk Değerlendirme Tablosu kriterlerine göre uygun görülen başvurular ön değerlendirmeye alınır.

İşletme ve KOBİ tanımı; 4 Kasım 2012 tarih ve 28457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2012/3834 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan “ Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile yapılmış olup başvuruya konu projelerin uygunluğunun (EK-II 9.maddesi) bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. EK-II’nin 9. maddesi değerlendirilirken; bütün başvurularda işletmede istihdam edilen çalışan sayısı ve işletmenin yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosuna; sunulan projenin verileri ilave edilerek yapılır. Ticari faaliyete yeni başlayan ya da başlayacak olan gerçek ve tüzel kişilerde ise bilanço yerine sunulan projenin verilerine göre değerlendirme yapılır.

BAŞVURU SAHİBİ VE PROJENİN UYGUNLUK DEĞERLENDİRME TABLOSU

	KONTROL EDİLECEK KRİTERLER	EVET	HAYIR
1	Başvuru sahibi bu tebliğin ilgili maddelerine haizdir.		
2	Başvuru konusu hibe desteği verilecek yatırım konularına uygundur.		
3	Başvuru formu ve ekleri yatırım projesi, iş planı, proje bütçesi, ayrıntılı bütçe tabloları birbiri ile uyumlu ve ilişkilidir.		
4	Hibeye esas proje tutarı bu tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen hibeye esas proje tutarını aşmamaktadır.		
5	Hibe desteği tutarı hibeye esas projenin %50'sini aşmamaktadır.		
6	Hibeye esas proje giderleri kapsamında sunulan harcamalar, hibe desteği verilecek uygun giderler kapsamındadır.		
7	İdari kısımlarla ilgili harcamalar; hibeye esas inşaat giderinin %15'ini aşmamaktadır.		
8	Çevre düzenlemeleri ile ilgili harcamalar hibeye esas inşaat giderinin %15'ini aşmamaktadır.		
9	Başvuru küçük veya orta ölçekli işletme yatırımı için yapılmıştır.		

(*) Yatırıma konu olan işletmenin; 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam etmesi ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi birinin 40 milyon Türk Lirasını aşmaması gerekmektedir. Örneğin işletmenin yıllık çalışan sayısının 250 kişiden fazla olması durumunda "HAYIR" işaretlenmeli ve hibe başvurusu ile ilgili değerlendirmeye son verilmelidir.

D. Başvuruların ön değerlendirme kriterleri açısından değerlendirilmesi:

- Proje başvurularının yapılacak ön değerlendirmelerinde; başvuru sahibinin niteliği, yatırım yerinin karakteristiği, istihdam sayısı, yatırım konusu, yatırımın yapılacağı ilçede daha önce bu programdan yararlanan tesis sayısı, başvuru sahibinin daha önce hibeden yararlanma durumu ve Bakanlık kayıt sistemine kayıt tarihi gibi kriterler göz önüne alınır.
- Ekonomik yatırımlara ait ön değerlendirme kriterleri EK-III'de belirtilmiştir. Proje ön değerlendirme kriterlerinden toplam olarak **60 (altmış) ve üzerinde** proje puanı almış olan başvurular genel değerlendirmeye alınır. Proje ön değerlendirme kriterlerinden **60 (altmış)'ın altında puan** alan başvurular ise iptal edilir.

Ek-3

PROJE ÖN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Kriterler	Puan	Referans Puan	Projenin Aldığı Puan
1- Başvuru sahibinin niteliği			
Bireysel başvurular.	30	14	
Genç girişimci*, engelli,** kendi faaliyeti ile ilgili kooperatif ya da üretici birliğine üye bireysel başvurular.		20	
Kadın girişimci, el sanatları konusunda eğitim merkezi belgeli, organik tarım üreticisi,		25	
Şirket başvuruları.		18	
Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler.		30	
2- Yatırım yerinin karakteristiği			
Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan nüfusu yirmi binden fazla olan ilçe belediye sınırları içinde olması.	30	8	
Büyükşehir belediye dışındaki illerde merkez ilçe belediye sınırları içinde olması.		14	
Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan nüfusu yirmi binden az olan ilçeler ve diğer illerin merkez ilçeleri hariç, ilçe/belde belediye sınırları içinde olması.		16	
Organize sanayi bölgesi veya ihtisas küçük sanayi sitesi içinde olması.		16	
Tarım dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi içinde olması.		25	
Köy sınırları içinde olması.		30	
3- Yatırım ile istihdam edilecek personel sayısı			
5 kişiye kadar.	10	8	
5 – 10 kişi.		9	
10 kişiden fazla.		10	
4- Yatırım Konusu			
Yeni tesis.	20	12	
Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme		12	
Tamamlama.		16	
Yenilenebilir enerji üretim tesisleri. ***		14	
Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar. ****		15	
Organik ürün işleme paketleme ve depolama yatırımları. *****		20	
5- Yatırımın yapılacağı ilçe sınırları içerisinde, daha önce program kapsamında hibe desteğinden yararlanan tesis sayısı			
Yararlanan tesis sayısı 5'ten fazla ise.	15	5	
Yararlanan tesis sayısı 5 ve 5'ten az ise.		10	
Yararlanan tesis yok ise.		15	
6-Daha önce ekonomik yatırımlar kapsamında başvurunun yapıldığı ilde hibeden yararlanma durumu			
Hibe desteğinden daha önce yararlanmış ise.	15	6	
Hibe desteğinden ilk kez yararlanacak ise.		15	
7- Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olması			
Başvuru sahibinin ilk kez 2017 yılında Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olması durumunda, (*)	10	3	
Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine beş yıldan az süre ile kayıtlı olması durumunda.		6	
Başvuru sahibinin Bakanlık kayıt sistemine beş yıldan fazla sürede kayıtlı olması durumunda.		10	
8- Türk malı (yerli) makine kullanımı (*)			
Taahhütte bulunmayan	20	5	
Taahhütte bulunan		20	
TOPLAM	150		

* Genç girişimci: Bu Tebliğin yayımı tarihi itibarıyla, yaş olarak 19 'undan gün almış, 41 'inden gün almamış olmak.

** Engelli, el sanatları konusunda eğitim merkezi belgeli, organik tarım üreticisi belgeli, kendi faaliyeti ile ilgili kooperatif ya da üretici birliğine üye olanların başvurularında bu durumlarını belgeleyeceklerdir.

***Yenilenebilir enerji üretim tesisleri için: Seralar dâhil mevcut tesislerin enerji ihtiyacını karşılamaya yönelik başvurularda yatırım niteliğinin teknoloji yenileme olmasına bakılmaksızın 14 puan verilir.

**** Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar için: Yatırımın niteliğine (yeni, tamamlama veya kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme) bakılmaksızın 15 puan verilir.

***** Organik ürün işleme paketleme ve depolama yatırımları için: Yatırımın niteliğine (yeni, tamamlama veya kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme) ve proje konusuna (BÜİ, HÜİ, ÇES, SHD vs.) bakılmaksızın 20 puan verilir.

E. Başvuruların genel değerlendirme kriterleri açısından değerlendirilmesi:

- Ekonomik yatırımlarda proje ön değerlendirme kriterlerinden toplam olarak altmış ve üzerinde proje puanı almış olan proje başvuruları, değerlendirme rehberi ve EK-IV'de yer alan "Genel Değerlendirme Cetveli" kriterlerine göre puanlandırılır ve bu puanlamalarda;

a) Projenin uygulandığı dönem boyunca faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve gerekirse projenin finansmanını sağlayacak istikrarlı ve yeterli mali kaynaklara sahip olmaları,

b) Teklif edilen projeyi başarıyla tamamlayabilmek için gereken profesyonel yeterliliklere sahip olmaları, dikkate alınır.

- Ayrıca, projenin uygunluğu, teklif çağrısında belirtilen amaçlarla tutarlı olması, kalitesi, katma değeri, sürdürülebilirliği ve maliyet etkinliği gibi unsurlar da gözetilir.

- Genel değerlendirme kriterleri puanlama amacıyla bölümlere ve alt bölümlere ayrılmıştır. Her alt bölüme, aşağıdaki kurallar uyarınca 1 ve 5 arasında bir puan verilir.

1 = Çok zayıf,

2 = Zayıf,

3 = Yeterli,

4 = İyi,

5 = Çok iyi.

- Ek-4'teki "Genel Değerlendirme Cetveli"nde yer alan "Bölüm 1. Mali Yapısı ve Proje Gerçekleştirilme Kapasitesi" kriterlerinden asgari yeterli puanı **12 (oniki)** olması gerekir. Toplam **12 (oniki)'den** daha az puan alındığı takdirde teklifin değerlendirilmesine devam edilmez.

- Ek-4'teki "Genel Değerlendirme Cetveli" nde yer alan "Bölüm 2. Uygunluk" kriterlerinden asgari yeterli puanı **18 (onsekiz)** olması gerekir. Toplam **18 (onsekiz)'den** daha az puan alındığı takdirde teklifin değerlendirilmesine devam edilmez.

-Genel değerlendirme kriterlerinden **toplam 65 (altmışbeş) ve üzeri puan** alan ekonomik yatırım başvurularının değerlendirilmesine devam edilir. Genel değerlendirme kriterlerinden **toplam 65 (altmış beş)' in altında puan** alan proje başvuruları ise iptal edilir.

Ek-4

GENEL DEĞERLENDİRME CETVELİ

Bölüm	Azami Pua	Proje Pua
1.Mali yapısı ve proje gerçekleştirilme kapasitesi	20	
1.1 Başvuru sahibi ve ortakları proje yönetimi konusunda yeterli tecrübeye sahip midir?	5	
1.2 Başvuru sahibi ve ortakları (mevcut ise) yeterli teknik uzmanlığa sahip mi? (özellikle alınacak konulara ilişkin bilgi)	5	
1.3 Başvuru sahibi sürekli ve yeterli mali kaynaklara sahip mi?	5	
1.4 Başvuru sahibi yeterli idari kapasiteye sahip mi? (personel, donanım ve projenin bütçesini idare etme kapasitesi dahil olmak üzere)	5	
2. Uygunluk	25	
2.1 Teklif, program amaçları ve öncelikleri ile ne kadar ilişkilidir?	5	
2.2 Yatırım; yörede kırsal fakirliğin azaltılması ve gelir getirci faaliyetlerin geliştirilmesine ölçüde katkı sağlamaktadır?	5	
2.3İlgili taraflar ne kadar açıklıkla tanımlanmış ve stratejik olarak seçilmişler? (araçlar, nihai faydalanıcılar ve hedef kitleler)	5	
2.4 Teklif edilen hedef kitlenin ihtiyaçları ve nihai faydalanıcılar ne kadar açıklıkla tanımlanmış? Teklif bunları uygun bir biçimde ele alıyor mu?	5	
2.5 Teklif, ne derecede yenilikçi ve katılımcı yaklaşımlar, iyi uygulama modelleri ile beraber çevre koruma gibi, katma değer unsurlarını ihtiva etmektedir?	5	
3. Metodoloji	25	
3.1. Teklifte yer alan faaliyetler uygulanabilir ve belirlenmiş olan, hedef ve beklentiler ile uyumlu mudur?	5	
3.2. Genel olarak faaliyetlerin tasarımı ne düzeyde bütünlük arz etmektedir? Özellikle karşılaşılabilecek muhtemel sorunlar önceden incelenmiş, dış etkenler değerlendirilmiş faaliyetler izleme değerlendirmeye imkân verecek şekilde tasarlanmış mıdır?	5	
3.3. Hedef grupların ve faydalananların faaliyet içindeki mevcudiyeti ve katılım düzeyi yeterli midir?	5	

3.4. Faaliyet planı açık ve uygulanabilir mi?	5	
3.5. Teklifte faaliyet çıktısı ile ilgili olarak objektif değerlendirme göstergeleri mevcut mudur?	5	
4. Sürdürülebilirlik	20	
4.1. Faaliyetlerin hedef kitle üzerinde somut etkisi ne düzeydedir?	5	
4.2. Teklifin yaygın (çarpan) etkisi var mıdır? (bilginin yayılması ile faaliyet çıkarlarının tekrar edilebilirliği ve yaygınlaştırılması da dahil olmak üzere)	5	
4.3. Sunulan faaliyetin beklenen sonuçları sürdürülebilir nitelikte midir? ☐ Mali bakımdan (mali destek çekildikten sonra da faaliyet sürdürülebilecek midir? Nasıl) ☐ Kurumsal bakımdan (faaliyeti destekleyen yapılar faaliyetin sona ermesini takiben yerinde kalacak mıdır? Faaliyet sonuçları yerel düzeyde "sahiplenilecek" midir?)	5	
4.4. Yatırımın rekabet gücü ne düzeydedir?	5	
5. Bütçe ve maliyet etkinliği	10	
5.1. Öngörülen giderler ile ilgili beklenen sonuçların oranı tatminkâr mı?	5	
5.2. Öngörülen harcamalar faaliyetlerin uygulanabilirliği açısından gerekli mi?	5	
Toplam puan	100	

NOT: 1- Değerlendirmeye devam edilebilmesi için Bölüm 1 en az 12 puan, Bölüm 2 en az 18 puan olmalıdır

NOT: 2- Toplam 65 ve üzeri puan alanlar hibe desteğine uygun görülür. Nihai puan hesabına geçilir.

F. İl proje değerlendirme rapor :

- Proje başvurusunda bulunmuş ve değerlendirme neticesinde ön değerlendirme kriterlerinden altmış ve üzeri, genel değerlendirme kriterlerinden de altmışbeş ve üzeri puan alan başvurulara ait; ön değerlendirme puanının %50'si ve genel değerlendirme puanının %50'si toplanarak elektronik ağ üzerinde nihai puan belirlenir.

Ön değerlendirme tablosundan $60 \times \% 50 = 30,0$ puan,
Genel değerlendirme tablosundan $65 \times \% 50 = 32,5$ puan
 $30 + 32,5 = 62,5$ puan

Nihai puanı en az 62,5 olan projeler uygun kabul edilir.

- Nihai puanı belirlenen başvurular, ek-5'te yer alan ekonomik yatırımlar ve kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına ait "Sektörel Bazda Proje Konuları İl Öncelik Sıralamaları" dikkate alınarak, sektörel bazdaki proje konularına göre gruplandırılır. Başvurular nihai puanlarına göre ekonomik yatırımlar ve kırsal ekonomik altyapı yatırımları ayrı ayrı sıralanarak program teklif listeleri hazırlanır. Genel değerlendirme raporu, değerlendirme sonuç tablosu ve program teklif listelerinin elektronik ağ üzerinden alınan çıktısı komisyonca imzalanarak genel müdürlüğe gönderilir.

- Başvuru sahiplerince elektronik ağ üzerinden yapılan başvurular Bakanlığın uygun gördüğü süre boyunca muhafaza edilir.

❖ *Tüm yatırım tekliflerine ait genel değerlendirme raporları ve değerlendirme sonuç tabloları da iki nüsha olarak hazırlanır ve il müdürlüğünde muhafaza edilir.*

❖ *Nihai puanı belirlenen başvurular internette yayımlanacak olan illerin önceliklerine göre sıralanmış (Bu sıralama kesinlikle değiştirilmeyecektir) sektörel bazdaki proje konularına göre gruplandırılır. Her grup başvuruları nihai puanı yüksek olandan başlanarak yukarıdan aşağıya doğru sıralanır. Böylece her sektörel bazdaki proje konusuna göre ayrı ayrı program teklif listesi hazırlanmış olur. İki nüsha olarak hazırlanan program teklif listesinin bir nüshası Genel Müdürlüğe gönderilir.*

❖ *Başvuru sahibinin hibe başvuru formunda belirtmiş olduğu yatırımın niteliği (yeni tesis/kapasite artırımı-teknoloji yenileme/kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması) ve projenin konusu (BÜİ/HÜİ/SÜİ/ÇES/SHD/SER/YEÜ/HOG/TÜY) sunmuş olduğu projenin içeriği ile uyumlu olacaktır.*

PROJE KONUSUNA GÖRE YATIRIMIN NİTELİĞİ

YATIRIMIN NİTELİĞİ	PROJE KONUSU KODLARI												
	EKONOMİK YATIRIMLAR									KIRSAL EKONOMİK ALTYAPI YATIRIMLARI			
	BÜİ	HÜİ	SÜİ	ÇES	SHD	SER	TÜY	YEÜ	HOG	KTY	ÇFG	ELS	BSY
01 - YENİ TESİS	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-
02 - KAPASİTE ARTIRIMI VE/VEYA TEKNOLOJİ YENİLEME	X	X	X	-	-	X	X	X	X	-	X	X	X
03 - TAMAMLAMA	X	X	X	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-

X: Başvuru yapılır.

Örneğin;

1-Mevcut süt işleme tesisine ait soğuk hava deposunun kapasitesini artırmak için başvuruda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği **kapasite artırımı-teknoloji yenileme**, projenin konusu ise **HÜİ** (hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konusu **SHD** (soğuk hava deposu) olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.

2-Mevcut un fabrikasına ilave çelik silo başvurusunda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği **kapasite artırımı-teknoloji yenileme**, projenin konusu ise **BÜİ** (bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konusu **ÇES** (tarımsal ürünlerin depolanması-çelik silo) olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.

3- Mevcut süt işleme tesisinin enerji ihtiyacının yenilenebilir enerji kaynağından karşılanmasına yönelik başvuruda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği **kapasite artırımı-teknoloji yenileme**, projenin konusu ise **YEÜ** (yenilenebilir enerji üretim tesisi) olmalıdır. Aksi takdirde, örneğin projenin konusu **HÜİ** olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.

4- Mevcut seralarda kullanılmak üzere yenilenebilir enerji başvurusu **kapasite artırımı-teknoloji yenileme** olarak yapılabilir. Mevcut seralarda bunun dışında tamamlamave kapasite artırımı-teknoloji yenileme başvurusunda bulunulamaz.

5- Yeni tesis başvuruları hariç yarım kalmış ya da faal tesislere yenilenebilir enerji ile ilgili mal-makine alınacak ise başvuru konusu **YEÜ** olmalıdır.

EKONOMİK YATIRIMLAR
SEKTÖREL BAZDA PROJE KONULARI İL ÖNCELİK SIRALAMASI

İLİ	*SEKTÖREL BAZDA PROJE KONUSU KODLARI								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ADANA	BÜİ	HÜİ	YEÜ	SER	TÜY	SHD	ÇES	SÜİ	HOG
ADYAMAN	TÜY	BÜİ	ÇES	YEÜ	SHD	HÜİ	SÜİ	SER	HOG
AFYONKARAHİSAR	HOG	BÜİ	SER	ÇES	SHD	HÜİ	YEÜ		
AĞRI	BÜİ	ÇES	SHD	SER	HOG	HÜİ	YEÜ		
AMASYA	SER	SHD	ÇES	BÜİ	HÜİ	HOG	YEÜ		
ANKARA	BÜİ	ÇES	SHD	SER	HOG	HÜİ	YEÜ		
ANTALYA	BÜİ	SHD	TÜY	YEÜ	SER	HÜİ	ÇES	HOG	SÜİ
ARTVİN	TÜY	HÜİ	SÜİ	BÜİ	SHD	SER	HOG	ÇES	YEÜ
AYDIN	BÜİ	SHD	SER	ÇES	HOG	HÜİ	YEÜ		
BALIKESİR	BÜİ	HÜİ	SER	ÇES	HOG	SHD	YEÜ		
BİLECİK	TÜY	BÜİ	SHD	HÜİ	SÜİ	ÇES	HOG	SER	YEÜ
BİNGÖL	TÜY	SER	YEÜ	ÇES	SÜİ	BÜİ	HÜİ	HOG	SHD
BİTLİS	TÜY	HÜİ	BÜİ	SER	SÜİ	SHD	ÇES	YEÜ	HOG
BOLU	SHD	ÇES	BÜİ	HÜİ	SÜİ	TÜY	HOG	YEÜ	SER
BURDUR	HÜİ	SER	ÇES	BÜİ	SHD	HOG	YEÜ		
BURSA	BÜİ	SHD	ÇES	HOG	SER	HÜİ	YEÜ		
ÇANAKKALE	BÜİ	SHD	ÇES	SER	HÜİ	HOG	YEÜ		
ÇANKIRI	ÇES	SHD	BÜİ	SER	HÜİ	HOG	YEÜ		
ÇORUM	BÜİ	HÜİ	ÇES	HOG	SHD	SER	YEÜ		
DENİZLİ	BÜİ	ÇES	SHD	SER	HOG	HÜİ	YEÜ		
DİYARBAKIR	BÜİ	SER	ÇES	SHD	HOG	HÜİ	YEÜ		
EDİRNE	TÜY	BÜİ	HÜİ	YEÜ	ÇES	SHD	HOG	SÜİ	SER
ELAZIĞ	BÜİ	ÇES	SHD	SER	HÜİ	HOG	YEÜ		
ERZİNCAN	SHD	ÇES	BÜİ	SER	HOG	HÜİ	YEÜ		
ERZURUM	BÜİ	ÇES	SHD	HOG	SER	HÜİ	YEÜ		
ESKİŞEHİR	TÜY	HÜİ	SER	BÜİ	ÇES	SHD	YEÜ	HOG	SÜİ
GAZİANTEP	BÜİ	ÇES	HÜİ	SHD	YEÜ	TÜY	HOG	SÜİ	SER
GİRESUN	BÜİ	SHD	HOG	SER	ÇES	HÜİ	YEÜ		
GÜMÜŞHANE	BÜİ	HÜİ	TÜY	HOG	SÜİ	SER	YEÜ	ÇES	SHD
HAKKARİ	TÜY	YEÜ	SER	SHD	HÜİ	HOG	ÇES	BÜİ	SÜİ
HATAY	BÜİ	HÜİ	SHD	ÇES	HOG	SER	YEÜ		
ISPARTA	HÜİ	BÜİ	HOG	SHD	SER	ÇES	YEÜ		
MERSİN	SHD	BÜİ	SER	ÇES	HÜİ	HOG	YEÜ		
İSTANBUL	HÜİ	SÜİ	SHD	ÇES	SER	TÜY	YEÜ	BÜİ	HOG
İZMİR	HÜİ	BÜİ	YEÜ	SÜİ	TÜY	SER	SHD	ÇES	HOG
KARS	SHD	BÜİ	HOG	HÜİ	ÇES	SER	YEÜ		
KASTAMONU	SHD	BÜİ	ÇES	HÜİ	HOG	SER	YEÜ		
KAYSERİ	BÜİ	HÜİ	SHD	TÜY	ÇES	SÜİ	SER	YEÜ	HOG
KIRKLARELİ	BÜİ	HÜİ	SHD	TÜY	ÇES	HOG	SÜİ	YEÜ	SER
KIRŞEHİR	TÜY	HÜİ	BÜİ	ÇES	SHD	SER	YEÜ	HOG	SÜİ
KOCAELİ	TÜY	HÜİ	BÜİ	YEÜ	SHD	SÜİ	HOG	ÇES	SER
KONYA	BÜİ	HÜİ	ÇES	SHD	HOG	SER	YEÜ		
KÜTAHYA	SER	ÇES	SHD	BÜİ	HOG	HÜİ	YEÜ		
MALATYA	BÜİ	SHD	ÇES	HOG	SER	HÜİ	YEÜ		
MANİSA	BÜİ	SHD	ÇES	HOG	SER	HÜİ	YEÜ		
KAHRAMANMARAŞ	BÜİ	ÇES	SHD	SER	HÜİ	HOG	YEÜ		
MARDİN	BÜİ	ÇES	SHD	HOG	SER	HÜİ	YEÜ		
MUĞLA	BÜİ	HÜİ	SHD	TÜY	SÜİ	SER	YEÜ	ÇES	HOG
MUŞ	BÜİ	HÜİ	ÇES	SHD	HOG	SER	YEÜ		
NEVŞEHİR	BÜİ	ÇES	SER	HOG	SHD	HÜİ	YEÜ		
NİĞDE	BÜİ	HÜİ	TÜY	SHD	YEÜ	ÇES	SÜİ	SER	HOG
ORDU	BÜİ	SHD	ÇES	SER	HOG	HÜİ	YEÜ		
RİZE	SHD	SÜİ	BÜİ	HÜİ	HOG	YEÜ	TÜY	ÇES	SER
SAKARYA	BÜİ	HÜİ	TÜY	SER	SHD	ÇES	YEÜ	HOG	SÜİ
SAMSUN	BÜİ	ÇES	SHD	SER	HOG	HÜİ	YEÜ		
SİİRT	BÜİ	SER	TÜY	HÜİ	SHD	YEÜ	ÇES	HOG	SÜİ
SİNOP	SÜİ	TÜY	SHD	BÜİ	SER	HÜİ	ÇES	YEÜ	HOG

SİVAS	BÜİ	ÇES	SER	SHD	HOG	HÜİ	YEÜ		
TEKİRDAĞ	TÜY	HÜİ	BÜİ	HOG	ÇES	SHD	YEÜ	SER	SÜİ
TOKAT	BÜİ	SHD	ÇES	SER	HOG	HÜİ	YEÜ		
TRABZON	BÜİ	HÜİ	ÇES	SHD	SER	HOG	YEÜ		
TUNCELİ	TÜY	YEÜ	SÜİ	HÜİ	BÜİ	SHD	SER	SHD	HOG
ŞANLIURFA	BÜİ	SER	ÇES	SHD	HOG	HÜİ	YEÜ		
UŞAK	HÜİ	ÇES	BÜİ	SHD	SER	HOG	YEÜ		
VAN	HÜİ	BÜİ	SER	ÇES	SHD	HOG	YEÜ		
YOZGAT	BÜİ	ÇES	HÜİ	SHD	HOG	SER	YEÜ		
ZONGULDAK	TÜY	SHD	SÜİ	HÜİ	SER	ÇES	HOG	BÜİ	YEÜ
AKSARAY	BÜİ	ÇES	HOG	SER	SHD	HÜİ	YEÜ		
BAYBURT	HÜİ	BÜİ	TÜY	ÇES	HOG	SHD	SER	SÜİ	YEÜ
KARAMAN	SHD	ÇES	BÜİ	HÜİ	HOG	SER	YEÜ		
KIRIKKALE	BÜİ	HÜİ	TÜY	ÇES	HOG	SHD	SER	YEÜ	SÜİ
BATMAN	BÜİ	HÜİ	TÜY	SER	YEÜ	SHD	ÇES	SÜİ	HOG
ŞIRNAK	HÜİ	BÜİ	TÜY	SHD	ÇES	SER	SÜİ	YEÜ	HOG
BARTIN	TÜY	HÜİ	SÜİ	SHD	BÜİ	HOG	YEÜ	SER	ÇES
ARDAHAN	HÜİ	HOG	SER	ÇES	SHD	BÜİ	YEÜ		
İĞDIR	BÜİ	HÜİ	SHD	ÇES	TÜY	HOG	SÜİ	YEÜ	SER
YALOVA	SHD	BÜİ	SÜİ	HÜİ	TÜY	YEÜ	SER	HOG	ÇES
KARABÜK	TÜY	HÜİ	HOG	ÇES	BÜİ	SÜİ	SER	SHD	YEÜ
KİLİS	BÜİ	TÜY	HÜİ	HOG	SHD	YEÜ	ÇES	SER	SÜİ
OSMANIYE	BÜİ	HÜİ	ÇES	SHD	YEÜ	TÜY	HOG	SÜİ	SER
DÜZCE	BÜİ	HÜİ	SÜİ	HOG	SHD	TÜY	YEÜ	SER	ÇES

EKONOMİK YATIRIMLAR SEKTÖREL BAZDA PROJE KONUSU VE KODLARI

BÜİ	BİTKİSEL ÜRÜN İŞLENMESİ, PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI
HÜİ	HAYVANSAL ÜRÜN İŞLENMESİ, PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI
SÜİ	SU ÜRÜNLERİ İŞLENMESİ, PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI
ÇES	ÇELİK SİLO (TARIMSAL ÜRÜNLERİN DEPOLANMASI)
SHD	SOĞUK HAVA DEPOSU
SER	YENİLENEBİLİR ENERJİ KULLANAN SERALAR
YEÜ	YENİLENEBİLİR ENERJİ ÜRETİM TESİSLERİ
HOG	HAYVANSAL VE BİTKİSEL ORJİNİLİ GÜBRE İŞLENMESİ PAKETLENMESİ VE DEPOLANMASI
TÜY	TARIMSAL ÜRETİME YÖNELİK SABİT YATIRIMLAR

EK-5b

**KIRSAL EKONOMİK ALT YAPI YATIRIMLARI
SEKTÖREL BAZDA PROJE KONULARI İL ÖNCELİK SIRALAMASI**

İLİ	KIRSAL EKONOMİK ALT YAPI YATIRIMLARI SEKTÖREL BAZDA PROJE KONUSU KODLARI						
	1	2	3	4	5	6	7
ADANA	ÇFG	BSY	KTY	ELS			
ADİYAMAN	ÇFG	KTY	BSY	ELS			
AFYONKARAHİSAR	ÇFG	BSY					
AĞRI	ÇFG	BSY					
AMASYA	ÇFG	BSY					
ANKARA	ÇFG	BSY					
ANTALYA	BSY	KTY	ÇFG	ELS			
ARTVİN	KTY	ÇFG	ELS	BSY			
AYDIN	ÇFG	BSY					
BALIKESİR	ÇFG	BSY					
BİLECİK	ÇFG	ELS	KTY	BSY			
BİNGÖL	KTY	BSY	ÇFG	ELS			
BİTLİS	ELS	ÇFG	KTY	BSY			
BOLU	KTY	ELS	BSY	ÇFG			
BURDUR	ÇFG	BSY					
BURSA	ÇFG	BSY					
ÇANAKKALE	ÇFG	BSY					
ÇANKIRI	ÇFG	BSY					

ÇORUM	ÇFG	BSY					
DENİZLİ	ÇFG	BSY					
DİYARBAKIR	ÇFG	BSY					
EDİRNE	ELS	ÇFG	KTY	BSY			
ELAZIĞ	ÇFG	BSY					
ERZİNCAN	ÇFG	BSY					
ERZURUM	ÇFG	BSY					
ESKİŞEHİR	KTY	ÇFG	BSY	ELS			
GAZİANTEP	ÇFG	ELS	KTY	BSY			
GİRESUN	ÇFG	BSY					
GÜMÜŞHANE	ÇFG	ELS	KTY	BSY			
HAKKARİ	KTY	ELS	BSY	ÇFG			
HATAY	ÇFG	BSY					
ISPARTA	ÇFG	BSY					
MERSİN	ÇFG	BSY					
İSTANBUL	ELS	KTY	ÇFG	BSY			
İZMİR	ÇFG	KTY	ELS	BSY			
KARS	ÇFG	BSY					
KASTAMONU	ÇFG	BSY					
KAYSERİ	KTY	ÇFG	ELS	BSY			
KIRKLARELİ	ÇFG	KTY	ELS	BSY			
KİRŞEHİR	ÇFG	ELS	BSY	KTY			
KOCAELİ	KTY	ÇFG	BSY	ELS			
KONYA	ÇFG	BSY					
KÜTAHYA	BSY	ÇFG					
MALATYA	ÇFG	BSY					
MANİSA	ÇFG	BSY					
KAHRAMANMARAŞ	ÇFG	BSY					
MARDİN	BSY	ÇFG					
MUĞLA	ÇFG	KTY	BSY	ELS			
MUŞ	ÇFG	BSY					
NEVŞEHİR	ÇFG	BSY					
NİĞDE	KTY	ÇFG	ELS	BSY			
ORDU	ÇFG	BYS					
RİZE	KTY	ELS	BSY	ÇFG			
SAKARYA	KTY	ÇFG	BSY	ELS			
SAMSUN	ÇFG	BSY					
SİİRT	ELS	ÇFG	KTY	BSY			
SİNOP	KYT	ELS	ÇFG	BYS			
SİVAS	ÇFG	BSY					
TEKİRDAĞ	KTY	ÇFG	ELS	BSY			
TOKAT	ÇFG	BSY					
TRABZON	BSY	ÇFG					
TUNCELİ	ÇFG	KTY	ELS	BSY			
ŞANLIURFA	ÇFG	BSY					
UŞAK	ÇFG	BSY					
VAN	ÇFG	BSY					
YOZGAT	ÇFG	BSY					
ZONGULDAK	KTY	ÇFG	BSY	ELS			
AKSARAY	ÇFG	BSY					
BAYBURT	ÇFG	KTY	ELS	BSY			
KARAMAN	ÇFG	BSY					
KIRIKKALE	ÇFG	ELS	BSY	KTY			
BATMAN	ÇFG	ELS	KTY	BSY			
ŞIRNAK	KYT	ELS	ÇFG	BSY			
BARTIN	KTY	ELS	ÇFG	BSY			
ARDAHAN	ÇFG	BSY					
İĞDIR	ÇFG	KTY	ELS	BSY			
YALOVA	KTY	BSY	ÇFG	ELS			
KARABÜK	ÇFG	KTY	ELS	BSY			
KİLİS	ÇFK	KTY	ELS	BSY			
OSMANIYE	ÇFG	KTY	ELS	BSY			
DÜZCE	KTY	ÇFG	ELS	BSY			

KIRSAL EKONOMİK ALT YAPI YATIRIMLARI
SEKTÖREL BAZDA PROJE KONUSU VE KODLARI

KTY	KIRSAL TURİZM YATIRIMLARI
CFG	ÇİFTLİK FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ
ELS	EL SANATLARI VE KATMA DEĞERLİ ÜRÜNLER
BSY	BİLİŞİM SİSTEMİ YATIRIMLARI

** El sanatları ve katma değerli ürünler konusundaki başvurularının değerlendirilmesinde illerden Bakanlığımıza gönderilen kaybolmaya yüz tutmuş listeye göre öncelik sıralaması dikkate alınarak ilgili program oluşturulması gerekir.*

G. Hibe başvurusunun reddedilme nedenleri :

- İl proje değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirme kriterlerine göre yapılan inceleme sonucu alınan proje başvurularının reddedilme kararı, tüm projelerle ilgili Genel Müdürlük onayı tamamlandıktan sonra il müdürlüğü tarafından proje sahiplerine bildirilir.

- Başvuruyu reddetme kararının bu maddedeki gerekçelere dayanması zorunludur:

- a) Başvurunun müracaat tarihinden sonra alınması.
- b) Başvuru sahibinin ve ortaklarının bu tebliğde belirtilen şartlara sahip olmaması.
- c) Başvuruya konu faaliyetin program kapsamında olmaması.
- ç) Sera, çelik silo ve soğuk hava depolarında tamamlama, kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme için hibe başvurusu yapılması.
- d) Başvurunun uygulama için öngörülen azami süreyi aşması.
- e) Hibeye esas proje tutarının ve talep edilen katkının duyurulmuş olan azami miktarı aşması.
- f) Projenin teknik yapılabilirlik, yatırım faaliyetine uygunluk, maliyetlerin piyasa fiyatlarına uygun olmaması ve/veya yetersiz olması.
- g) Başvuru formu ve ekleri içindeki bütçe rakamlarının birbirleri ile tutarsız olması.
- ğ) Yatırımla ilgili başvuruda sunulan bilgi ve belgelerle yatırım konusu veya yatırım yerinin uyumsuz olması.
- h) Başvurunun, ön değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın altında kalması.
 - 1) Başvurunun, ön değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın üzerinde olmasına rağmen genel değerlendirme kriterlerine göre belirlenmiş minimum puanın altında kalması.
 - i) Bütün yatırım konularında; 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında konulan şerh için ilgili kurumdan yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair belge alınmış yatırım yerleri ile Organize Sanayi Bölgesi, Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve İhtisas Küçük Sanayi Sitesi tarafından yatırım yerlerine konulan ipotek veya şerhler, organize sanayi bölgelerinin kuruluşunda kullanılan krediler nedeniyle konulan ipotek ve şerhler ile bu Tebliğ kapsamında yapılacak başvurular için yatırım yerinin kiralanmış olması durumunda kira sözleşmeleri nedeniyle yatırım yerlerine konulan şerhler hariç yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icraya verilmiş ve mahkemelik olması.
 - j) Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak bankalarca başvuru sahibi adına daha önce kullandırılan kredi nedeniyle konulan ipotek için ilgili bankadan geri ödemelerin düzenli ödendiğine dair belge alınmış olanlar ile program kapsamında daha önce hibe desteğinden yararlanmış olan tesisler için sözleşmeleri gereği konulan şerhler hariç yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icraya verilmiş ve mahkemelik olması.
 - k) Başvurunun elektronik ağ üzerinden yapılmamış olması.

l) Başvurunun bu Tebliğ ve uygulama rehberinde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanmaması.

m) Hibeye esas proje tutarının 30.000 Türk Lirası' nın altında olması.

n) Başvuru sırasında veya hibe sözleşmesi yapılmadan önce yatırımcının ve ortaklarının; yüz kızartıcı suç işlemesi, dolandırıcılık veya yolsuzluk yapması, Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması, Devlet sırlarını açığa vurmaması, Devletin şahsiyetine karşı işlenmiş suçlar ve yatırımcının profesyonel faaliyetini ilgilendiren bir suçtan kesin hüküm ve/veya idari bir karar olması.

o) Program bütçesinin yetersiz olması.

Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konularında; mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak başvuru sahibi tarafından bankalardan alınan kredi nedeniyle yatırım yerinin ipotekli olması halinde, geri ödemelerinin düzenli yapıldığına dair ilgili bankadan resmi yazı alınır. Şayet tesisi kiraya veren kişinin kiraya vermeden önce kullandığı kredi nedeniyle tesis ya da parsel üzerine konulan ipotek var ise başvuru kabul edilmez.

DOKUZUNCU BÖLÜM

A. Nihai değerlendirme kararı:

- Nihai değerlendirme, bu maddede belirtilen hususlar dikkate alınarak merkez proje değerlendirme komisyonunca yapılır.

- Bu Tebliğin bütçesi Bakanlıkça belirlenir.

a) Komisyonca; kırsal ekonomik alt yapı ile ekonomik yatırımların bütçeleri, Bakanlığın destekleme politikalarına göre belirlenir. Ancak her biri için ayrılan bütçe, toplam bütçenin %25'inden az olmamak üzere düzenlenir. Türkiye İstatistik Kurumu ve Kalkınma Bakanlığının belirlemiş olduğu illerin tarım alanı, kırsal nüfus, tarımsal üretim değeri, işletme sayısı dikkate alınarak illerin katsayısı hesaplanır. Bu nihai katsayılara göre de illerin yaklaşık bütçesi belirlenir.

b) İlin yaklaşık bütçesinin yeterli olması durumunda program teklif listesinde yer alan tüm başvurular yatırım programına alınır.

c) Ekonomik yatırımlar için bütçe yetersiz ise; sektörel bazda ilin birinci öncelikli proje konusunda en yüksek puan alan başvurudan başlanarak, o il için belirlenen bütçe kapsamında sırası ile diğer sektörlerin en yüksek puan alan projeleri programa alınır. Tüm sektörlerdeki birinci sırada yer alan projeler programa alındıktan sonra bütçe imkanları dahilinde aynı yöntem ile diğer projeler de programa alınmaya devam edilir.

ç) Kırsal ekonomik alt yapı yatırımları için bütçe yetersiz ise; sektörel bazda ilin birinci öncelikli proje konusunda en yüksek puan alan başvurudan başlanarak, o il için belirlenen bütçe kapsamında sırası ile diğer sektörlerin en yüksek puan alan projeleri programa alınır. Tüm sektörlerdeki birinci sırada yer alan projeler programa alındıktan sonra bütçe imkanları dâhilinde aynı yöntem ile diğer projeler de programa alınmaya devam edilir.

d) İl düzeyinde ekonomik yatırım ile kırsal ekonomik alt yapı yatırım konularından herhangi biri için ayrılan bütçenin artması durumunda yatırım konuları arasında bütçe aktarımı yapılır.

e) İllerin varsa artan bütçeleri toplanır ve bütçesi yetersiz olan illere katsayısı oranında dağıtılır. Bu işleme programa ayrılan bütçe bitinceye kadar devam edilerek illerin yatırım programı oluşturulur ve nihai değerlendirme kararı düzenlenir.

- Nihai değerlendirme kararı Genel Müdürlüğün onayı ile kesinleşir.

- Bakanlığın bir başvuruyu reddetme ya da hibe vermeme kararı kesindir.

B. Değerlendirme sonuçlarının açıklanması :

- Kesinleşen değerlendirme sonuçları Genel Müdürlükçe il müdürlüklerine yazılı olarak bildirilir.

Ayrıca hibe desteğine hak kazanan başvuru sahiplerine ait proje numaraları www.tarim.gov.tr internet sitesinde yayımlanarak ilan edilir.

- İl müdürlükleri kendilerine iletilen sonuçları, başvuru sahiplerine on gün içerisinde tebliğ eder.

C. Tatbikat projeleri ve kesin bütçelerin hazırlanması:

- Başvuru aşamasında, tatbikat projelerini hazırlamamış olan proje sahipleri hibe sözleşmesi imzalamadan önce mutlaka başvuru konusu ve amacına uygun tatbikat projelerini ve kesin bütçelerini hazırlamak, ilgili yasalar gereğince alınması gerekli izin, ruhsat ve onay işlemlerini tamamlamak zorundadırlar.

- Başvuru son tarihi ve nihai değerlendirme kararının bildirimini arasında geçen sürede oluşacak girdi fiyatlarındaki değişimlerden dolayı ve/veya tatbikat projelerinin hazırlanması aşamasında proje sahipleri hibe sözleşmesi öncesi bütçe revizyonu talebinde bulunabilirler;

a) Bütçe değişiklik talepleri kesinlikle hibeye esas proje tutarında bir artırıma neden olamaz. Ancak, hibeye esas proje tutarında artırım yapmamak şartıyla toplamı oluşturan gider kalemleri arasındaki değişiklikleri içerebilir.

Örnek: Bakanlıkça programa alınan projelerde başvuru sahibinin bütçe değişikliği talebi olması halinde;

1) Başvuruda sunulan bütçe tablolarında proje toplam tutarı ve hibeye esas proje tutarı 600.000 TL olarak belirlenmiş ancak girdi fiyatlarındaki artış nedeniyle projenin toplam tutarı 800.000 TL olmuş ise, bu durumda hibeye esas proje tutarı değişmeyerek 600.000 TL olarak kalacak, aradaki $800.000 - 600.000 = 200.000$ TL yatırımcı tarafından aynı katkı olarak karşılanacaktır.

2) Başvuruda sunulan bütçe tablolarında proje toplam tutarı 1.250.000 TL ve aynı katkı 250.000 TL olarak belirlenmiş ancak girdi fiyatlarındaki artış nedeniyle projenin toplam tutarı 1.400.000 TL olmuş ise, bu durumda hibeye esas proje tutarı değişmeyerek 1.000.000 TL olarak kalacak, aradaki $1.400.000 - 1.000.000 = 400.000$ TL yatırımcı tarafından aynı katkı olarak karşılanacaktır.

3) Bütçe değişikliği kısıtlarına uymak koşuluyla;

Avan projeyi tatbikat projesine uyarlarken ya da uygun görülen tatbikat projesinde değişiklik istenirken, inşaat ve makine ekipman giderlerinde piyasa fiyatlarının uygunluğuna ilişkin "piyasa araştırması" ya da kurumsal kriterlerinin olup olmadığı hususunda il müdürlüğünün görüşü alınmalıdır.

Makine ekipman tablosunda çıkarılacak veya yerine ikame edilecek makine ekipmanlarda değişiklik talebinde, projenin öngörülen iş akışı şeması, amaç ve faaliyetleriyle uyumlu olduğuna ilişkin makine mühendisi imzalı teknik rapor istenmelidir.

Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra yapılan bütçe değişikliğinde aynı katkı değiştirilemez.

b) Hibeye esas proje tutarının üzerinde bütçe artırım talepleri ancak proje başvuru sahibinin bu miktar işi aynı olarak hibe desteği dışında % 100 kendisinin gerçekleştirmesi koşuluyla kabul edilebilir.

❖ Başvuru aşamasında tatbikat projelerini sunmuş, ilgili yasalar gereği alınması gerekli izin, ruhsat gibi belgelerini tamamlamış ve bütçe revizyon talebinde bulunmayan başvuru sahipleri nihai değerlendirme kararı bildirimini takiben il müdürlükleri ile hibe sözleşmesi imzalar.

❖ Yatırım tesisinin inşasına yönelik tatbikat projelerini hazırlatmamış ve ilgili yasalar gereği alınması gerekli izin, ruhsat ve onay işlemlerini tamamlamamış potansiyel yatırım sahipleri ile kesinlikle hibe sözleşmesi imzalanmayacaktır. Bu yatırımcılar tarafından sunulmuş olan ve hibe desteği kapsamında değerlendirilerek uygun bulunmuş proje teklifleri hibe desteği kapsamı dışına çıkarılacaktır.

-Hibe sözleşmesi öncesi yatırım yeri değişikliği de dahil başvuruya esas projede yapılacak değişikliklerin onaylanması il müdürlüğünün yetkisindedir.

-Yapılacak değişiklikler projenin konusunda, amacında ve niteliğinde bir değişikliğe neden olamayacağı gibi değerlendirme kriterleri yönünden de herhangi bir puan azalmasına neden olamaz.

Örneğin; köy sınırları içerisinde yapılması planlanan bir tesisin, hibe sözleşmesi öncesi veya sonrasında organize sanayi bölgesinde yapılması gibi, değerlendirme kriterleri açısından puan azalmasına neden olan durumlarda değişikliğe izin verilmez. Ancak tarıma dayalı organize sanayi bölgesinde yapılması halinde iki yere de aynı puan verildiği için izin verilir.

D. Hibe sözleşmesi:

- Hibe sözleşmesi, il müdürü ile hibe başvuru sahibi arasında akdedilir.
- Hibe sözleşmesi içerik ve formatı Bakanlık tarafından yayımlanan uygulama rehberinde tüm taraflara önceden duyurulur.
- Başvuru sahipleri hibe sözleşmesi aşamasında elektronik ağ üzerinden girişleri yapılan bilgi ve belgeler ile bu tebliğin 33 üncü maddesi gereğince yapılan değişiklikler ve hibe sözleşmesi ekinde bulunması gereken diğer belgeleri de kapsayacak dosya sunarlar. Sunulan bilgi ve belgeler imzalı/paraflı olması gerekir.
- Başvuru sahiplerinin hibe kaynaklarından yararlanabilmesi için hibe sözleşmesi eki dokümanları tamamlayarak hibe sözleşmesini imzalaması önkoşuldur.
- Kendilerine yapılan bildirim takip eden kırk beş gün içerisinde il müdürlükleri ile hibe sözleşmesi imzalamayan başvuru sahiplerinin proje başvuruları ve bunlara ilişkin değerlendirme sonuçları iptal edilir. Ancak yenilenebilir enerji üretimi konusunda yapılan başvurular için bu süre doksan gündür.
- Başvuru sahibi tarafından teslim edilen hibe sözleşmesi ekleri il müdürlüklerince uygun bulunursa karşılıklı müzakere edilerek hibe sözleşmesi imzalanır.
- Programa alınan projelerde 30 uncu maddede yer alan hibe başvurusunun reddedilme nedenlerinden herhangi birisinin hibe sözleşmesinin imzalanmasından önce tespit edilmesi halinde söz konusu başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

Hibe sözleşmesi aşamasında; Başvuru esnasında sisteme taranarak girişleri yapılan belgelerin asılları ile sistem üzerinde doldurulan belgelerin çıktıları (imzalı/paraflı olacak) hibe sözleşmesi ekinde sunulacaktır.

Hibe sözleşmesi ekinde sunulan bu bilgi ve belgelerin başvuru esnasında sisteme girişleri yapılan bütün bilgi ve belgeler ile uyumlu olması gerekmektedir. İl proje yürütme birimi tarafından uyumsuzluk tespit edilmesi halinde sözleşme imzalanmaz. Belgeler arasındaki uyumsuzluğın hibe sözleşmesinden sonra tespit edilmesi halinde ise hibe sözleşmesi fesih edilecektir.

-Proje klasörü hazırlanırken hibe sözleşmesi ekleri ayrıçlar/indekslerle ayrılmalı ve bunların arasına ayrı bölümler şeklinde konulmalıdır. Destekleyici belgeler başvuru formunda belirtilen sırada her bir destekleyici belge üzerinde isminin yazılı olduğu bir A4 kâğıtla ayrılmış olarak dosyalanmalıdır.

- Projenin eki olan tüm belgeler başvuru sahibi veya yetkilendirilen kişi tarafından imza/paraflanarak ve ayrı naylon poşetlerde proje klasörünün içine yerleştirilmelidir. Proje klasöründe yeterli yer olmaması halinde mühendislik projeleri ayrı klasörlere konulmalıdır.

E. Hibe sözleşmelerinde teminat alınması:

- Ekonomik yatırımlarda proje sahibi, hibeye esas proje tutarının %10'u tutarında süresiz limit dahilinde banka teminat mektubunu hibe sözleşmesi ile birlikte il müdürlüğüne verir veya hibe sözleşmesinde belirtilen hibeye esas proje tutarının % 5'ini il müdürlüğü adına açılacak bir

hesaba yatırır. İl müdürlüğü tarafından teminat mektuplarının **teyidi** alındıktan ve hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra sonra, defterdarlık muhasebe müdürlüğüne muhafazası için teslim edilir

- Teminat mektuplarının toplam tutarı, hibeye esas proje tutarının **%10' nundan** az olmamak kaydı ile birden fazla bankadan teminat mektubu alınabilir.

❖ *Alınan teminat mektuplarına ait teyit yazıları hibe sözleşmesi imzalama aşamasında il müdürlüğüne ilgili bankalardan mutlaka istenir.*

- Nihai raporun onaylanması ve son ödemenin gerçekleşmesini takiben yatırımcının, SGK prim borcu ile vadesi geçmiş vergi borcu olmadığına dair ilgili kurumlardan aldığı belgeler ekler kısmında yer alan " TAAHHÜTNAME (2)" ile birlikte il müdürlüğüne müracaatı halinde teminat mektubu veya hesaba yatırılan tutar kendisine iade edilir.

❖ *Nihai rapor ekleri ile birlikte bir bütündür.*

- Hibe sözleşmesinin, sözleşmede yer alan nedenlerle fesih edilmesi halinde, yatırımcıya herhangi bir hibe ödemesi yapıp yapılmadığına bakılmaksızın teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar Muhasebe Müdürlüğü aracılığı ile Hazine adına irat kaydedilir.

❖ *Teminat mektubu örneği rehber eklerinde yer almaktadır.*

❖ *Hibe sözleşmesi aşamasında alınan teminatın maksadı, yatırımcı tarafından yapılacak yatırım tesisine verilecek hibe desteğinin karşılığı olacak bir teminat değildir. Bu teminatın alınmasındaki amaç, potansiyel yatırımcıların proje başvuru aşamasında dosya olarak sundukları ve bu kapsamda yapmayı planladıkları yatırım başvurusunun kendileri tarafından gerçekleştirileceği konusunda bir güvence niteliği taşımaktadır.*

❖ *Teminatlar, hibe sözleşmesi imzalanmadan önce İl Müdürlüğüne sunulur veya İl Müdürlüğü hesabına yatırılır. Nakit teminat ile teminat mektubu uygulama sürecinde değiştirilemez. Ancak idarenin yararına olması şartıyla İl Müdürlüğü tarafından değiştirilmeye izin verilebilir.*

❖ *Teminat mektubu veya hesaba yatırılan tutar, hibe sözleşmesinde yatırımcı tarafından taahhüt edilen aynı katkının da başvuru sahibi tarafından tamamlanması ve proje uygulamasının sona ermesinden sonra proje sahibinin talebi üzerine il müdürlüğüne iade edilir.*

❖ *İl Müdürlüğüne hibe sözleşmesine onay verilmemesi durumunda teminat mektubu veya nakit teminat başvuru sahibine iade edilir.*

F. Hibe sözleşmesi akdi:

- Hibe sözleşmesi, il müdürlüğü ve başvuru sahibi arasında iki adet olarak akdedilir. Hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmış metninin bir adedi ve ekleri il müdürlüğünde bir adedi de proje sahibince muhafaza edilir.

G. Hibenin nihai tutarı:

- Hibenin azami miktarı hibe sözleşmesinde gösterilir ve önerilen bütçeye dayanır. Hibe sözleşmesinde yer alan azami tutar üst limit niteliğindedir. Hibenin nihai tutarı, fiili gerçekleştirmeler ve tahakkuklar sonrasında ortaya çıkar.

- Hibe miktarı, Tebliğin 13 üncü maddesinde belirtilen tutar ve oranı kesinlikle aşamaz.

❖ *Hibe desteğinin nihai miktarı, belirtilen satın alma usul ve esasları doğrultusunda gerçekleştirilen fiili satın alımlar sonucunda oluşan fiyatlar üzerinden belirlenir.*

❖ *Gerçekçi olarak ve titiz bir piyasa araştırması sonucunda hazırlanmış proje tahmini tutarının, rekabetçi ihaleler sonucunda ve/veya planlanan metrajların fiili uygulama sonucu gerçekleşen metraj değişiklikleri sonucunda, hibe sözleşmesine bağlanan tutarın altında oluşacağı beklenmektedir.*

- ❖ Uygulamalar sonucunda fülen gerçekleşen hibeye esas proje tutarının ekonomik yatırımlarda %50 sine hibe yoluyla destek verilir. Hibe desteği, tüm yatırımlarda KDV hariç hesaplanır.

H. Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi:

- Proje sahibi, projeyi hibe sözleşmesi koşullarına uygun olarak icra etmediği takdirde Bakanlığın hibe ödemesi yapmama ve/veya hibe sözleşmesini **feshetme hakkı saklıdır**. Bu durumda Bakanlık, ayrıca hibe miktarını azaltabilir ve/veya hibe kaynaklarından ödenmiş olan meblağların tamamen veya kısmen geri ödenmesini talep edebilir.

- Hibe sözleşmeleri devredilemez. Ancak yatırım sahibi gerçek kişinin vefatı halinde kanuni mirasçılarının talep etmeleri durumunda hibe sözleşmesi kanuni mirasçılar adına tadil edilerek uygulamalara devam edilir.

Hibe Sözleşmesinin Feshi:

Proje uygulamalarının Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak tutanak tarihinden itibaren on gün içerisinde proje sahiplerine uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda il müdürlüğü tarafından bir ihtar yazısı yazılır ve konu hakkında Genel Müdürlük bir hafta içerisinde bilgilendirilir. Yazının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen bir ay içerisinde projenin Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü fesih için Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

- Hibe sözleşmeleri devredilemez. Ancak yatırım sahibinin vefatı halinde talep etmeleri durumunda kanuni mirasçılar ile hibe sözleşmesi tadil edilerek uygulamalara devam edilir.

- ❖ Kanuni mirasçılarının işe devam etmek istemediklerini il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmeleri halinde genel usul ve esaslara göre tasfiye edilir.
- ❖ Yatırım tamamlandıktan sonraki beş yıl içerisinde hibe sözleşmesiyle gerçekleştirilen yatırım üçüncü şahıslara kiralama veya satış yoluyla devredilemez.
- ❖ Tüzel kişiliğin isim değişikliği talebi gibi hususlar hibe sözleşmesindeki sorumlulukların devam etmesi koşuluna bağlanır. Bu hususta destekleyici belgelerle (önceki ve sonraki ticaret sicil gazetesi, önceki ve sonraki yönetim kurulu kararı vb.) Genel Müdürlükten izin alınır.

Hibe Sözleşmesinin Tasfiyesi:

Projenin uygulamasını zorlaştıracak veya geciktirecek herhangi bir durum veya mücbir sebep nedeniyle verilen süre uzatımları sonucu proje bitim tarihi **01/10/2018** tarihini geçtiği takdirde sözleşme tasfiye edilir. **01/10/2018** tarihi itibarıyla yatırımcı tarafından projeye uygun olarak yapılan hibeye esas harcamalar bir tutanakla tespit edilerek yatırımcıya ödenir. Tespit sonucu daha önce fazla ödeme yapıldığı anlaşılır ise yapılan fazla ödeme yasal faizi ile birlikte geri alınır. Sözleşmenin tasfiyesi nedeniyle yatırımcı ya da Bakanlık yukarıda açıklanan husus dışında herhangi bir hak talebinde bulunamaz. Tasfiyeden sonra yatırımcının teminatı iade edilir. Ayrıca herhangi bir mücbir sebep ortaya çıkması durumunda yatırımcının talebi, idarenin uygun görmesi halinde tasfiye yerine yer değişikliği de yapılabilir.

- ❖ Proje bütçesinde ihale, keşif ve metrajlardaki eksiklik ve hatalardan dolayı sözleşme akdinden sonra ortaya çıkabilecek ilave harcamalar daha önce bütçe revizyonu yapılmamış ise, bütçe revizyonu aynı katkı ile gerçekleştirilir. (İlgili Tebliğin 45. maddesine uygun olarak yapılır.) Ayrıca, hibe başvuru hazırlığı döneminde uygulama projelerinin, keşif ve metrajların sağlıklı ve doğru hazırlanmaması nedeniyle, hibe başvurusu hibe desteği kapsamında değerlendirilmiş olsa bile, o yatırımcı ile hibe sözleşmesi imzalanmamasına neden olabilecektir.

Örneğin, projelerin gerçekçi hazırlanmaması nedeniyle, hibe sözleşmesi imza aşaması veya tatbikat aşamasında revizyon ihtiyacı duyulması nedeniyle orijinal projede önemli ölçüde revizyon yapılması o yatırım projesine hibe desteği verilmemesine neden olabilecektir. Bu bağlamda keşif ve metrajların baştan doğru hesaplanmaması, piyasa fiyatlarının uygulamaların başlangıç dönemi dikkate alınmadan yansıtılması gibi nedenlerle oluşabilecek keşif, metraj

değişiklikleri sonucunda kabul edilen yatırım projesi kapsamında planlanandan daha az miktarda iş yapılması gibi bir sonuç yaratmaktadır.

- ❖ Projelerin yapılan değerlendirmelerinde sadece bütçeler onaylanmamakta, o bütçe kapsamında yapılması planlanan iş büyüklükleri de onaylanmaktadır. Bu bakımdan onay verilen hibeye esas proje tutarı kapsamında planlanan işlerinde aynı büyüklükte gerçekleştirilmesi beklenmektedir.
- ❖ Hibe esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik proje ve piyasa etütlerine dayandırılmalı, proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilmelidir. Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarının yatırım süresince artırılma imkanı yoktur. Ancak, sözleşmeye bağlanan tutarı aşmamak kaydıyla gider kalemleri arasında ilgili maddelerde belirtilen kısıt ve limitlere aykırı olmamak üzere artırım/eksiltme gibi aktarımlar yapılabilir.
- ❖ Bu nedenle, uygulama projelerinin ve buna bağlı hazırlanacak ihale dokümanı metraj ve keşif cetvellerinin titizlikle gerçekçi olarak hazırlanması, yatırımcıların hibe desteğinden tam olarak yararlanabilmeleri bakımından önemlidir.
- ❖ Yatırıma ait satın alımlarda hazırlanacak ihale dokümanlarına baz olan tahmini tutarlar ve bu tutarı oluşturan iş kalemleri miktarı kesinlikle hibe sözleşmesi ekinde belirtilmiş o işe ait hibeye esas proje tutarını aşmamalıdır.
- ❖ Eğer, ihaleye söz konusu olan tahmini tutar veya ihale sonucu oluşacak fiyat hibe sözleşmesi ekinde belirtilmiş o işe ait hibeye esas proje tutarını aşıyorsa, mutlaka aşan kısma yönelik olarak bütçe revizyonu talep edilmeli ve uygun görüş sonrası ihale dokümanı aşan kısım çıkarılarak yeniden hazırlanıp aşan kısım aynı katkıya dahil edilerek gerçekleştirilmelidir.
- ❖ Yüklenicilerle yapılacak sözleşmelerde fiyatların kesin ve sabit olacağı belirtilir ve sözleşmenin uygulanması sırasında herhangi bir ayarlamaya tabi tutulmaz.
- ❖ Yükleniciler ile yapılacak uygulama sözleşme tutarları (KDV hariç) kesinlikle o işe ait olarak bütçe tablosunda belirtilmiş hibeye esas tutarı aşamaz.
- ❖ Proje kapsamında yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler ve bunlara ait ödemeler, Türk Lirası (TL) olarak yapılır.
- ❖ Yatırımcılar tarafından hibe başvuru aşamasında yatırım büyüklüğünün tespiti amacıyla yapılmış olan fiyat araştırmalarının (fiyat listeleri, proforma faturalar vb.) sorumluluğu tamamen yatırımcılara ait olup gerektiğinde idareye bu belgeleri ibraz etmekle yükümlüdürler. Ayrıca proje başvuruları ve ekindeki bütçe tablolarında belirtilen gider tutarları ile ilgili açıklamalarda firma isimleri kesinlikle belirtilmez.
- ❖ Bütçe tabloları ve teknik şartnamelerinde firma ismi zikredilmiş başvurular değerlendirmeye alınmaz.
- ❖ Yatırımcıların bütçe hazırlıkları sırasında piyasa araştırması yapmaları, proforma fatura almaları piyasa araştırma sonuçları ile proforma faturaların sadece proje sahipleri tarafından değerlendirilerek gerçekçi bütçe hazırlamaları açısından önerilmektedir.
- ❖ Ayrıca, satın alma kitabında da açıklandığı üzere hibe sözleşmesi akdedilmesinden sonra gerçekleştirilen satın alımlarda bu belgeler teklif olarak kullanılamaz.
- ❖ Satın almaya yönelik tüm işlemler, satın alma kitabında belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hibe sözleşmesi akdedildikten sonra başlatılır ve gerçekleştirilir.

ONUNCU BÖLÜM

Uygulamalar, Satın Almalar ve Ödemeler

A. Proje uygulamalarının izlenmesi:

- Proje sahipleri, hibe sözleşmesi akdinden sonra, teklif ve kabul edilen projeye hibe sözleşmesi hükümlerine göre ve iş programına uygun olarak projeyi uygulamaya başlar.

- Hibe sözleşmesinin imzalanmasından sonra en geç 15 gün içerisinde il proje yürütme birimince mahallinde yatırım yeri tespit tutanağı tutulur ve bu tespitten sonra yatırımcı başlangıç raporunu il müdürlüklerine verir.

- Projelerin uygulamalarının kontrolü ve izlenmesi, il proje yürütme birimlerince yapılır. Gerek duyulması halinde, ilgili kamu kurumu elemanları da görev alabilir.
- Proje uygulamalarının kontrolü ve izlenmesi ihtiyaç duyulduğunda Genel Müdürlükçe de yapılır.
- Yatırımcılar, proje ile ilgili gelişmeleri içeren ilerleme raporlarını **üç ayda** bir il müdürlüğüne vermekle yükümlüdürler. Nihai rapor ile birlikte ise işyeri açma ve çalışma ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, demirbaş kayıt listesi ile yatırıma ait fotoğraflar ile bu Uygulama Rehberinde belgeleri il müdürlüğüne ibraz etmekle yükümlüdür.

**Gerçek usulde vergiye tabi olmayan gerçek kişilerden demirbaş kaydı istenilmez.*

**Yatırımın konusuna göre işyeri açma ve çalışma ruhsatı yada bununla ilgili muadili belgelerin yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre getirilmesi zorunludur.*

- İşyeri açma ve çalışma ruhsatı yerine ikame edilecek belge; Örneğin seralarda örtüaltı kayıt sistem belgesi, hayvancılık işletmelerinde işletme tescil belgesi vb.

- Proje uygulamalarının bu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanarak tutanak tarihinden itibaren **on gün** içerisinde proje sahiplerine uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda il müdürlüğü tarafından bir **ihbar** yazısı yazılır ve konu hakkında Genel Müdürlük **on gün** içerisinde bilgilendirilir.

- Yazının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen **bir ay** içerisinde projenin bu Tebliğ ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü, fesih için Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır.

- Proje uygulamaları ve takibi süresindeki iş ve işlemler, Bakanlar Kurulu Kararı, Tebliğ ve bu Tebliğe bağlı olarak yayınlanan uygulama rehberi ile Bakanlık ile yatırımcı arasında imzalanmış olan hibe sözleşmesi hükümleri çerçevesinde yürütülür.

PROJE UYGULAMA AŞAMALARI

Proje uygulama durumuna ilişkin rapor düzenlenmesi

*Hibe sözleşmesinin imzalanmasından sonra **en geç 15 gün** içerisinde il proje yürütme birimi yatırımcı ile birlikte proje uygulama alanında yapılacak inceleme sonucu yer tespit tutanağı düzenlenir. Yatırım konusu, yeri ve amacının uygun olduğuna karar verildikten sonra projenin uygulanması yatırımcıların ve il müdürlüklerinin düzenleyeceği aşağıda açıklanan raporlara göre yürütülür.*

Başlangıç raporu:

*Yatırımcı, projenin konusu, amacı, proje bütçesi, iş planı gibi bilgileri içeren başlangıç raporunu 2 suret hazırlar ve yer tespit tutnağı düzenlendiği tarihten itibaren **15 gün** içerisinde il müdürlüğüne sunar. İl müdürlüğü her projeye ait başlangıç raporunu inceler, raporun son sayfasına “başlangıç raporu incelenmiştir” ibaresi yazılarak il proje yürütme birimince imzalandıktan sonra raporun bir sureti yatırımcıya teslim edilir, bir sureti il müdürlüğünde muhafaza edilir. Başlangıç raporuna iş yeri tespit tutanağı da eklenir.*

İlerleme raporları:

Yatırımcı tarafından hazırlanacak bu rapor; her ödeme talebi ile birlikte ve ayrıca üçer aylık dönemler halinde il müdürlüğüne verilir. Bu raporlar geçen üç aylık dönem içerisinde proje uygulamalarına ilişkin gelişmeleri özetleyen bilgiler içerir.

Rapor dönemleri proje başlangıcından itibaren aşağıdaki dönemler itibarı ile hazırlanır.

-Ocak, Şubat, Mart

-Nisan, Mayıs, Haziran

-Temmuz, Ağustos, Eylül

-Ekim, Kasım, Aralık

Nihai rapor:

Yatırım projesine ait fiili uygulamaların tamamlanmasını takiben yatırımcı tarafından nihai rapor ve ekleri iki suret olarak hazırlanır ve son ödeme talebi evrakı ile birlikte il müdürlüğüne

verilir. İl müdürlüğü her projeye ait nihai raporu inceler, raporun son sayfasına “**Nihai Rapor** .../.../.... **tarikhinde İncelenmiştir**” ibaresi yazılarak il proje yürütme birimince imzalandıktan sonra bir sureti yatırımcıya teslim edilir, bir sureti il müdürlüğünde muhafaza edilir. Nihai rapor ve eki belgelerin eksik olması durumunda son ödeme yapılmaz.

B.Satın Alma ve Uygulama sözleşmeleri:

-Yatırımcılar, proje uygulamasında hibe kapsamında yapacakları inşaat, makine, ekipman ve malzeme satın alma işlemlerinde Bakanlık tarafından yayımlanan satın alma kitabında belirtilen kurallara uygun hareket ederler.

-Yatırımcılar tarafından hazırlanacak ihale dokümanları keşif bedelleri, ihale sonucunda imzalanacak uygulama sözleşmeleri tutarları ve uygulamalara ilişkin hak ediş tutarları, hibe sözleşmesinde o gider için belirtilmiş tutarın kesinlikle üstünde olamaz.

-Yatırımcılar, hibe sözleşmesi hükümleri ve proje tekliflerine uygun olarak yaptıkları inşaat, makine, ekipman ve malzeme alımlarına ilişkin ihaleye esas satın alma belgelerinin aslı ve bir suretini yüklenicilerle sözleşme yapmadan önce il müdürlüğüne verirler. Yatırımcılar, ihaleyi kazanan yüklenicilere ait vadesi geçmiş vergi borcu ve Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair belgeyi de ihale dosyasında ibraz etmek zorundadır.

❖ *İhaleyi kazanan yüklenicilere ait vadesi geçmiş vergi borcu ve Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair belge, il müdürlüğünün ihale onayından önce ihale dosyasına eklenmelidir.*

- İl müdürlüğü ihaleye esas satın alma belgelerini **5 (beş)** iş günü içerisinde inceler, ihalenin uygun olup olmadığı yatırımcıya yazılı olarak bildirilir ve ihaleye esas satın alma belgelerinin aslı yatırımcıya iade edilir.

- Satın alma işleminin il müdürlükleri tarafından uygun bulunmasından sonra, yatırımcılar, yüklenici ile sözleşme yaparak sipariş mektubunu düzenler.

- İl proje yürütme birimi tarafından incelenen satın alma belgelerinin uygun bulunmaması durumunda, yatırımcı satın alma işlemini uyarılar doğrultusunda yeniler.

- Yatırımcılar, sipariş mektupları ile imzalanan uygulama sözleşmelerinin aslı ve suretini, il proje yürütme birimlerine teslim ederler. Belgelerin suretlerinin aslına uygunluğu onaylandıktan sonra belgelerin asılları yatırımcıya iade edilir.

- Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ihale ile ilgili satın alma belgelerini inceler.

❖ *Yükleniciler ile yapılacak uygulama sözleşme tutarları (KDV hariç) kesinlikle o işe ait olarak bütçe tablosunda belirtilmiş hibeye esas tutarı aşamaz.*

İhale sonucu oluşan fiyat hibe sözleşmesi ekinde belirtilmiş hibeye esas proje tutarını aşıyorsa;

1- *Aşan kısım için bütçe revizyonu talep edilir, bu kısım aynı katkı olarak karşılanır.*

2- *Hibeye esas proje tutarı dikkate alınarak aşan kısım için metraj ve keşif hazırlanır.*

3- *Hibeye esas proje tutarı esas alınarak ihale yenilenir.*

❖ *Yüklenicilerle yapılacak sözleşmelerde fiyatların kesin ve sabit olacağı belirtilir ve sözleşmenin uygulanması sırasında herhangi bir ayarlama yapılamaz.*

- Yatırımcılar tarafından gerçekleştirilecek tüm satın alma işlemlerine yönelik olmak üzere, mutlaka il müdürlüklerinin yazılı uygunluk görüşü alınır. Ancak, belirtilen satın alma usul ve esasları dışında kalan hususlar konusunda, yatırımcılar ilgili geçerli yürürlükte olan ulusal mevzuat, kanun, yönetmelik gibi belgelerde belirtilen yükümlülüklerini (vergi, sosyal güvenlik, değişik amaçlı komisyon oluşturulması, belgeler düzenlenmesi vb.) bu belgeler doğrultusunda yerine getireceklerdir.

- Yatırımcılar proje kapsamında satın alacakları, makine-ekipman ve inşaat işlerini, belirtilen dokümanlarda açıklanan satın alma usul ve esasları çerçevesinde yapacakları ihaleler sonucunda belirleyecekleri yüklenicilerle akdedecekleri uygulama sözleşmeler kapsamında gerçekleştireceklerdir.

- Yatırımcılar, hibe sözleşmesine konu olan yatırım projelerini, tüm projeyi bir bütün olarak (inşaat ve makine ekipman alımlarını birlikte, anahtar teslimi) veya birbirinden bağımsız makine

ekipman alımı, inşaat alımları şeklinde ayrı ihale edilebilir. Makine ekipman alımı kapsamında kalemler bazında farklı firmalara ihale edilebilir.

- Yatırımcı ve ortakları tarafından sürekli çalıştırılan, düzenli, dönüşümlü, yarı-zamanlı vb. olarak işe alınmış kişiler, kamu personeli (devlet yetkilileri ve memurları ücretli veya ücretsiz izinde olmalarına ve/veya geçici olarak görevlendirilmiş olmalarına bakılmaksızın) ve kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar (devlet üniversiteleri, araştırma enstitüleri gibi) yüklenici olamazlar. Yüklenici olarak iş görmeleri durumunda, bunlara ait giderlere hibe desteği verilmesi söz konusu değildir.

Bir tedarikçi/yüklenici, yeterli kapasiteye ve yeteneğe sahip olmak ve menfaat çatışmasına meydan verilmemek kaydıyla, aynı anda, finansmanı Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında sağlanan birden fazla uygulama sözleşmesini yürütebilecektir.

İhalelere İlişkin Yasak Fiil ve Davranışlar :

Hibe, vaat, tehdit, nüfuz kullanma, çıkar sağlama, anlaşma, irtikap, rüşvet suretiyle veya başka yollarla ihaleye ilişkin işlemlere fesat karıştırmak veya buna teşebbüs etmek

- İsteklileri tereddüde düşürmek, katılımı engellemek, isteklilere anlaşma teklifinde bulunmak veya teşvik etmek, rekabeti veya ihale kararını etkileyecek davranışlarda bulunmak,
- Sahte belge veya sahte teminat düzenlemek, kullanmak veya bunlara teşebbüs etmek,
- İhalelerde bir istekli tarafından kendisi veya başkaları adına doğrudan veya dolaylı olarak, asaleten ya da vekâleten birden fazla teklif vermek.
- İl Müdürlüğü, tedarikçi/yüklenici uygulama sözleşmesi konusu işin yapılmasıyla veya ihalede rekabet koşullarıyla ilgili bir yolsuzluğa veya rüşvet olayına karıştığını tespit ederse, tedarikçi/yüklenici sürekli olarak veya belli bir süre için, Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında finanse edilen ihalelere katılmaktan men edebilir.

Satın alma planı ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar :

- ❖ Yatırımcılar, il proje yürütme birimlerinin yönlendirici desteğini de alarak üçüncü taraflardan (tedarikçi/yüklenici) alacağı mal/inşaat işlerinin alımında iş programına uygun olarak satın alma planını yapmalıdır.
- ❖ Yatırımcılar iş planlarının hazırlığında, üçüncü taraflardan almak istediği makine-ekipman / inşaat işlerini, bu kalemlerle ilgili olarak Hibe Başvuru Formu ve ekinde öngördükleri ve onay verilen ihale ve sözleşmelerin kapsam, içerik ve mali büyüklüğünü ile izlenecek işlem basamaklarını ayrıntılı ve gerçekçi olarak belirtmek zorundadırlar (doküman, şartname, teklif mektubu vb. hazırlığı, ilan süresi, ihale ve değerlendirme, İl Müdürlüğü uygun görüş alınması, sözleşme imzalanması, işin sipariş edilmesi, işin teslim alınması, test/kontrol vb. şeklinde).
- ❖ Yatırım projesinin uygulama süresi içinde kalmak koşulu ile hazırlanmış olan iş planında oluşabilecek değişiklikler, yatırımcılar tarafından gerekçeleri ile il proje yürütme birimlerine ilerleme raporları ile sunulur ve alınacak uygunluk görüşü ile güncellenir. **Bu değişiklikler, ilgili tebliğ hükümleri gereği olan, uygulamaların yatırım süresi içinde tamamlanacağı hususuna aykırı olamaz.**
- ❖ Yatırımcılar, uygulamaları uygun görüş aldıkları “İş/Satın Alma Planları” uyarınca gerçekleştirmek zorundadırlar.
- ❖ Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında gerçekleştirilecek ve hibe desteği kapsamındaki her türlü makine-ekipman ve inşaat işi satın alma işlemleri aşağıda adı belirtilen satın alma yöntemi uyarınca belirlenecek yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında satın alınacaktır.

1-Ekonomik yatırımlar için satın alma yöntemleri	
Satın Alma Konusu	Yöntem
İnşaat işleri	Ticari Teamüller (<i>Küçük inşaat işleri dokümanları</i>)
Mal alımları	Ticari Teamüller

Not: Satın alma yöntemleri hakkında açıklayıcı bilgiler **Satın Alma Kitabında** verilmiştir.

C.Proje harcamalarının kontrolü:

- Yatırımcılar, satın alınan inşaat, makine ve ekipman alım işlerine ait fiili gerçekleştirmelerden sonra uygulama sözleşmelerinde belirtilen dönemlerde düzenlenen ödeme taleplerini ekleri ile birlikte il müdürlüğüne teslim ederler.

- ❖ *Yatırımcı tarafından talep edilecek hibe için; 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş noter tasdikli serbest meslek makbuzu, fatura (ithal edilen makineler için tercüme edilmiş noter tasdikli fatura) ile proje sahipleri tarafından ödenmesi gereken meblağın ödendiğine dair banka dekontu, deney raporu ve makine-ekipman-malzemenin ve hizmetin alındığına dair belgeler il müdürlüğüne verilir.*
- ❖ *Yatırımcı son ödemede KDV dahil fatura tutarının tamamını veya ara ödemede KDV'nin tamamı ile KDV'siz tutarın %50' sini yüklenicinin banka hesabına yatırdıktan sonra ekinde dekontunun da yer aldığı ödeme talebini il müdürlüğüne sunar.*
- ❖ *Ara ödemede; Yatırımcı KDV'nin tamamı ile KDV'siz tutarın %50' sini yüklenicinin banka hesabına yatırmış ise faturanın kalan kısmını hibe ödemesini aldıktan sonra yüklenicinin banka hesabına yatırır. Bu kısım ile ilgili dekontu ise bir sonraki ödeme talebi ekinde il müdürlüğüne ibraz eder.*
- ❖ *Nihai ödeme talebinde ise; yatırımcının fatura tutarlarının **tamamını** yüklenicinin hesabına yatırmış olması ve dekontlarını nihai ödeme talebi ekinde sunması gerekmektedir.*

- İl Müdürlüğüne teslim edilen ödeme belgeleri; onbeş gün içerisinde ilgili mevzuat, hibe sözleşmesi ve proje amaçlarına uygunluğu açısından kontrol edilip onayladıktan sonra bu belgelere ait bilgilerin veri tabanına girişi yapılır. Her ay sonunda o aya ait hakediş bilgilerini içeren veri tabanı çıktısı onaylanarak üst yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

- ❖ *İl Müdürlüğüne teslim edilen ödeme belgeleri **15 (onbeş)** gün içerisinde mevzuat, hibe sözleşmesi ve proje amaçlarına uygunluğu açısından kontrol edilip onayladıktan sonra ödeme icmal tablolarındaki bilgilerin Genel Müdürlük tarafından veri tabanında oluşturulan elektronik ödeme tablosuna o ayın son iş günü mesai saati bitimine kadar girişleri yapılır. İl müdürlüklerince hakediş bilgilerini içeren “Ödemeye Esas İcmal Listesi” nin veri tabanı çıktısı alınır. Alınan veri tabanı çıktısı il proje yürütme birimi çalışanları, il müdür yardımcısı veya il müdürü tarafından imzalandıktan sonra mühürlenerek en geç her ayın **15 (onbeş)** 'ine kadar Genel Müdürlükte olacak şekilde üst yazı ekinde gönderilir.*
- ❖ *Genel Müdürlükte ödeme taleplerinin tahakkuka bağlanabilmesi için İl Proje Yürütme Biriminde yetkili kılınan kişiler tarafından sistem üzerinde her ödeme talebi için ayrı ayrı onay verilmiş olması ve onay verilen ödemeye ilişkin “**Ödemeye Gönder**” butonunun da işaretlenmiş olması gerekmektedir.*

Ödeme yapılan makine ve ekipman alımı faturaları üzerine “**Bu fatura için KKYDP kapsamında hibe desteği verilmiştir. Faturada belirtilen makineler, tesise ait nihai raporun idarece onaylandığı tarihten itibaren 5 yıl süreyle satılamaz**” ibaresi bulunan kaşe vurulacaktır.

- Nihai rapor ve ekleri tamamlanmayan projenin son ödemesi yapılmaz. Son ödeme tutarı da hibeye esas proje tutarının % 20'sinden az olamaz. Uygulamanın bu kritere göre yürütülmesinden il proje yürütme birimi sorumludur.

Örnek: Hibeye esas proje tutarı 850.000 TL. olan bir yatırımın son ödeme tutarı en az 170.000 TL olmalıdır ($850.000 \times \% 20 = 170.000$). Bu ödemeye esas hibe tutarı da 85.000 TL olur.

D.Ödemeler:

- Genel Müdürlük tarafından internet ortamında oluşturulmuş veri tabanına il müdürlüklerince uygun görülerek girişleri yapılan hakedişler Genel Müdürlükçe yatırımcının hesabına aktarılır.

❖ *İl Müdürlüklerince veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılan ve onaylı veri tabanı çıktıları Genel Müdürlüğe ulaşan illere ait “Ödemeye Esas İcmal Listesi” sinde adı geçen yatırımcıların ödemeleri, gerçek kişilerin Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası, tüzel kişilerin ise vergi numaraları esas alınarak tahakkuk işlemi gerçekleştirilerek Merkez Saymanlık Müdürlüğüne gönderilir. Tahakkuka bağlanan “Ödemeye Esas İcmal Listesi” aynı zamanda Tarımsal Desteklemeler Daire Başkanlığına gönderilir. Ödemeler gerekli işlemler tamamlandıktan sonra T.C.Ziraat Bankası kanalıyla yapılır. Bu işlem her ayın 15 (onbeş) inden sonra yapılır.*

❖ *Yatırımcıya yapılan ilk ödemeler geçici hesaplarda tutulur. İlk ödemenin yapılabilmesi için banka tarafından gerekli görülen belgeler (kimlik, vergi levhası vs.) yatırımcıdan ibrazı istenir. Yatırımcıya daha sonraki yapılacak ödemeler ise, yatırımcıya ait mevcutta olan veya yeni açılacak banka hesabına otomatik olarak aktarılır.*

❖ *Hibe desteği kapsamında yapılacak ödemelerin yılı Bakanlık bütçe imkanları ile ilişkili olması nedeniyle Tarım Reformu Genel Müdürlüğüne iletilmiş bulunan ödeme taleplerinde Maliye Bakanlığı tarafından yılı bütçe tahsisatlarının serbest bırakılmasına yönelik talimat yayınlanana kadar hiçbir ödeme talebi işleme konulamamaktadır. Yatırımcılar tarafından bu husus planlamaları açısından dikkate alınmalıdır.*

- Aynı katkıların son ödeme talebinden önce yatırımcı tarafından gerçekleştirilmiş olması gereklidir.

❖ *Nihai rapor ve eklerini İl Müdürlüğü kontrol eder. Nihai rapor ve eklerini tamamlamayan yatırımcıya son ödeme yapılmaz.*

❖ *Ödemelerin tebliğ, uygulama rehberi, hibe sözleşmesi, uygulama sözleşmesi ve gerçekleştirmelere uygun yapılmasından İl Müdürlükleri sorumludur.*

❖ *Nihai ödemede banka dekontunun tarihi yatırımcıya verilecek ek süre içerisinde de olabilir.*

- Asıllarına uygunluğu onaylanmış ödeme ile ilgili eklerin bir sureti il müdürlüğü tarafından muhafaza edilir. Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ödeme ile ilgili ekleri incelenmek üzere ister.

- Program kapsamında, Bakanlıkça ve yatırımcılarca yapılacak her türlü ödemeler ve teminat ödemeleri Türk Lirası olarak yapılır.

Kırsal Kalkınma yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında proje büyüklüğü 500.000 TL ve üzeri yatırımlarda hibeye esas ilk ödeme talebi için kesilen fatura tutarı 500.000 TL nin altında olamaz.

- 29/6/2008 tarihli ve 26921 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Maliye Bakanlığı Tahsilat Genel Tebliği gereğince yatırımcılardan **her ödemede** ve **teminatın iadesi aşamasında** vergi dairelerince verilecek vergi borcu olmadığına dair belge ile Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair belgenin ibraz edilmesi gerekir.

Ödememe talebi ekinde istenen deney raporu; *Süt sağım ünitesi için yatırımın tamamlanmasını takiben Bakanlığın yetkilendirdiği ilgili kuruluşlardan biri tarafından mahallinde test yapılacak ve akabinde deney raporu düzenlenecektir. Bu işlem sırasında mutlaka yüklenici ve il yürütme birimi elemanlarının da hazır bulunması gerekmektedir. Düzenlenecek deney raporunun aslı **il müdürlüğünde** muhafaza edilecektir. Bu organizasyonun gerçekleştirilmesinden yüklenici firma sorumludur.*

- ❖ *Ödeme taleplerine ilişkin dokümanların formatı ve içeriği bu uygulama rehberi içerisinde hibe sözleşmesi eki dokümanlar olarak verilmektedir.*
- ❖ *Yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen satın alma işlemlerine yönelik olarak il müdürlüğünün uygun görüşü sonrası yatırımcılar ile yükleniciler arasında imzalanmış uygulama sözleşmesinin bir sureti il müdürlüğüne sunulmamış ise o satın almaya ait hibe ödemesi yapılmaz.*
- ❖ *Yatırımcılar ödeme talebine ilişkin il müdürlüğüne vereceği dilekçenin (ÖDEK-1) ekinde bulunan belgeleri, eksiksiz ve doğru olarak 2 (iki) nüsha halinde düzenleyecektir. İl müdürlüğü tarafından muhafaza edilecek olan bu belgeler Genel Müdürlük tarafından gerektiğinde incelenmek üzere istenebilecektir.*
- ❖ *Ulusal şebekeye bağlanmak üzere elektrik üretimine yönelik yenilenebilir enerji üretim tesisleri ile yenilenebilir enerjili diğer yatırım konularında, enerji üretimi ile ilgili ara ödemede bağlantı anlaşması, nihai ödemede de sistem kullanım anlaşmasının idareye sunulması halinde ödeme yapılır.*

Yatırımcılar tarafından düzenlenecek ödeme evrakları:

1. **Ödeme belgeleri(fatura,serbest meslek makbuzu)**
2. **Yatırımcı katkı payı bedelinin ödendiğine dair belge(banka dekontu)**
3. **Uygulama Sözleşmeleri Listesi (ÖDEK 3)**
4. **Ödeme icmal tablosu (ÖDEK 2)**
5. **Hakediş raporu ve eki destekleyici dokümanlar : kapak, rapor ve metrajdan oluşmalıdır. Metraj sadece inşaat işleri için hazırlanıp, yüklenici , yatırımcı ve il müdürlüğü tarafından imzalanmalıdır.**
6. **Süt sağım ünitesi alımlarında Deney raporu**
7. **İşletme tescil belgesi (Koyun,Keçi ve Manda sabit yatırımları için)**
8. **Tutanaklar:**
 - a) İnşaat Tespit Tutanağı (**ÖDEK 5**)
 - b) Makine Ekipman Tespit Tutanağı (**ÖDEK 4**)
 - c) Makine Teslim Tutanağı
 - ç) İnşaat Teslim Tutanağı
 - d) Hayvan Varlığı Tespit Tutanağı (**ÖDEK 6**) (Koyun,Keçi ve Manda sabit yatırımları için)
 - *Tespit Tutanakları İl Proje Yürütme Birimi elemanlarınca iş bitimi sonunda yerinde yapılan tespitler sonucu tutulur. İl proje yürütme birimi elemanlarının gerek görmesi halinde ara ödemelerde de tutanak düzenlenir.*
 - *Teslim Tutanakları ise yatırımcı ile yüklenici arasında düzenlenir.*
 - **Vergi dairesinden alınacak olan vadesi geçmiş borcu olmadığına dair belge (Yatırımcıdan her ödemede ve teminatın iade edilmesi aşamasında istenecek.); 11 Eylül 2013 tarih ve 28762 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği gereğince yatırımcılardan her bir ödeme talebini kapsayan dönemde ve teminatın iade edilmesi aşamasında vergi dairelerince verilecek vadesi geçmiş borcu olmadığına dair belgenin ibraz edilmesi gerekmektedir. Bu belgenin eksik olması halinde ödeme yapılmaz.**
 - *Tahsil dairelerinin verdiği bilgiye istinaden kapsama giren alacak türlerinin toplam tutarının 5000 lirayı aşmaması halinde borcun bulunmadığı kabul edilerek gerekli ödemeler yapılabilecektir. 11 Eylül 2013 tarih ve 28762 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği ile yatırımcılardan istenecek Vadesi Geçmiş Borç olarak değerlendirilen Amme Alacaklarından mükellefiyet kaydı bulunmayanlar herhangi bir vergi dairesinden söz konusu vergilerden mükellefiyet kayıtlarının olmadığına ilişkin belgeyi almaları halinde vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge aranılmaksızın gerekli ödeme/işlem yapılacaktır.*

- Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını tahsil dairelerine ödedikten sonra Vergi Dairesinden borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirmeleri sonucunda İl Müdürlüğünce hakediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.
- **Sosyal Sigortalar Kurumuna (SGK) Prim Borcu olmadığına dair belge;** 28.09.2008 tarih 27011 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan işverenlere verilen devlet yardımı, teşvik ve desteklerde SGK’dan alınacak borcu yoktur belgesinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslara dair Tebliğ kapsamında, yatırımcılardan her bir ödeme talebini kapsayan dönemde ve teminat iadesinde Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüklerinden alınacak prim borcu olmadığına dair veya kapsama giren borçlarının tecil ve taksitlendirildiği ya da yapılandırıldığı belgenin ibraz edilmesi gereklidir.
- Borcu bulunan yatırımcılar borçlarını Sosyal Güvenlik Kurumuna ödedikten sonra SGK’ dan alacakları borcu bulunmadığını gösterir belgeyi getirmeleri sonucunda İl Müdürlüğünce hakediş ödemesine ait bilgilerin Genel Müdürlüğün veri tabanındaki elektronik ödeme tablosuna girişi yapılacaktır.
- **İl Müdürlüğü tarafından düzenlenip Genel Müdürlüğe gönderilecek olan ödeme evrakları :**

Genel Müdürlüğümüzün veri tabanında girişi yapılan hakediş bilgilerinin yer aldığı elektronik ödeme tablosuna ait 2 (iki) adet veri tabanı çıktısı“Ödemeye Esas İcmal Listesi”; İl Proje Yürütme Birimi çalışanları, İl Müdür Yardımcısı veya İl Müdürü tarafından imzalandıktan sonra mühürlenerek 1 (bir) adedi üst yazı ekinde Tarım Reformu Genel Müdürlüğüne gönderilir.

E. Proje hesapları :

Yatırımcı, projenin uygulanmasına ilişkin hesaplara ait kayıtları düzenli tutmak ve saklamakla yükümlüdür.

F. Hibe sözleşmesinde yapılacak değişiklikler :

- Hibe sözleşmesinin imzalanmasından sonra, projenin uygulamasını zorlaştıracak veya geciktirecek herhangi bir durum veya bir mücbir sebep söz konusu ise, hibe sözleşmesi uygulamanın herhangi bir safhasında değişikliğe uğrayabilir ve/veya proje uygulamasının tamamı veya bir kısmı askıya alınabilir.
- Proje uygulamasına ilişkin değişiklikler, hibe sözleşmesine yapılacak yazılı bir ekle belirtilir. Hibe sözleşmesi değişim isteğinin kabul edilebilmesi için, gerekçelerinin detaylı olarak açıklanması ve belgelerle desteklenmesi gerekir.

- Proje değişiklikleri satın alma işleminden önce yapılacaksa yatırımcı, değişiklik talebini il müdürlüğüne iletir. İl müdürlüğünce uygun görülürse, söz konusu değişiklikler onaylanır ve yatırımcıya bildirilir. Şayet söz konusu değişiklikler hibe sözleşmesinde bir değişikliğe neden oluyor ise ek bir metinle düzenleme yapılır. Hibe sözleşmesinde bir değişikliğe neden olmuyor ise proje değişikliği il müdürlüğünün onayı ile uygun görülür. İşlem sonucu yatırımcıya en fazla on iş günü içerisinde bildirilir ve ilerleme raporuna işlenir.

- Proje değişiklikleri satın alma işleminden yani ihale onayından sonra yapılacaksa yatırımcı, değişiklik talebini teknik elemanlarca düzenlenecek rapor ve destekleyici dokümanlarla birlikte il müdürlüğüne iletir. İl müdürlüğü bu talebi il proje yürütme birimi raporu ve yatırımcının sunmuş olduğu dokümanlarla birlikte Genel Müdürlüğe sunar. Genel Müdürlüğün değişikliği uygun görmesi halinde il müdürlüğünce uygulanır.

- Yatırım yeri değişikliği söz konusu olması halinde; yatırımcı bu talebini gerekçeleriyle birlikte il müdürlüğüne iletir. İl proje yürütme birimi tarafından değişiklik talebinin uygun görülmesi halinde talep il müdürlüğü tarafından Bakanlığa iletilir. Bakanlık, değerlendirme sonrası kesin kararını il müdürlüğüne bildirir.

**Yatırımın uygulamasını zorlaştıracak veya geciktirecek herhangi bir durum veya bir mücbir sebep söz konusu ise, yatırımcını talep etmesi halinde yer değişikliği yapılabilir.*

*** Mücbir sebepten dolayı hibe sözleşmesinde yapılacak değişiklikler Genel Müdürlük onayı alınarak yapılır.**

G. Bütçe içi değişiklikler:

- Hibe sözleşmesinde bütçe içi değişiklikler, hibeye esas proje tutarında bir artışa yol açmamak ve projenin temel amacını etkilememek şartıyla satın alma işleminden önce bir kez yapılabilir.

- Bütçe içi değişiklikler, makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri bütçe kısıtlarına aykırı olamaz.

- Hibeye esas proje tutarı içerisindeki makine, ekipman, malzeme ve inşaat işlerine ait bütçe kalemleri arasındaki değişiklikler, aktarım yapılacak bütçe kalemi tutarının en fazla % 20'si oranında değişiklik gerçekleştirilebilir.

Örneğin, hibe sözleşmesi kapsamında hibeye esas proje tutarı olarak inşaat işlerine ait olmak üzere 300.000 TL tutarında, mal alım işlerine ait olmak üzere 200.000 TL tutarında bir iş öngörülmüş ise, bütçe değişikliği kapsamında inşaat kaleminden mal alımlarına bir aktarım talep ediliyorsa bu tutar mal alım tutarı olan 200.000 TL'nin yüzde yirmi oranında yani 40.000 TL inşaat giderinden mal alım giderin aktarım yapılır. İnşaat işleri tutarı bu durumda 260.000 TL olacak, mal alımların da 40.000 TL tutarında artacak ve mal alım giderleri 240.000 TL olacaktır.

- Bu maddede belirtilen bütçe revizyonlarında, yatırımcı bütçe değişikliği talebini gerekçeleri ile birlikte il müdürlüğüne bildirir. İl müdürlüğü tarafından uygun görülen bütçe revizyonları takip eden ilk ödeme talebi ile birlikte proje toplam bütçesi tablosuna işlenir.

❖ *Ayrıca İlerleme Raporuna da işlenir.*

- Bütçe içi değişiklikler aynı katkıyı kapsamaz.

H. Uygulama sorumluluğu:

- Yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden ve belgelerin muhafazasından yatırımcılar sorumludur.

- Yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin izlenmesinden, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin kontrolünden, onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından il müdürlükleri sorumludur.

- Yatırımcılarca gerçekleştirilecek projelerin amaçlarına uygun olarak faaliyetini sürdürmesi şarttır. Hibe sözleşmesinde belirtilen mücbir sebepler dışında bir yıllık süre içerisinde faaliyetini sürdürmediği tespit edilmesi halinde ödenen hibe tutarı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre hesaplanarak gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

I. Proje ile sağlanan ekipmanların mülkiyeti:

- Proje sahibi, hibe sözleşmesi kapsamında sağlanmış tesis, makine, ekipman, teçhizat ve diğer malzemelerin mülkiyetini, yerini ve amacını proje yatırımının bitiminden itibaren beş yıl içinde değiştiremez.

- Hibe sözleşmesi kapsamında sağlanmış tesis, makine, ekipman ve malzemelerin mülkiyetinin, yerinin ve amacının proje yatırımının bitiminden sonraki beş yıl içerisinde değiştirildiğinin il müdürlüğü tarafından tespiti halinde, ödenen hibe tutarı 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine göre hesaplanarak, gecikme zammı ile birlikte yatırımcıdan tahsil edilir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Denetim ve Yaptırımlar

A. Denetim:

- Program kapsamında yapılan tüm işlemler Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından denetlenir. Bu denetimler sırasında yapılan işlemlere ait talep edilen tüm bilgi ve belgeler kendilerine sunulur.

B. Yaptırımlar:

- Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan kanuni faizi ile birlikte geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

- Destekleme ödemelerinden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere yararlandığı tespit edilen üreticiler, beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

- Yatırımcı, yatırımcının birinci derecede yakınları ve yatırımcıya ait şirketlerde çalışanlar, hibe desteğinden yararlanılacak kendi yatırımlarına ait makine, ekipman ve malzeme ile inşaat işleri için yüklenici olamazlar. Aynı zamanda satın almaya davet edilen yüklenici firmaların ortağı ya da hissedarı da olamazlar. Aksi halde hibe ödemesi yapılsa dahi bu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre yapılan hibe ödemesi geri alınır.

- İl Müdürlüğü ile Hibe Sözleşmesi imzalayıp yatırımını tamamlayan yatırımcılardan izleme süresi içerisinde mülkiyetini değiştiren, faaliyetine son veren, hibe sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişiler 5 yıl süresince hibe desteğinden faydalanamazlar.

ONİKİNCİ BÖLÜM

A. Diğer desteklerden yararlanma:

-Başvuruya esas proje için, bu Tebliğ kapsamında verilecek destek dışında hiçbir kamu kurum ve kuruluşun desteklerinden, faiz niteliğindeki destekler hariç, yararlanılamaz.

B. Örnek uygulamalar

-Seçilen örnek illerdeki tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar hariç yeni yatırım tesislerinde, tesisin inşaatına başlanılmasından inşaatın sonlandırılmasına kadar geçen sürede, tesisin büyüklüğüne göre belirli sayıda konulacak kameralar ile tesislerin yapım ve izleme süresince takibi sağlanır. Bu görüntüleme işlemi zorunlu olup alınacak makine, ekipman ve malzeme yeni tesis başvuruları makine ekipman mal giderleri bütçe tablosunda gösterilir.

-Örnek iller Çankırı, Kastamonu, Kırıkkale, Kırşehir, Sinop illeridir.

*Kamera sistemi,*NVR cihazı,*IP kamera,*Hard disk,*Network kablosu,*GSM data hattı,*Saha tipi harici kabine,*Kesintisiz güç kaynağı,*Kamera direği, hibe kapsamında projelendirilir.

Cihaz/Ürün Adı	Ürün	Adet/m	Referans Üst Değer (TL)
4 Kanal IP kayıt cihazı (NVR)	Canlı izleme, ön izleme, kayıt, GPS, kayıt hızı, kayıt çözünürlüğü, Ethernet port vb. Ana işlemci, kayıt çözünürlüğü, kayıt hızı, kamera giriş, kanal, HDMI, USB, CMS, N Station mobil program, SDK, apple, android izleme, video çıkışı. diğer markalarla uyumlu olmalı	1	5000
IPKamera, motorize lensli	CAM- IPR206V IP FULL HD IR Bullet kamera gerçek zamanlı video aktarımı,	1	1500
Network kablosu, Kablo direkleri,	Network kablosu İzoleli, CCTV2-20, Kablo direkleri sıcak daldırma galvanizli ve et kalınlığı 3 mm den aşağı olmayacak, sigorta ve müdahale kapağı olacak, Saha kutusu termostatlı, çift	Adet/m	2500

Saha kutusu ve tüm işçilik.	cıdarlı galvanizli, kamera montaj yeri olacak.		
Hard disk	Yeterli kapasitede	1	700
Modem	4,5 G	1	700
Güç kaynağı	1 KVADSP control, LCD ekran, akü şarj tasarımı, düşük/yüksek gerilim korumalı	1	1000
Mobil data hattı	8 GB	aylık	80
	Montaj ve işçilik dahil olmalıdır.		

C. Programın uygulanmasına ilişkin yayınlar:

- Bu Tebliğ gereği, programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi, satın alma kitabı ve genelgeler “www.tarim.gov.tr” internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır. Bu yayımlar, bu Tebliğde belirtilen genel uygulama usul ve esaslarını belirler. Bu Tebliğde ve bu yayımlarda yer almayan hususlarda ulusal mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A. HİBE BAŞVURU FORMUNUN EKLERİNE AİT LİSTE

Hibe başvuru formu ekleri aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır. Hibe başvuru formu ekleri “Elektronik Ortamda Başvuru Kılavuzu”nda yer alan açıklamalar doğrultusunda eksiksiz olarak sisteme girişleri yapılacaktır.

A. Yatırım Projesi, Başvuru Sahibi ve Ortakları ile ilgili bilgi ve belgeler:

1. Yatırım Projesi
2. Başvuru Sahibi
3. Başvuru sahibinin projeye katılan ortakları

B. Proje bütçe tabloları :

- EK 1: Proje Bütçesi
 - EK 1.1: İnşaat İşleri Alım Giderleri
 - EK 1.2: Makine-Ekipman Alım Giderleri
 - EK 1.3: Ayni Katkı/Özkaynak Kullanım Giderleri
- EK 2: Gider Gerekçeleri
- EK 3: Finansman Kaynakları
- EK 4: Tahmini İş Takvimi

C. Yatırım İşletme Planı Dosyası :

EK 5: Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

D. Hibe Sözleşmesi :

Uygulama rehberinde formatı verilmiştir.

E. Destekleyici Belgeler:

Başvuru aşamasında verilmesi gereken destekleyici belgeler tebliğde bulunan EK-I Başvuruların İdari Uygunluk kontrol Listesinde açıklanmıştır.

ÖNEMLİ:

Gerçek kişiler ile bilançosu olmayan yeni kurulmuş tüzel kişilerin mali durumunu gösterir açıklayıcı ve destekleyici bilgi ve belgeleri sunmaları puanlama yönünden “mali yapısı ve proje gerçekleştirilmesi kapasitesi” değerlendirilirken başvuru sahibi lehine dikkate alınacaktır.

II. HİBE SÖZLEŞMESİ AŞAMASINDA VERİLMESİ GEREKEN EK BELGELER

Aşağıdaki belgeler hibe sözleşmesi imzalanmadan önce il müdürlüğüne verilmelidir. Bu belgeleri vermeyen başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

- a. Teminat mektubu veya nakit teminatın dekontu
- b. ÇED raporu veya muafiyet belgesi. (Kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme başvurularında yeni kapasiteye uygun olmalıdır.) Bu belge çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik yatırımlarda istenmez.
- b. Tatbikat projesi
- c. SGK ve Vergi borcu olmadığına dair belgeler
- d. Yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icralı ve mahkemelik olmadığına dair tapu müdürlüğünden alınmış güncellenmiş belge
- e. Hibe başvurusuna esas yatırımın faaliyeti gereği bankalarca kullandırılmış kredi karşılığı yatırım yerine konulmuş ipotek var ise bankadan alınan güncellenmiş olumlu görüş yazısı
- f. Tüzel kişi başvurularında tüzel kişiliğe ait sermaye pay oranlarını gösteren en son yayımlanmış ticaret sicil gazetesi onaylı sureti.
- g. Organik ürün amaçlı başvurular için örneği ekte verilen taahhütname (TAAHHÜTNAME-3)
- ğ. ÇFG biyogüvenlik tedbirlerinde ÇED raporu ve yapı kullanım izin belgesi nihai rapor ile birlikte istenir.

III. HİBE SÖZLEŞMESİNDEN SONRA VERİLMESİ GEREKEN BELGELER

- Yeni tesis başvuruları için; yapı/İNŞAAT ruhsatı en geç ilk İNŞAAT ödeme talebiyle birlikte ve tüm başvurularda elektrik enerjisi üretilecekse bağlantı anlaşması en geç ilk ödemede verilmelidir.

- ÇFG biyogüvenlik tedbirlerinde ÇED raporu ve yapı kullanım izin belgesi nihai rapor ile birlikte istenir.

- ÇFG kapsamında yapı kullanım izin belgesi alma zorunluluğu olan tesisler/üniteler için nihai raporda yapı kullanım izin belgesi istenir.